

EESTI POLITSEI

Ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant.

Toimetuse ja talituse asukoht Toompea lossis, tuba 34.

Telefon 432-47.

Address kirjjade jaoks: Tallinn, postkast 338.
Jooksev arve Eesti Panga Tallinna osakonnas nr. 543.

Nr. 2 (450)

1. märtsil 1932. a.

XI aasta

Tellimise hind:		Kuulutuste hinnad:			
Aastas	Kr. 4.50	1/1 lhk.	Kr. 40.—	Kaantel	
Poolaastas	" 2.25	1/2 "	" 20.—	1/1 lhk.	Kr. 45.—
Üksiknumber	" —.75	1/4 "	" 10.—	1/2 "	" 22.50
		1/8 "	" 5.—	1/4 "	" 11.25
		1/16 "	" 2.50	1/8 "	" 5.65

Administratiiv-sissenõudmise seadus.

E. Kübarsepp.

Riigikogu poolt 18. detsembril l. a. vastuvõetud ning Riigi Teatajas 8. jaanuaril s. a. avaldatud Administratiiv-sissenõudmise seadusega (RT 2 — 1932) on jälle üks samm edasi astunud veneaegsete seaduste asendamisel uute eestikeelsetega. Iga uus ametisse astuv valitsus harilikult deklareerib oma kindlat taht vabastada Vabariigi kodanikke veneaegsetest ja venekeelsetest seadustest, kuid asi liigub tigusammul; isegi neist seadustest, mis käivad otse vastu Põhiseaduses maksuma pandud kodanikkude üheõiguslusele, ei ole suudetud tosina aasta jooksul lahti saada ega neid asendada vastavate uutega. Iseäranis kisendavalt vastolus uue demokraatliku korraga on meie eraseaduse normid perekonnaõiguse alal, ning ei ole nähagi, millal saabub uus kord, mis ju nii endastmõistetav peaks olema. Ka uus Administratiiv-sissenõudmise seadus, kokku puutudes küsimusega, kuidas toimida adm.-sissenõuet ühelt abikaasalt, viitab (§ 33) vastavate „tsiviilseaduste eeskirjadele abikaasade varanduslike vahetõudmise kohta“. Selle lihtsa lause taga peituvad keerulised juriidilised normid. Eesti Vabariik lubab enesele tunnustada praegugi veel oma kitsal territooriumil kahe tsiviilkoodeksi eeskirju abikaasade varasuhete alal, eraldades selles küsimuses Petserimaa ja Narva jõe tagused maad muust territooriumist; ka suuremas maaosas, mis seaduses kannab Baltimaade nime Liivi ja Eesti osadega, valitsevad abikaasade varasuhetes lahkuminevad normid: Liivimaal — Liivimaa maa- ja linnaseaduse normid, Eestimaa — samuti linna- ja maaseaduse normid, Narvas — eraldi normid j.n.e.

Admin.-s. seadus on samm edasi ka selles mõttes, et ta lähendab administratiivkorrast sissenõudmist, niivõrd kui see võimalik, sellele korrale, mis on ette nähtud Tsiviilkõhtup. seaduses eravõl-

gade sissenõudmise kohta ning mille järgi toimib kohtupristav või tema aset täitev politseiametnik, nii et sisuliselt ühelaadilised toimingud avaliku või eravõla sissenõudmisel oleksid võimalikult ühtlased. Senini pidi politseiametnik avalikkude maksude sissenõudmise toimetamisel kohaldama vananenud Vene Seaduste kogu XVI kõite II jagu, „Riigi vastuvaidlematute sissenõuete seadust“, kuna sama politseiametnik, nõudes sisse võib olla isegi ühelt ning samalt isikult ühtlasi eravõlga, pidi kohaldama Tsiiviilkohtupidamise seaduse norme. Viimane seadus on modernse aja saavutis, kuna Riigi vastuvaidl. s. s. sisaldas seaduseandlikke norme isegi 18. sajandist. Tema eeskirjad suuremas osas ei olnudki kohaldatavad ning tegelikus elus ikäidigi sissenõudmistel üldiselt Tsiiviilkohtup. sead. normide järgi. Eriti peab aga tähendama, et R. v. s. s. normid sissenõudmisel kinnisvarast ei olnud sugugi kohaldatavad Baltimore maksva hüpoteegisüsteemi ja eraõiguse tõttu, mis lubavad kinnisvara võõrandamist vaid kohtu teel. Et aga kohtul oleks võimalik olnud kinnisvara müüa, selleks pidid ka eeltööd toimuma Tsiiviilkohtupid. seaduse nõuete kohaselt.

Nimetust „vastuvaidlematu kord“, mis tuletatud venekeelsest „besspornõi porjadok“, asendab käesolevas seaduses uus nimetus „administratiiv-sissenõudmise kord“. Viimane on täpsem ja selgem, sest „vastuvaidlematus“ (uuema keelelise tarvituse järgi „vaieldamatus“) tekitab mulje, nagu ei võiks vastuvaidlematu sissenõudmise vastu olla mingit vaidlust või kaebust. See ei ole aga sugugi nii. Ebaõige nõudmise enese või selle teostamise juures administratiiv-võimude poolt tehtud eksimuste vastu on maksvate seaduste järgi võimalik protestida ja kaevata mitmel viisil rikutud huvide jaluleseadmiseks või ametnikkude ebaõigete toimingute tühistamiseks. „Vastuvaidlematu“ on nimelt venekeelse sõna „besspornõi“ ebatäpne tõlge, sest seal tarvitati viimast nimetust vastandina kohtuliku sissenõudmise korrale ning sellepärast „besspornõi porjadok“ oli Venes ikka seda, mida meil mõistetakse administratiivkorra all.

Iga riik nõuab oma kodanikkudelt temale kuuluva riigivõimu alusel avalikkude maksude näol summasid riiklikkudeks tarvidusteks. Paljud kodanikud ühel või teisel põhjusel ei ruttu oma kohuste täitmisele riigi vastu, nii et viimane on sunnitud viivitajate vastu tarvitusele võtma sundabinõusid. Kui kodanik oma avalikõiguslikku kohustust vabatahtlikult ei täida, võiks valitsusvõim pöörduda ka kohtu poole, kes sunniks võlgneva kodaniku tema kohuste täitmisele, kuna kodanikul-maksjal oleks kohtulik garantii, et temale nõudmistega ülekohut ei tehta. Nii õiglane kui see nõue ka olekski, on seda tegelikus elus võimatu teostada. Valitsusasutised, kes riigivõimu teostavad, ei saa tuhandete kodanikkudega kohut käia avalikkude maksude pärast. See paralüseeeriks vastavate valitsusasutiste tegevust, samuti koormaks ka kohtuasutisi ja nõuaks liiga suurt ajaviidet, kuna maksud õigel ajal sisse ei tuleks

ja kõik eelarved segi paisataks, kulud aga maksude sissenõudmiseks kasvaksid maksjate eneste kahjuks.

Seepärast maksab kõigis riikides avalikkude maksude sissenõudmiseks, s. o. kättesaamiseks kodanikkudelt, erandlik kord, nõndanimetatud sundsissenõudmine administratiivkorras (meil senini „vastuvaidlematuks korralks“ nimetatud), ja mitte ainult riigi, vaid ka nende avalik-õiguslike ühingute kasuks, kes kohtadel teostavad riigivõimu (omavalitsus-asutised) või täidavad mõnesuguseid riiklike funktsioone (Kaubandus-tööstuskoda, Põllutöökoda).

Sundsissenõudmine on neil kordadel pööratud kodaniku varandusele, seda teostatakse tarvilikul korral füüsilise jõuga. Igas õiguslikus riigis on seepärast maksmas teatud kord, mis kaitseb kodaniku huvisid valitsusvõimude võimalikkude eksisammude vastu ja pakub garantiid üleliigsete kahjude eest, mis võiksid tekkida võlgniku varanduse korraldamatul võõrandamisel maksude katteks.

Nõuete teostamise ilma kohtu abita, s. o. administratiivkorras, omistab seadus peamiselt niisugustele sissenõuetele, mille olemasolu, maksu tähtaeg ja suurus on avalikud ja mis määrab riik, kui valitsev poliitiline ühing, oma kodanikkudelt riigivõimu teostamise võimaluse ja julge- ning heaolu otstarbel.

Administratiivkorras sissenõudmise õiguse delegeerib riik, nagu ülalpool tähendatud, ka omavalitsus-asutistele ja mõnele eriasutisele, sest nad teostavad ka riigivõimu või selle funktsioone. Kuigi seadus nimetab üldiselt riigi- ja omavalitsus-asutisi, ei tähenda see veel, et kõik nende nõuded peaksid alluma administratiivkorrale. Asutisel võib olla rahas hinnatavaid nõudeid kodanikkude vastu, mida siiski ei saa teostada administratiivkorras. Üldiselt tuleb administratiivkorras teostatavateks tunnustada ametnikkude või asutiste nõuded, kui nad esitatakse mitte oma, vaid selle poliitilise võimu nimel, mis neile seaduse järgi antud. Kui aga samade asutiste ja ametnikkude nõue tuleneb mingisugusest muust tavalisest juriidilisest vahekorras, mis võib olla ka kahe eraisiku vahel (näiteks üüriping ruumide kohta), siis ei ole seesugusel nõudel enam avalik-õiguslikku iseloomu ega vaieldamatuse omadusi.

Selle juures peab tähendama, et seni pole leitud niisugust kõikehaaravat täpset definitsiooni, mis lahutaks eraõigusi avalikkudest õigustest ja mis täpselt kindlaks määraks vaieldamatuse mõiste. Riiklikud seaduseandlused käivad ses küsimuses mitmeid teid ja annavad lahkuminevaid määrusi. Antud riigis ja antud juhtudel tuleb pöörduda vastava riigi positiivse õiguse vaatlemisele ja sealt leida andmeid, millel põhjeneb ühe või teise nõude tunnustamine vaieldamatuks, s. o. administratiivkorras teostatavaks.

Käesoleva seaduse § 1 p. 1 määrab kategooriliselt administratiivkorras sissenõutavateks riigi ja omavalitsuse avalikud maksud, lõivud ja nendega seotud trahvid, viivitus- ja lisarahad ning protsendid.

See on küllalt selge väljendus, mis ei jäta mingit kahtlust

erandita kõigi riigi ja omavalitsuse avalikkude maksude suhtes. Kuid peale nende on väga suur arv teisi makse, mida ei määra maksuseadused, vaid vastavad eriseadused, millel ei ole maksuseaduste iseloomu, kusjuures maks, trahv või kahju tekib teatavatel tingimustel vaid üksikule kodanikule, kui ta astub või satub teatud seaduses ettenähtud vahekorda riigi või teiste asutistega. Nende maksude, trahvide j.n.e. sissenõudmine toimub § 1 p. 2 põhjal samuti administratiivkorras, kuid siin tuleb iga üksiku administratiivkorras sissenõudmise aluseks leida eriseadus või muu seaduslik alus.

§ 1 p. 2 normi, mis teeb mitmesuguste maksude, trahvide, võlgade, kahjude ja nende protsentide sissenõudmise alluvaks administratiivkorrale vastavate seaduste või seadluste järgi, ei tule aga mõista kitsendavalt, nõudes eranditult igal juhul seaduses eneses sõnaselget väljendust sissenõudmise korra kohta. See kord võib olla määratud ka vastavas seaduse põhjal antud määruses või ka tuletatud seaduse enese mõttest. Paljudes eestiaegsetes seadustes on enamasti väljendatud, et teatud summad kuuluvad sissenõudmisele vastuvaidlematu korras, kuid on ka maksusel seesuguseid, kus ei leidu vastuvaidlematuse nimetust. Tuleb tarvilikul juhul teha järeldus seaduse tõlgitsemise teel, sest seaduseandja ega keegi teine ei saa absoluutse kindlusega ära määrata kõik konkreetset juhud või anda kõike haarava formeli.

Juhtudena, kus sõnaselgelt ei ole seaduses eneses väljendatud sissenõudmise korda, võiksime nimetada seadusi, mis annavad aluse administratiivkorras trahvimiseks ja kahjusumma määramiseks ilma kohtu alla andmata. Selge on, et seaduse järgi administratiivkorras kindlaksmääratud trahvi või kahjusumma sissenõudmiseks ei tule pöörduda kohtu poole, vaid see tuleb teostada samuti administratiivkorras.

Näidetena leiame administratiiv- ehk vastuvaidlematu sissenõude korra otsese nimetuse järgmistes seadustes ja määrustes:

Administratiivkorras karistamise sead. § 6, Aktsiisisead. §§ 1279 ja 1280, Alevisead. § 141, Arvesead. §§ 380—389, Asunikude ehituslaenu sead. § 9, Avalikkude algkoolide sead. § 14, Avalikkude raamatukogude sead. § 19, Eesti-Läti vaheline kokkulepe kummagi riigi kodanikkudelt piletitä sõidu eest või muude raudtee määruste rikkumise eest määratud trahvirahade sissenõudmise kohta art. 1 ja 2, Eesti-Läti vahelise maksude sissenõudmise konventsiooni kinnitamise sead. § 1, Ehituskruuntide väljaandmise kohta antud Vab. Val. määruse § 11, Elukorterite ehituslaenu sead. § 2 põhjal antud Vab. Valitsuse määruse § 16, Hangete ja töövõtete sead. § 90²⁻⁵, Hoolekande sead. §§ 94 ja 135, Isikutöestamise ja liikumise sead. § 24, Jõuamkrite sead. § 6, Kauband.-tööstuskoja sead § 30; Kooperatiiv-ühisuste ja nende liitude sead. § 77, Laevasõidu riikliku laenufondi sead. § 9, Linatööstuse laenu sead. § 5, Linnade ja alevite maaga varust. sead. § 13, Linnade sissetul. ja väljaminekute sead. § 112, Maakorralduse sead. §§ 14, 56 ja 82.

Maalasuivate kinnisvarade maksusead. §§ 32—36 ja Petserimaa lisa-maamaksu sead. § 7, Maanteede sead. §§ 33, 49, 64, Maareformi teostamiseks antud Vab. Val. määruste §§ 91¹, 98, 104¹, 105¹, Maksustamiskorralduse sead. §§ 109 ja 141, Metsade sead. §§ 799 ja 800, Mõnede seaduste ja sundmääruste rikkumiste eest määratavate administratiiv-karistuste sead. § 6, Mäesead. §§ 70 ja 88, Ob-roki sead. §§ 139 ja 147, Põllumajandusliku toetuslaenu fondi sead. § 6, Põllutöökoja sead. § 50, Raudtee sead. § 25, Raudteedel maks-vatest politseimäärustest üleastumise karistuse sead. § 5, Riigikont-rolli sead. § 11 p. f märkus 1 ja 2, Riigimaade põliseks tarvitami-seks ja omanduseks andmise sead. § 18, Sõjasead. kogu XXIII raam. §§ 118 ja 127, Tolliseadustiku §§ 249, 281, 287 ja 413, Tu-lumaksu sead. § 72, Töökaitse seaduste rikkumise eest administra-tiiv-karistamise sead. § 4, Tööstusliku töö sead. §§ 324 ja 470, Va-bariigi Valitsuse määrus ehituskruuntide väljaandmise kohta § 11, Valla ja maakondade maksude sead. § 56, Veejuhtmete korrashoiu sead. § 9, Veeühisuste sead. §§ 37, 40 ja 42, Vähemusrahvuste kul-tuuromavalitsuse sead. § 1. Sellest nimekirjast näeme, et administ-ratiiv-sissenõudmise ala on E. V. ajal tunduvalt laienenud ning sel-lega ühes muidugi kasvanud ka sissenõudvate ametnikkude tööroh-kus. Iga uus seadus, mis käsitleb ka makse, suurendab seda ala. Iga uus „koda“, mis seadusega asutatakse, nõuab oma eripunkti maksude sissenõudmise kohta admin.-korras.

Olevate andmete põhjal moodustavad sundsissenõudmised umbes 50% politseiametnikkude tööst. Maksuvõlgade ja teiste summade sissenõudmine ei ole aga politsei otsene teenistusala, kuna tema peamiseks ja otseseks ülesandeks on avaliku korra ning julgeoleku kaitse ja valve seaduste, määruste ja korralduste täit-mise järele ning sellega ühenduses abinõude tarvitusele võtmine korra ja rahu, samuti ka isikliku ja varandusliku julgeoleku vastu sihitud tegevuse ärahoidmiseks, ilmsikstegemiseks ning korralda-miseks. Alles viimasena kuulub maksva seaduse järgi politsei ko-huste hulka maksuvõlgade, trahvide jne. sissenõudmine. Välis-maal teotseb politsei suuremas osas oma otsese ülesande alal, va-bastatuna kõrvalistest kohustest, milleks on kahtlemata rahali-sed sissenõudmised. Vene Ajutine Valitsus seadusega 29. maist 1917. a. (VSKK nr. 132, art. 705) andis võimaluse kroonupalati esimehe ja kubermangukomissari ning linnapea kokkuleppel panna maksude sissenõudmist ka linna poolt nimetatud sissekasseerijate (sborštšiki) peale või, kui see polnud teostatav, määrata erilisi riigimaksude sissekasseerijaid ning panna vajaduse korral viimaste peale maa- ja linnamaksude sissenõudmine. Seadusega 17. juunist 1917 (VSKK nr. 156, art. 867 III osa) sama Ajut. Valitsus kinni-tas eeskirjad valla sissekasseerijate kohta, kes pidid vastu võtma ja sisse nõudma valla ning maakonna ja kuberm. semstvomaksud valla piirides olevatelt kinnisvaradelt ning kroonumaadelt, samuti kinnitusmakse, toitlusvõlgu ja teisi kroonu laenude tasumisi. Sis-sekasseerijad kuulusid maksuinspektorite valve alla.

Olgugi et praegustel oludel maksude sissenõudmine politsei kaudu ei tekita erilisi raskusi ning politseiaparaat saab sellega praeguses koosseisus toime muude ametikohuste täitmise juures, on siiski mõeldav ka teissugune kord ja olud, mil politseil isikliku koosseisu vähesuse tõttu maksude sissenõudmine käib üle jõu, või kui omavalitsused leiavad soodsamaks maksusid sisse nõuda oma piirkonnas oma ametnikkude kaudu. Ka riik, kellel suured ettevõtted, maad ja metsad valitseda, võib mõnel alal lasta toimetada sissenõudmisi ametnikkude kaudu, kes asjale lähemal seisavad kui politsei, näiteks riigimaade valitsejate kaudu jne. Sellepärast annabki Admin.-s. s. § 3 selle võimaluse riiklikkudele asutistele vastava ministri kokkuleppel Maajandusministriga. Samuti § 4 antakse omavalitsuste (linna, alevi, valla) volikogudele õigus Kohtu- ja siseministri nõusolekul otsustada nõuda sisse oma ringkonnas oma ametnikkude kaudu nii omavalitsuse kui ka neid riigimakse, millest omavalitsused saavad osa. Peale selle võib Kohtu- ja siseminister isegi teha omavalitsustele sunduslikuks eelnimetatud maksude sissenõudmise korra. Muidugi selle korra võib minister maksuma panna üldise korraldusega, mitte aeraldi üksiku omavalitsuse kohta. Kuivõrd neid võimalusi tarvis läheb maksuma panna ja kuidas neid teostada, näitab tulevik. Hiljuti töid ajalehed teate, et mõni vald on neid võimalusi juba kaalunud ning jaatavalt otsustanud.

Omavalitsuse ametnikud maksude sissenõudmise alal käiksid muidugi sama järelevalve alla kui kõik teised omaval. ametnikud, kuid Adm.-s. s. annab (§ 5) peale selle veel maksuinspektoritele õiguse revideerida nende tegevust riigimaksude sissenõudmise osas.

Paragrahvides 6, 7 ja 8 annab Adm.-s. s. lühikesed näpunäited kohtuasutuste poolt määratavate trahvide ja krediidasutistes panditud varade realiseerimise kohta, viidates Tsiviilkohtup. seadusele ja kred.-asutiste põhikirjadele ning tehes adm.-korras maksude sissenõudmise teise riigi kasuks sõltuvaks vastavate välisriikidega sõlmitud sellekohastest konventsioonidest.

Admin.-korras sissenõudvale ametnikule esitatav nõue teatud summa sissenõudmise kohta ei tohi tekitada selles ametnikus vormiliselt mingisugust kahtlust nõude seaduslikkuses ja selguses, ega anda ilmselt alust vastuvaidlemiseks. Samuti ka maksuvõlgnikul olgu selgus, mida ning millisel seaduslikul alusel temalt nõutakse. Sellepärast määrab seadus (§ 9) sõnaselgelt, et politsei asub admin.-sissenõudmise teostamisele ainult sissenõudmist korraldava asutise kirjalikul nõudmisel, eraldi iga üksiku maksuvõlgniku kohta, ning viimasel on õigus nõuda sissenõudmist korraldava asutise kirja ettenäitamist. Senini oli mõnes maksuseaduses (Tulumaksu s. § 72, Kinnisvaramaksu s. § 32) *) ette nähtud maksuvõlg-

*) Tulumaksu sead. § 12 on kaotanud maksuse Maksustamiskorralduse seaduse makspanemise seaduse II osa p. 6 järgi (R. T. I — 1932, art. 2).

nikkude nimekirja teatamine politseile, mille järgi pidi toimuma sissenõudmine, milline kord nüüd tuleb lugeda muudetuks.

Nõudmises peab olema märgitud, kelle poolt, kellele ja mis aja eest maks määratud, selle seaduslik alus admin.-korras sissenõudmiseks, maksumäär, ja kuhu tuleb maksta sissenõutud summa, samuti viivitusprotsent ja lisaraha, kui neid võetakse, ja märkus, et maksuvõlglane ei ole vabatahtlikult õiendanud oma maksuvõlga määratud tähtaajaks.

Maksuvõlglase all tuleb mõista igasüht, kellelt tuleb sisse nõuda kas maksuvõlg, administratiivkorras pealepandud trahv või kahjutasu, mis on muutunud võlaks. Seadus ei ole eriti neid liike nimetanud, vaid väljendanud ühise mõistega „maksuvõlglane“ ehk „maksuvõlgnik“. Igas nõudes ei saa seega täpselt ära märkida kõiki loendatud andmeid, mis on võimalik ainult niisuguste avalikkude maksude suhtes, milliste maksumäärad maksjatele enne tähtaega teada antakse. Sellepärast saab sissenõudmist korraldav asutis ainult nende viimaste kohta teha märkuse, et maksuvõlgnik ei ole vabatahtlikult õiendanud oma maksuvõlga määratud tähtaajaks, mille tagajärjel maks on muutunud maksuvõlaks. Samuti ainult nende maksude kohta on võimalik ära märkida, mis aja eest maks määratud. Maksutrahvid muutuvad maksuvõlaks ja kuuluvad sissenõudmisele Maksustamiskorralduse seaduse § 141 (R. T. 1—1932, art. 1) ettenähtud tingimusel. Muud seaduste alusel administratiivkorras pealepandud trahvid, kahjutasu ja teised seesugused administratiivkorras toimuvad sissenõuded muutuvad võlaks kas otsest kohustuse tekkimise järel või otsuse tegemise päevast. Nende vabatahtlikuks õiendamiseks antakse tähtaeg Adm.-s. s. § 22 korras. Näiteks Isikutõestamise seaduse § 25 (R. T. 48 — 1930, art. 308) järgi isikuilt, kes välismaal elades ei uuenda passi tähtaja möödumisel või välismaal viibivad passita, nõutakse passimaks tagantjärele admin.-korras, arvates maksu poolaasta viisi iga möödunud või alanud poolaasta eest. Siin tekib võlg riigile otsekohe passi mitteuuendamisel ning kuulub sissenõudmisele ilma mingisuguse tähtaja andmiseta võla õiendamiseks, peale selle, mis ette nähtud Adm.-s. s. § 22. Kahjutasu sissenõudmine adm.-korras kuulub samuti täitmisele, niipea kui otsus või korraldus sissenõudmiseks tehtud. Kõik see ei takista kodanikku, kellelt toimub sissenõudmine admin.-korras, esitada kaebusi ebaõigete korralduste kohta ning paluda sissenõudmise seismapanekut (Adm.-s. s. § 15).

Kõik maksunõuded adresseeritakse maksuvõlgniku asukoha politseikomissarile; erand sellest on tehtud vallavalitsuste nõuete suhtes, millised tuleb adresseerida kohalikule konstaablile (§ 10). Muidugi ei jõua komissar ise toimetada kõiki sissenõudmisi ning sellepärast annab ta neid edasi temale alluvatele konstaablitele, valvates nende tegevuse järel, mis garanteerib paremini korraliku ja kiire täitmise ning on hõlpsam maksu sissenõudvale asutisele, kellel oleks konstaablitega otsene läbikäimine tülilikum ja sissenõudmise toimetus raskem kontrollida. Vallavalitsustel, kes kohaliku

konstaabliga on tihedas ja lähedas läbikäimises, ei ole vajadust vaheinstantsis, komissaris, kuna konstaabliga võib sissenõudest, mis muidugi peab olema kirjalik, tekkivate arusaamatuste ja sekkelduste ärahoidmiseks pidada suusõnalisi läbirääkimisi kirjavahetuse asemel. Ka siis, kui komissar käsutab konstaabli teostama mingisugust sissenõuet, teotseb viimane iseseisvalt, kuigi komissari kui ülemuse järelevalve ja kontrolli all. Et konstaabel on sissenõudmise toimetamisel iseseisev ja kannab täit vastutust, võime järeldada ka sellest, et konstaablite peale võib panna iseseisvalt kohtuotsuste täitmist (R T 30—1929, art. 209).

Iga riiklik asutis ja ametnik võib ja peab ainult seadusepärast nõudeid teadlikult täitma. Sellepärast, kui politseiametnik leiab, et puudub seaduslik alus asuda võla sissenõudmisele, saadab ta nõude tagasi, kuid näidates sellejuures põhjused, mis ei võimalda temale nõude täitmist (§ 11).

Admin.-s. s. § 12 järgi on politsei kohus kõigepealt juhtida maksja tähelepanu sellele, et viimane ise maksaks nõutava summa vastavasse asutisse, Eesti Panga osakonda või saadaks raha posti kaudu. Kui aga maksja seda ei soovi, võib ta pakkuda raha politseiametnikule, kes võtab vastu kuni 500 kroonini, oksjonipidamisel aga piiramatul summal, samuti ka siis, kui tuleb vastu võtta summasis kolmandalt isikult, kellelt ei ole soovitatav nõuda käikude tegemist võõra võla puhul. Kitsendus raha vastuvõtmisel, samuti kui nõue (§ 13), et sissenõudev ametnik raha edasi annaks või postiga saadaks hiljemalt järgmisel tööpäeval, maal aga nädala jooksul, tahab ära hoida summade kõrvaletõimetamise võimalust. Selleks on muuseas tähtis, et maksunõudev asutis kontrolliks võimalikult lähemal ajal peale nõudelehe tagasisaamist, kas raha tõelikult saadud, juhul, kui ei ole juurde lisatud maksukviitungit Eesti Pangalt või maksu vastuvõtjalt asutiselt. Seda taotlebki Admin.-s. s. § 14, tehes asutisele, kes maksu-nõudelehe tagasi saanud, kohuseks kontrollida hiljemalt ühe kuu jooksul maksmise fakti ja raha saamist.

Admin.-s. s. 1. peat. üldeeskirjade lõpp-paragrahv käsitleb tähtsat küsimust — kaebe korda sissenõudva ametniku tegevuse peale. Kuna meil on administratiivkohtud, siis on järjekindel, et nende kompetentsi kuulub kaebuste lahendamine administratiivametniku tegevuse peale administratiivkorras sissenõudmise puhul. Riigikogu üldkomisjoni enamik pooldas kaebuste esitamist rahukohtunikule erakaebekorras — Tsiviilkohtup. seaduses kohtupristavite kohta ettenähtud korras, ja tegigi sellekohase esitise Riigikogule, kus aga tehti vastav parandus administratiivkohtu kasuks. Kaebused antakse administratiivkohtunikuna teotsevale rahukohtunikule, kelle piirkonnas toimetatakse sissenõudmist, kahe nädala jooksul arvates kaevatava toimingu päevast.

Administratiivkohtukorras võib kaevata nende asutiste ja ametnikkude otsuste peale, kes on loendatud Administratiivkohtukorra seaduse § 2 (R T nr. 16 — 1929. Admin.-k.k. muutmise sea-

dus nr. 110), või kelle otsuste peale kaebamine administratiiv-k.k.korras on ette nähtud vastavates (R. k. o. 27. XI 25. nr. 52) eriseadustes. Kuna konstaablid näiteks ei ole Admin.-k.k. sead. § 2 nimetatud ning puudub ka teine seadus, mille põhjal võiks konstaabli korralduse peale kaevata admin.-kohtukorras, siis peab järeldama, et selles korras konstaabli tegevuse ja korralduste peale üldse ei saa kaevata; tema peale tuleb kaevata administratiivkorras, see on konstaabli otsesele ülemusele, pol.-komissarile; viimase otsuste peale võib kaevata juba administratiiv-kohtukorras Adm.-k. k. § 2 alusel, s. o. rahukohtunikule. Sellest peaks ka järeldama, et kui sissenõudvaks ametnikuks on konstaabel, siis tema tegevuse peale tuleb kaevata kõigepealt politseikomissarile ja selle viimase otsuse peale administratiiv-kohtule.

(Järgneb.)

Asjadest, mis ei kuulu aresti alla.

K. Selter.

1.

Asjadest, mis ei kuulu aresti alla, kõneleb Tsiviilkohtupidamise seaduse § 973, mis ühes Riigikogu poolt 4. 12. 1931 ja 5. 2. 1931 vastuvõetud muudatustega, on omandanud järgmise kuju:

§ 973. Aresti alla ei kuulu mingil juhul:

1) igapäev kantav riietus, mis aastaaja järgi paratamatult vajalik;

2) pesu ja riistad sel määral, mis paratamatult vajalik igapäevaseks tarvitamiseks võlgnikule ja ta perekonnale;

3) nende asemed ja voodid;

4) majas leiduvad elutarbed ja puud, määral, mis vajalik maja ülalpidamiseks 1 kuu jooksul;

5) maksvusetu;

6) võlgnikule kuuluvad perekondlikud ja muud paberid, välja arvatud võlakohustised, aktsiad, obligatsioonid ja sellesarnased protsentpaberid;

7) tegevas teenistuses olevate isikute paratamatult vajalik vormiriietus;

8) (Sead. nr. 745, RT 105 — 1931. a. red.) asjad, mis on vajalikud isiklikuks igapäevaseks tegevuseks võlgnikule enesele tema elukutse, teenistuse, käsitöö või tööstuse alal niivõrd, kui võrd nende asjade hinnatud koguväärtus ei ületa 500 krooni;

9) vallasvara, mis tsiviilseaduse alusel loetakse kinnisvara päraldisteks;

10) (Sead. nr. 745, RT 105 — 1931. a. red.) põllumajapidamiseks hädatarvilik vallasvara järgmisel arvul: a) teravilja iga hek-

taari külitava põllumaa kohta 200 kilogrammi, arvates teravilja alla külitava põllumaa normiks $\frac{1}{5}$ kogu põllupinnast; b) kartuliseemet iga hektari kartuli alla mineva põllumaa kohta 32 kvintaali, arvates kartuli alla mineva põllumaa suuruseks $\frac{1}{5}$ kogu põllupinnast; c) põllumajapidamistes, mille põllumaa suurus on kuni 8 ha — 1 tööhobune, 2 veist, 2 siga, 1 ühehobuse ader, 1 kartuliader, 1 vedruälke, 1 äke, 1 rull, 1 töövanker, 1 regi; d) põllumajapidamistes, mille põllumaa suurus 8—20 ha — 2 tööhobust, 4 veist, 3 siga, 1 kahehobuse ader või 2 ühehobuse atra, 1 kartuliader, 1 vedruälke või kultivaator, 2 äket, 1 rull, 2 töövankrit ja 2 rege; e) põllumajapidamistes, mille põllumaa suurus ületab 20 ha — 3 tööhobust, 6 veist, 4 siga, 1 kahehobuse ader või 2 ühehobuse atra, 1 kartuliader, 1 vedruälke või kultivaator, 3 äket, 1 rull, 3 töövankrit ja 2 rege.

Käesoleva paragrahvi punktide 8 ja 10 eeskirjad on maksvad ka nende varade kohta, mis arestitud enne 11. detsembrit 1931. Võlgniku palvel kuuluvad neis punktides tähendatud varad aresti ja müügi alt vabastamisele.

Märkus. Punktides 8 ja 10 tähendatud vallasvara kuulub nõudja palvel arestimisele elatisrahade (alimentide), haigekassamaksude ja mitte rohkem kui ühe aasta teenistuse või töötasu sissenõudmisel.

Selle paragrahvi kohaldamisel võib kohtuotsuste täitjatel tekkida mitmesuguseid kahtlusi, mispärast poleks ülearune tema juures peatuda.

2.

Kõigepealt tekib küsimus, kuivõrd siduvad ja kohuslikud on § 973 ettenähtud keelud. Et kohtupristav juhul, kui võlgnik vaidleb § 973 nimetatud asjade areteerimise vastu, peab selle paragrahvi keeludest kinni pidama, see on väljaspool kahtlust. Niipea aga, kui küsitakse, kuivõrd pristav peab seda kohaldama oma algatusel, olenematult võlgniku vaikimisest või äraolekust ja kuivõrd võlgnik võib vabatahtlikult anda nõusoleku § 973 nimetatud asjade areteerimiseks, võivad tekkida mitmesugused kahtlused, millistest mõnd siinkohal puudutan.

Kuigi § 973 sissejuhatav lause keelab, et „mingil juhul“ ei tohi areteerida temas loendatud asju, peab siiski arvama, et see keeld ei takista teatud juhtudel võlgnikku vabatahtlikult andmast nõusoleku mõne § 973 loendatud asja areteerimiseks. § 973 tekstis leiduvate sõnade „mingil juhul“ on seaduseandja tahtnud, nähtavasti, kriipsutada alla vahet §§ 973 ja 974 vahel: kuna viimane lubab areteerida mõnd liiki asju „juhul, kui võlgnikul puudub muu vara“, siis siin (§ 973) on tahetud öelda, et § 973 loendatud asju ei saa areteerida ka sel (§ 974 nimetatud) juhul mitte. Lähemalt vaadeldes § 973 sisu näeme, et selles leiduvad keelud on pandud maksuma mitmesugustel otstarvetel: kas võlgniku või kolmandate isikute või avalikkude huvide kaitsmiseks. Nii näib, et p. p. 2—4 nimetatud asjade keeld on tingitud ainult

soovist kaitsta võlgniku huviseid, kindlustada temale äraelamise võimalust, sest ei kolmandad isikud ega avalik võim pole sellest vahenditult huvitatud, et võlgnikul ja ta perekonnal tingimata oleks pesu kandmiseks, riistad tarvitamiseks ja voodid magamiseks. Muidugi tervishoiuliselt seisukohalt oleks riigile vägagi soovitatav, et kodanikud ei riietuks ilma aluspesuta, sööks korralikkudest nõudest ja magaks voodides, mitte aga põrandal, kuid need hüved pole ainukesed, mis soovivad inimeste tervishoiuks. Igatahes on need kõik säärase tsivilisatsiooni vahendid, ilma milleta võlgnik, ilma avalikku huvi vahenditult riivamata, võib ühiskonnas elada.

Samuti ei võiks olla takistusi selleks, et võlgniku nõusoleku avaldusel areteeriti § 973 p. 4 ja 6 nimetatud vara, s. o. tema kodus leiduvaid elutarbeid, puid ja igasuguseid pabereid, kuivõrd viimased omavad reaalse väärtuse ja kuivõrd nende avalik müük ei osutuks moraali ja avaliku korra vastaseks (näiteks ei võiks ka võlgniku nõusolekulgi areteerida pabereid, mis omavad pornograafilise või riigikorra vastase sisu või mille edasiandmisega levitatakse teiste isikute kohta laimavaid teateid).

Vastuoksa § 973 p. 7 nimetatud esemete areteerimine on keelatud avaliku teenistuse huvides, mistõttu nende areteerimist ei võiks õigustada ka võlgniku otsekohene nõusolek.

Mis puutub § 973 p. 9 nimetatud esemetesse — vallasasjadesse, mis esinevad kinnisvarade päraldistena, siis näib, et nende areteerimiseks ei ole alati küllalt sellest, et võlgnik avaldab selleks oma nõusoleku. Kuigi säärast nõusolekut lugeda omaniku tahteavalduseks, mitte enam tarvitada neid vallasasju kinnisvara päraldisteks — on selleks, et päraldis muutuks iseseisvaks asjaks, mis võiks iseseisvalt kuuluda aresti alla, vajalik peale säärase tahteavalduse ka nende tegelik eraldamine peaasjast — kinnisvarast, mille juures seesugune eraldamine peaks vastavatel juhtudel sündima kas võlgniku enese poolt või tema avaldusel — kohtu otsuse täitja korraldusel (v. B. E. S. §§ 557, 558 ja 559). Selle eraldamise juures tuleb aga pidada silmas juhtu, kui peaasi — kinnisvara on panditud kellelegi kolmandale isikule. Niisugusel juhul vastutab peaasi ühes päraldistega kolmanda isiku ees, ning võlgnik ei tohi ilma kolmanda isiku õiguste rikkumiseta päraldist peaasjast eraldada; mispärast neil juhtudel ta nõusolekust ei jätkuks päraldise eraldamiseks ja iseseisva asjana areteerimiseks.

§ 973 p. p. 8 ja 10 nimetatud vara sundmüügiks võlgniku ottsel nõusolekul ei või olla takistusi. Nende esemete areteerimise keelu abil on seaduseandja tahtnud kaitsta eramajapidamisi ja -ettevõtteid, tunnustades võlgade sissenõudmisel puutumatuks need käitisevahendid, mis nende majapidamiste alalhoidmiseks ja teotsemiseks paratamatult on vajalikud. Ometi ei keela seadus omanikule enesele müüa vabatahtlikult neid vahendeid, mispärast ei võiks olla takistusi nende vahendite sundmüügiks, kui võlgnik seda soovib.

Eraldi selgitamist vajab küsimus, kas kohtuotsuse täitja on kohustatud kohaldama § 973 ettenähtud keeldusid oma algatusel.

Kuna seadus ei näe ette, et § 973 loendatud soodustuste andmiseks oleks nõutav võlgniku palve, vaid vastuoksa, § 973 määrab, et selles loendatud asjad „aresti alla ei kuulu“, siis peab arvama, et § 973 kohaldamine on sunduslik ka sõltumatult võlgniku palvest, samuti ka siis, kui võlgnik üldse puudub otsuse täitja toimingute juurest. § 973 rakendamine võib otsuse täitjalt mõnikord nõuda mitmesuguseid eeltoiminguid. Näiteks peab ta selgitama: a) misugused riietuse esemed kuuluvad võlgniku vormiriietusse (mille kohta teateid saab niihästi võlgniku ülemuselt kui ka Riigi Teatajast); b) mitu isikut kuulub võlgniku perekonda ja kuipalju nad vajavad magamisasemeid, voodeid ja toiduaineid (kusjuures otsuse täitja võib perekonnaliikmete arvu fikseerimisel piirduda ainult nende teadetega, mis ta saab kohal võlgnikult eneselt või ta kodustelt või juurekutsutud tunnistajatelt või naabritelt, kuivõrd need andmed on usaldustäratavad, ilma et ta peaks nõudma õiendusi perekonnaseisuaktidest või politseilt); d) missugused asjad on vajalikud võlgnikule igapäevaseks isiklikuks tarvitamiseks ta elukutse, käsitöö, teenistuse või tööstuse alal (p. 8) (missuguse küsimuse selgitamiseks võiks otsuse täitja nõutada õiendusi vastavate ametiasutistelt, kutse- ning majandusorganisatsioonidelt); e) kui suur on võlgniku põllumajapidamisse kuuluva „külitava põllumaa“, „kartuli alla mineva põllumaa“ ja „kogu põllupinna“ pindala (p. 10); neid andmeid võib otsuse täitja saada vallavalitsuselt, kusjuures samuti lubatavad peavad olema ka katastri andmed, kuigi peab tähendama, et viimased (katastri andmed) ei anna vastust kõigile § 973 p. 10 peituvatele küsimustele (näiteks ei tea kataster, kuipalju maad selles või teises üksuses „läheb kartuli“ alla) ja juhtudel, kui k o h a p e a l s e d, l o o d u s e s k o n t r o l l i t u d a n d m e d l a h k u l ä h e v a d katastri andmetest, peaks eesõiguse andma esimestele, sest § 973 p. 10 eesmärgiks on põllumajapidamiste tegelik kaitse, mispärast andmed tõelikkude olude kohta peaks siin olema tähtsamad kui katastri andmed, mis võivad tegelikust olukorrast lahku minna.

3.

§ 973 p. 8 ja 10 on uued. Nende kohaldamisel puudub veel kohtu praktika kui ka näpunäited õigusteadlikus literatuuris, mispärast poleks ülearune puudutada siin mõnd küsimust, mis nende käsitlemisel võiks tekkida ja mõnel pool ongi juba tekkinud.

Kõigepealt küsimus, kas sama võlgnik võib ühel ajal kasutada mõlemas punktis sisalduvaid soodustusi. Näib, et selleks pole takistusi. Oletame näiteks, et võlgnik on käsitöeline või advokaat ja ühtlasi ka põllupidaja. Sel juhul võiks ta p. 8 põhjal nõuda, et arestist vabaks jäetaks tema käsitööks või advokaadi kutseks paratamatult vajalikud asjad, kuivõrd nende hind ei ületa 500 krooni, kui ka nõuda, et ta põllupidamiseks hädatarvilik vallasvara p. 10

nimetatud piirides jääks puutumata arestist. Seaduses ei leidu mingisuguseid viiteid selle kohta, et säärane soodustuste kuhjumine oleks keelatud, ka ei nõua seadus, et võlgnik, kes soovib kasutada p. 10 nimetatud soodustust, peaks olema ainult põllupidaja, või et näiteks käsitöölistele antud soodustus ei võiks osa saada võlgnikule, kes ühtlasi peab põldu. Vastuoks, nagu nähtub p. 8 ja 10 tekstist, kaitsevad need punktid eraldi organiseeritud majapidamisi, sõltumatult nende omanikkude üldisest tegevusest ja muudest harrastustest. See soodustuste kuhjumise küsimus ei teki aga ainult p. p. 8 ja 10 kohaldamisel, vaid sama küsimusega pörkame kokku ka teiste § 973 punktide kohaldamisel. Näiteks, kui võlgnikule saab osaks § 973 p. 7 nimetatud soodustus, s. o. jäetakse aresti alla panemata ta vormiriietus, on küsitav, kas ta võib veel p. 1 põhjal nõuda, et talle peale vormiriide vabaks jäetaks erariietus p. 1 nimetatud määral. Samuti ka teiste punktide juures.

Näib, et kõigi nende soodustuste kollisioonide lahendamisel peaks väljuma põhimõttest: võlgnik võib kasutada soodustust korraga mitme punkti järgi; kui aga asjad, mis ühe punkti järgi arestist vabaks jäetud, osutuvad ühtlasi esemeteks, mille vabastamist ka teine punkt ette näeb, siis võetakse need asjad selle teise punkti kohaldamisel, kui juba vabastatud, arvesse. Selle põhilause kohaselt peaks vastama ülalmainitud küsimusele, et kuivõrd vormiriietuse esemed, mis vabaks jäetud p. 7 põhjal, esinevad ühtlasi „igapäev kantavaks riietuseks, mis paratamatult vajalik antud aastaajal“, niivõrd vähem tuleb vabastada võlgniku rõivaid p. 1 põhjal, ja kui vabastatud vormiriietus täielikult katab võlgniku riietuse tarviduse käesoleval aastaajal, siis ei või p. 1 põhjal enam üldse soodustust anda.

Selle põhilause kohaldamisel tuleb aga veel pidada silmas seda, et mõned § 973 punktid esinevad teiste suhtes erieskirjadena ja tulevad seetõttu esimeses järjekorras kohaldamisele. Nii näiteks p. 7 esineb erieskirjana p. 1 suhtes, sest ta käsib üht erilist liiki üldisest riietusest, millest kõneleb p. 1. Seepärast peaks otsuse täitja areteerimisele asudes kõigepealt kohaldama p. 7, s. o. võlgniku riietusest eraldama p. 7 nimetatud vormiesemed, ja need arestist vabastama, ning alles selle järele selgitama, kas peale selle ei kuulu ka osa võlgniku erariietusest vabastamisele p. 1 alusel.

Sama põhimõtte järgi tuleb p. 10 nimetatud soodustusi lugeda erieskirjaks p. 8 suhtes, sest p. 8 kõneleb üldse elukutse alal vajalikkudest asjadest, kuna p. 10 käsib eriti soodustusi, mis antakse eriti põllumajapidamistele. Kui selgub, et võlgnik on põllupidaja, siis peab kohtuotsuse täitja vabastama eeskätt ta põllumajapidamises hädatarviliku vallasvara p. 10 nimetatud määral, ning kui siis sama võlgnik pretendeerib veel p. 8 ettenähtud soodustuste, siis p. 8 kohaldamisel arvesse võtta p. 10 alusel vabastatud esemed. Näiteks kui p. 10 alusel on vabastatud juba võlgniku põllumajapidamises leiduvad hobused, ja kui sama võlgnik teotseb ühtlasi voo-

rimehena, siis, kui võrd võlgnik võib p. 10 põhjal vabastatud hobuseid kasutada oma voorimehe kutse alal, niivõrd tuleb keelduda vabastamast võlgniku hobuseid veel p. 8 põhjal.

Eriti märkimist vajab veel asjaolu, et niihästi § 973 p. 4 kui ka p. 10 vabastab arestist söögiaineid. Kuigi p. 4 omab üldisema iseloomu, kõneledes igasugustest majapidamistest ja igasugustest elutarvetest (kuna p. 10 kõneleb eriti põllumajapidamistest ja ainult teatud liiki toiduainetest), siiski ei saaks väita, et eespool deklareeritud põhilause kohaselt tuleks p. 4 kohaldamisel arvesse võtta kõik toiduained, mis p. 10 põhjal on juba vabastatud. Nagu nähtub p. 10 tekstist, vabastab ta teravilja ja kartulid mitte selleks, et võlgnik ühes oma perega saaks neid toiduks tarvitada, vaid selleks, et kindlustada põldude täiskülimise teravilja ja kartuliga. Kuigi puudub tõelik tagatis selleks, et võlgnik selle seemne ka tõesti kasutab põldude seemendamiseks, mitte aga söömiseks või müügilks, siiski ei võimalda p. 10 kategooriline ja selge keeld selles nimetatud vilja areteerida ega neid, kui eriotstarbel vabaksjätetud esemeid, arvestada p. 4 kohaldamisel toidukraamina. Muidugi, kui teraviljale ja kartulile on ümbertöötamisega antud säärane kuju, et neid ei saa enam kasutada põldude seemendamiseks (vili jahvatatud tanguks või jahuks), langeb ära alus nende vabastamiseks p. 10 alusel, ning neid võib vabaks jätta ainult kui võrd seda käsitleb p. 4.

Nüüdisaja detektiiv teadusmehena.

Dipl. ins. K. Anton.

Kriminaalromaanid kirjutatakse harilikult nii: esmalt sünnib draama, siis autor talutab lugeja samm-sammult tagasi ja seletab talle, kuidas sündis kuritöö. Kuna lugejale jääb algus teadmatuks kuni viimase peatükini, siis köidab teda autor viimase leheküljeni, milline asjaolu ongi sääraste romaanide peasiht. Kriminaallugude autori teravmeelsetel konstruktsioonidel on vähe ühist moodsa kriminalistikaga. Meieaja kriminalistide töötamisviisi õpetlikumaid juhtumeid leiame laiba selgitamise juures, mis leiti Bois de Boulogne's, Pariisis.

Ühel päeval leidis kordnik oma ringkäigul „Bois“ põõsasse peidetud paki, milles leidis tapetu laip. Muu seas oli seal veel kuub, vest, krae ja õlgkübar; laibal oli seljas ainult särk ja püksid ja jalas kingad. Juurekutsutud kriminaalpolitsei uuris leiukohta, kuid võimatu oli leida jalajälgi või muud sarnast. Laip viidi kriminaallaboratooriumi, ja seal võeti nii laip kui ka kõik riituseesemed, mis pakk sisaldas, täpse vaatluse alla. Selgusid järgmised üksikasjad.

Laiba juuksed oli otste juures hallid, juurte juures tumedad; juuste külge kleepunud veri sisaldas muda, milles võidi kindlaks teha söetolmu, liiva, saepuru ja väikese tükkikese kollast paberit;

särgi seljaosas leiti tumedaid triipe, mis arvatavasti tekkinud söega kokkupuutumisest; ka leiti särgi küljest kaks väikest putukat, kellel puudub igasugune pigment ja kes tunnustati keldri või tunneli elanikeks, kes kunagi polnud näinud päevavalgust.

Nähtavasti oli laip, enne kui see toimetati metsa, mõne aja lebanud kusagil keldris. Mikroskoobiline uurimine näitas, et söe juures oli tegemist antratsiidiga; liiv oli raudsisaldav silikaat, ja saepuru põlvnes, samuti mikroskoobiliste uurimuste tulemusel, männi- ja tammepuust. Paberitükikese keemilise analüüsi järgi oli tegemist puhta õlgselluloosiga, ilma keemiliste lisanditeta. Väikesed putulkad kuulusid n. nim. anophthalmeenide klassi.

Surnu rõivastus vabastati tolmust mehaanilisel teel, ja tolmu uuriti kõige täpsemal viisil. Söe, liiva ja saepuru kõrval leiti lõmelise, roheline niidi ja ühe punase läbipaistva aine tükike, mis oli umbes 1 m/m pikk. Edasi lõigati välja riitusest üksikud osad ja leotati need steriliseeritud vees. Saadi segane vedelik, mille kõrvalosad eraldati tsentrifugaalaparaaadis. Sademeid uuriti mikroskoobiliselt ja tehti kindlaks käärimisidude sisaldus. Kuid käärimis- eod leidsid ainult tükkidel, mis olid välja lõigatud kuue ja vesti küljest, sellal kui särgi ja pükste bakterioloogiline uurimine näitas mikroskoobiliste samblaseente olemasolu, mis harilikult katavad keldriseinu.

Laboratooriumi uurimuste tulemuste järgi võis otsustada, et tapetu keha pidi lamanud olema mitte ühes, vaid kahes isesuguses keldris. Keldrid pidid olema kütteaine, nii antratsiitsöe kui ka tamme- ja männipuude panipaigaks; ka pidi keldris olema saetud puid. Ühe keldri põrand pidi peale selle olema üle raputatud liivaga ja puhta õlgpaberi seguga. Oletuste järgi pidi keldris ka veini või õlut hoitama, ja nimelt selles, kus tapetul oli veel seljas kuub ja vest, sellal, kui ta hiljem osalt lahti riietati ja toimetati teise keldrisse, mis oli täiesti pime.

Ühtlasi tehti ka kindlaks tapetu isik. See oli kassapidaja Tellier, ühe maaklerifirma ametnik, kes oli kadunud 8 päeva eest enne õudset leidu. Saadi teada, et ta oli kirgline hipodroomide külastaja ja käis läbi kahtlaste võitude sobitajatega. Viimased võeti detektiivide poolt järelevalve alla, ning osutus, et üks sobitajaist omas maja alumisel korral keldriga varustatud korteri. Korraldati läbiotsimine ja leiti keldri seinal, kõige alumise trepiastme juures verejälgi, mis polnud täiesti eemaldatud. Mõned vereprintsmed olid säilinud ja ühe küljes kleepus kaks juuksekarva. Tükk seina verejälgedega raiuti välja ja saadeti laboratooriumi.

Ka sügavamas keldris leiti verejälgi. Kahtlusealune, kelle ärevus tõusis iga silmapilguga, seletas, et kass on sünnitanud hiljuti keldritrepil. Keldri põrand oli kaetud saepuruga, ka seisis seal kast sütega. Kasti kõrval asusid mõned pudelid ja vaat. Ka kasti seintel leiti vereplekke. Võeti kaasa tolmu proov, mis kattis vaati. Kahtlusealusele esitatud risküsimustest selgus, et ta omab veel teise keldri. Teises keldris leiti kaste, mis sisaldasid kollaseid paberitükke.

Keset keldrit lamas raske palgiots, mille üks külg oli tõmmatud üle punase lakiga. Palgiotsast mahasaetud küttepuude hunnik asus ühes nurgas. Keldri põrand oli raputatud üle liivaga, mis oli segatud saepuru ja söetolmuga; mõnel saepuru osakesel kleepus palgiotsa punane lakk.

Ka siit võeti tolmuproove. Uurimine laboratooriumis näitas, et verejälgede juures oli tegemist vaid inimverega; edasi, mõnede verepiiskade külge kleepunud juuksekarvad olid inimese juuksed, need olid hallid otstel ja tumedamad juurtel. Söetolm osutus antratsiidiks, saepuru — tamme- ja männipuu puruks ja liiv — rauda sisaldavaks silikaadiks. Ultraviolet-valguse abil uuriti lakki saepurul ja tulemused näitasid samasuguseid omadusi nagu osake punast substantsi, mis oli leitud tapetu kehal. Lõpuks uuriti pappi, see oli puhas õlgtselluloos ilma keemiliste lisanditeta. Nende andmete varal süüdistatu vangistati.

Paar päeva hiljem vaadati keldrid veel kord üle. Tolm ja saepuru sõeluti läbi ja leiti tükk paberit, millel oli tähendatud tapetu nimi, samuti tükk katkirebitud sõidupiletit. See oli trammipilet, mida tagasisõiduks polnud veel kasutatud. Selle daatum sobis kuupäevaga, millal ohvrit oli nähtud viimast korda, ja mahaastumise koht asus otse tema korteri läheduses. Ka tund sobis ajaga, mil Tellier väljus oma korterist igal hommikul, et minna büroosse.

Imelikul kombel ei saadud kindlaks teha keldris, kus oli leitud tükk paberit tapetu nimega ja trammipilet, mingisuguseid verejälgi. Ka oli võimatu, et laip võis lebada nädal aega selles keldris. Edasi polnud kelder absoluutselt pime, sest et tume valgus langes keldrisse läbi väikese, tolmunud akna ja, järgnevalt, ei võinud putukad, mis leiti tapetu särgil, pärit olla sellest keldrist.

Otsiti edasi ja leiti lõpuks kolmas kelder, mille sissekäik oli maskeeritud kastidega. Vangistatud võtmekimbust sobis üks võti selle keldriukse lukuga. Kui kriminalistid astusid kitsasse, pimedasse, trepi all olevasse keldriauku, teadsid nad kohe, et see oligi tapmise kordasaatmise paik. Lagi ja seinad olid määritud verega ja kohati kleepusid veres juuksed, mis olid identsed tapetu omadega; ka väikesed, pigmendita, pimedad putukad roomasid samaldunud seintel. Edasi näitas bakterioloogiline uurimine, et kastiseinad esimeses keldris olid läbi imutatud käärimisidudest, et järgnevalt, kuub ja vest pidid peidetud olema siin. Väike roheline niidike oli pärit põllest, mis kuulus sahkerdajale. Nende tõenduste koorma all varises süüdistatu kokku ja tunnistas üles oma kuriteo.

See juhtum, mis jätab varju kõige loetavamate kriminaallugude autorite fantaasia, ei kõlba siiski ainena detektiivromaanile. Paljud üksikasjad mõjuksid väsitavalt ja, mis peaaegu jääb kangelas-tegu ehk detektiiv osavus, kes viimasel minutil, kui kõik niidid on segi ja kuritegevus näib juba ülevõimu võtvat, selgitab situatsiooni ja üle annab roimari võimude kätte. Selle asemel leiame meie tea-

duslise laboratooriumi peene töö, mis puutub kokku kõigi võimalik- kude teadusharudega: bioloogia, keemia, mineraloogia, entomoloogia, anatoomia j.n.e., töö, mis baseerub uusimatel uurimismeetoditel ja mis püsiva hoolsuse juures ei jäta silmapaari vahele kõige väiksemat pisiasja.

Saksa kriminaalstatistikast.

L. Kass.

Hiljuti ilmus Saksa kohtuministeeriumi ja statistikaameti ühise väljaandena Saksamaa statistika, milles leidub huvitavaid andmeid kuritegevuse kohta Saksamaal 1928. aastal ja üldkõlkukuvõttena samu andmeid ka 1929. aasta kohta. Statistiliste andmete illustreerimiseks leidub kõnesolevas väljaandes hulk tabeleid, mis aitavad kuritegusid valgustada mitmest huvitavast küljest.

Mis lugejale kõigepealt silma tõrkab, on see röömustav tõsiasi, et kuritegude üldarv näitab kahanemise tendentsi. Kuritegevus on rahvusvaheline nähe, tema suurenemine ühes riigis toob tihti endaga kaasa ka suurenemist teistes riikides, kuna vähenemine annab teistele maadele lootust, et ka neis kuritegude arv võib väheneda. Tähtis on see vähenemine Saksamaale ka seetõttu, et kuni 1928. aastani suurenes kuritegude arv alatasa, nii et sel aastal saadi esimest korda pika aja pärast jälle piir panna kuritegude arvu kasvamisele. Muidugi ei anna kõnesolevad statistilised andmed veel täit pilti kuritegevusest Saksamaal, sest arvesse on võetud ainult kuriteod, mille toimepanemise eest on korraliste kohtute poolt määratud karistusi, kusjuures arvestati ainult seadusjõusse astunud kohtuotsuseid. Nii on siis kõrvale jäetud kõik selgitamatud kuriteod.

Kuritegude üldarvu vähenemine on seletatav eeskätt järgmiste kuritegude arvu vähenemisega: auhaavamine, aborditegemine, lihtvargus, varastatud asjade ostmine ja petmine. Muu seas võiks siinkohal tähendada, et õigeksmõistvate kohtuotsuste arv on silmapaistvalt vähenenud. Mis nüüd puutub meeste ja naiste poolt toime pandud kuritegude arvu vahelkorda, siis tuleb tähendada, et meeste osavõtt kuritegudest suhteliselt aina kasvab, nähe, mis on iseloomustav enam-vähem kõigile Euroopa riigile (vastav protsent Saksamaal tõusis 84,9 pealt 85,7 peale). Naiste osavõtt kuritegudest Saksamaal langes 15,1% pealt 14,3% peale. Noorte (s. o. 14-kuni 18-a.) kuritegevus näitab seevastu aga tõusu, mis on seda enam tähelepanu vääri, et noorte poolt toimetatud kuritegude arv näitas varemil aastail juba teatud stabiilsust, nii et võis loota, et see kurb nähe ei levi enam.

Kui nüüd lähemalt vaadelda üksikuid kuritegude liike, siis selgub järgmist. 1928. aastal vähenes esimest korda suure vaheaja järele maksva riigikorra vastu sihitud kuritegude arv, sa-

muti ka usuvastaste kuritegude arv. Ka tapmiste ja varguste arv näitab kahanemist. Üldiselt seisavad, nagu kõikjal maailmas, esimesel kohal siiski vargused, röövimised jne., s. o. võõra vara vastu sihitud kuriteod.

Nagu tähendatud, vähenes tapmiste arv 1928. aastal, kuigi kõnesolevad andmed ei paku täit ülevaadet ja ei valgusta tõelist olukorda, sest hulk mõrtsukatöid jäi selgitamata ja ei sattunud seetõttu ülevaatesse. 1928. aastal mõisteti tapmises süüdi 90 inimest 124 vastu 1927. aastal. Mitterekavatsetud tapmises mõisteti süüdi 317 isikut 385 vastu 1927. aastal. Laste tapmiste arv on seevastu aga kasvanud: 128 pealt 138 peale. Ettekavatsetud tapmises süüdimõistetute seas on 80 meest ja 10 naist, nende seas 3 alaealist ja 42 eelkaristatud isikut. Mitte-ettekavatsetud tapmises süüdimõistetute hulgas on 277 meest ja 40 naist, nende seas 7 alaealist ja 127 eelkaristatud isikut. 138 lapsetapjast (kõik naisterahvad) olid 12 eelkaristatud, 14 naist olid alaealsed.

Huvitav on märkida, et vigastamiste eest hooletuse tagajärjel karistatute arv näitab kestvat tõusu, mida tuleb kahtlemata seletada liiklemise motoriseerimisega: alatasa kasvav jõuvankrite arv nõuab järjest rohkem ohvreid, vaatamata sellele, et katsutakse tänavliiklemise reguleerimisega, autojuhtide üle kindla järelevalve sisseseadmise ja teiste politseiliste abinõudega tõkkeid teha õnetusjuhtumite arvu kasvamisele.

Osa statistikat on pühendatud alkoholi küsimuse mõjule kuritegude toimimisel. Kahjulks puudub just selles osas täieline ülevaade. Asi seisab selles, et ainult Baier on hakanud pidama täpset alkoholistatistikat tähendatud mõttes, kuna teised Saksa osariigid seda veel ei ole teinud. Need andmed näitavad, kui võrd alkohol mõjub teatud kuritegude toimepanemisele: haavamistele, vigastamistele, seksuaalkuritegudele, võimudele vastuhakkamistele, varanduse lõhkumisele jne. Ei saa, arvesse võttes alkoholi puutuvaid statistilisi andmeid, selles kahelda, et alkoholi mõjul pannakse toime hulk vägivallakuritegusid, mis oleks alkoholita jäetud tege-mata.

Teatava tähtsusega on muidugi ka küsimus, kas ja kui palju kuritegusid on toimetatud välismaalaste poolt. Välismaalasilt toimepandud kuritegude arv tõusis Saksamaal pärast maailmasõda alatasa kuni 1923. aastani, mis osalt on kahtlemata seega seletatav, et Saksamaale tõttasid kõiksugused kahtlased elemendid igast maailmakaarest, et kasutada sakslaste rasket seisukorda ja majanduslikku olukorda (inflatsiooni, näiteks). 1928. aasta näitab välismaalaste kriminaaliteede väikest langust, kusjuures aga välismaalased suhteliselt sakslasi siiski üle trumpavad. Kui nüüd võtta üksikuid riike, siis seisavad kuritegude toimepanemise mõttes Saksamaal välismaalasist esikohal poolakad, neile järgnevad järgmiste riikide kodanikud: Tšehhoslovakkia, Austria, Vene, Hollandi, Šveitsi, Itaalia, Ungari, Prantsusmaa, Leedu ja Rumeenia.

Eripeatükk käsitleb kurjategijate vanaduse küsimust. Tuleb

tähendada, et selle peatüki andmetel ei saa teha mingisuguseid järeldusi: selleks on käsitatud aeg lig lühike ja küsimus ise liig laialdane. Ikkagi on huvitav märkida, et karistatud kurjategijate seas tõuseb eelkaristatute protsendimäär järjekindlalt kuni teatud vanaduseni (25—30 aast.), kusjuures see vanadus pole ühesugune mõlema soo kohta, vaid on naiste suhtes vähem kui meeste suhtes (21—25 aast.).

Statistiliste andmete hulgas leidub ka tabelleid ja uurimusi küsimuse kohta, missugustel päevadel nädalas kõige rohkem pannakse toime kuritegusid. Nagu oodata võis, pannakse sarnaseid kuritegusid, nagu haavamisi, vigastamisi jne. kõige rohkem toime laupäeviti, pühapäeviti ja esmaspäeviti, mis neid kuritegusid kõige enam iseloomustab alkoholi mõju all toimetatud kuritegudena. Samasuguseid kuritegusid pannakse hulgaliselt toime palgamaksmiste päevadel, s. o. siis, kui rahvas jooma läheb, palk taskus.

1929. aasta pakub juba veidi teissugust pilti ja nimelt näitab see aasta üldiselt väikest kriminaalkuritegevuse tõusu, see tõus pole küll väga suur, kuid on siiski olemas. Kurjategijate-meeste arv näitab jällegi tõusu, kuna naiste arv näitab langust nagu 1928. aastalgi. Alaealiste osavõtt kuritegude toimepanemisest näitab rõõmustaval viisil tagasiminekut.

Mis puutub üksikutesse kuritegudesse, siis on tapmiste arv langenud, nii et 1929. a. mõisteti süüdi ainult 69 isikut, nende seas 5 naist ja 3 alaealist. Mõrtsukatest oli 32 eelkaristatud, s. o. pea-aegu pool, kusjuures 9 roimarit oli rohkem kui 4 korda eelkaristatud. Ka laste tapmiste arv näitab tagasiminekut, kuna surmamiste arv näitab päris tähelepanavat tõusu; samuti on tõusnud vigastamiste arv. Ühenduses sellega tuleks mainida, et huvitaval kombel on tõusnud süüdimõistetute arv kahevõitluse toimepanemise eest: siin on muidugi raske otsustada, kas tõesti kahevõitluste arv on tõusnud või on sissekukkujate arv suurenenud, mis võiks seletada seega, et suurem arv kahevõitlusi lõppes õnnelt, nii et asi ulatus võimudeni. Muu seas karistati ka üks naisterahvas kaasabi eest kahevõitluse toimepanemisel. Seksuaalkuritegude arv näitab vähenemist, samuti aborditegemiste arv. Vähenenud on lõpuks veel surmaotsuste arv, nähe, mis järjekindlalt esineb saksa statistilistes andmetes. Surmanuhtlus mõisteti: 1912 — 40 korral, 1913 — 47 korral, 1914 — 31 korral, 1915 — 19 korral, 1916 — 23 korral, 1917 — 28 korral, 1918 — 30 korral, 1919 — 89 korral, 1920 — 113 korral, 1921 — 149 korral, 1922 — 124 korral, 1923 — 77 korral, 1924 — 112 korral, 1925 — 95 korral, 1926 — 89 korral, 1927 — 64 korral, 1928 — 46 korral ja 1929 — 39 korral.

Järvamaa Politseiametnike Kogu 1931. a.

J. Tilling.

Möödunud aasta Järvamaa Politseiametnike Kogu tegevus möödus peamiselt oma liikmete materiaalse olukorra tõstmise, silmaringi laiendamise ja kutseoskuse arendamise tähe all.

Kõige suuremat tagajärge on annud laenu-hoiukassa. Eelmisest aastast oli jäänud järele Kr. 5.900,22. Aasta jooksul saadi liikmemaksudest Kr. 1.619,32, %% — Kr. 529,81, annetustest — Kr. 86,55 ja läbikäidavatest summadest — Kr. 371,44, kokku Kr. 8.507,34. Väljaminekutest on tähtsamad: töötasu — 30 kr., toetused — 20 kr., liikmemaksu tagasimaksud — 47.67 kr. ja liikmemaksu liitudele, spordi ergutuseks jne. — 485.81 kr., kokku 583,48 kr., seega oli 1. jaanuariks 1932. Kogul oma kapitali Kr. 7.923,86.

Möödunud aastal anti laenuks Kr. 9.429.— ja saadi tagasi Kr. 9.060.—, välja jäi Kr. 5.590.—.

Aasta jooksul on peetud üks korraline peakoosolek ja 19 juhatuse koosolekut. Käesoleva aasta alul oli kogul 66 liiget. Peab tähendama, et Kogu liikmeteks on kõik Järvamaal tegutsevad politseinikud, s. o. välis-, kriminaal-, raudtee- ja poliitilisest politseist.

Kodumaaga tutvumiseks korraldati kaks pikemat omnibuse-reisi liikmetele ühes perekondadega. Mõlemast reisist võttis osa 19 inimest. Esimene reis algas Paidest 6. juunil ja lõppes 8. juunil. Marshruut oli: Paide—Türi—Pärnu—Lihula—Kuresaare—Sõrvesääre—Kihelkonna—Mustjala—Maasi—Virtsu—Lihula—Haapsalu—Märjamaa—Türi—Paide, ning teine 18. ja 19. juulil järgmise marshruudiga: Paide—Türi—Viljandi—Võrtsjärve—Otepää—Pühajärve—Elva—Tartu—Põltsamaa—Paide. Sõit läks korda väga õnnelikult ja hea tuju juures. Paljud nägid läbisõidetud kohti esimest korda. Ka pakkus palju huvi jälgida igas erikohas politseiteenistust ja selle iseäraldusi.

5. septembril korraldati Paide rahvamajas kontsert-ball, ja seal esines Tallinna politsei orkester väga väärikalt ja kutsus esile tormilisi kiiduavaldusi. Külalistena võtsid peost osa Tallinna-Harju prefekt Rotenbork, tema abi Sihle ja Politseikooli direktor Mets.

23. jaanuaril peetud koosolekul valiti juhatuse esimeheks J. Tilling ja liikmeteks: H. Heiter, H. Veem, B. Raadik, O. Vichmann, G. Jürgenson ja O. Tedder.

Laskespordi arenemisest politseis.

P. Steinberg.

Heites pilku tagasi mõni aasta kestnud politsei laskespordi arengule, näeme, et sportiharrastavad organisatsioonid politseis on viimasel ajal erilise tähelepanu ja hoolega püüdnud teiste spordi-

alade hulgas tõsta esikohale laskesporti, kui teenistusega kõige rohkem seotud spordiala. Püütakse ametnike füüsilise tubliduse arendamise kõrval edendada nende laskeoskust ning pidada sammu sel alal rohkem arenenud kaitseväe ja kaitseliidu organisatsioonidega. Nii on leidnud aset nii mõnigi kohapealsete kaitseorganisatsioonide (politsei, kaitseväe, kaitseliidu ja piirivalve) vaheline laskevõistlus, mida võib ainult tervitada ja soovitada, sest ühisel jõul ja nõul saavutatud tagajärjed on ikkagi tõhusamad.

Eesti Politsei Kehakasvatuseorganisatsioonide Liidu algatusel ja Politseivalitsuse direktori nõusolekul korraldati 1929. a. politseikooli juures politseinikele laskeinstruktorite kursus, kust siis valguti laiali üle maa propageerima ja edendama laskesporti politseis. Sellest ja ka muudest asjaoludest tingituna on laskesport teinud politseis viimasel ajal tunduvalt edusamme ja tahab käsi-käes sammuda üldise laskesportlase liikumisega, mis viimasel ajal, eriti Laskurliidu asutamisega, on muutunud suurejoonelisemaks.

Suuremaid sündmusi politseinikele on olnud Eesti Politsei Kehakasvatuseorganisatsioonide Liidu poolt korraldatud ülemaalsed kergejõustiku- ja laskevõistlused. Järjest kasvav osavõtt neist laskevõistlustest on tõenduseks laskespordi arenemisele politseis. Nii võttis osa üleriiklikest politsei laskevõistlustest:

1927	vintpüssiga	— 29,	püstoliga	— 27,	spordipüssiga	— 22	ametn.,
1928	„	58,	„	45,	„	35	„
1929	„	77,	„	68,	„	67	„
1931	„	61,	„	51,	„	47	„

Peale selle on korraldanud üksikud organisatsioonid omavahelisi, organisatsioonide vahelisi ja koguni naaberriikide, s. o. Soome ja Läti politseinikega sõprusvõistlusi järgmiselt: 1927 — 5 võistlust, 1928 — 13 võistlust, 1929 — 10 võistlust, 1930 — 11 võistlust ja 1931 — 8 võistlust.

Võimsaimaid organisatsioone politsei laskealal on Tallinna Politsei Spordiring. Tegevuse intensiivsuse poolest sel alal võiks veel mainida järjekorras Petseri, Võru ja Tartu spordiringe. Tallinna Politsei Spordiring on püüdnud oma liikmete ning ühtlasi ka terve ametkonna laskesportlist tasapinda tõsta, võimaldades soodustusi paremaile laskureile relvade ja laskemoona muretsemisel ning endaarendamisel sel alal, mille tagajärjel nii mõnigi politsei-ametnik on silmapaistvate saavutustega tõusnud paremate laskurite hulka. Peale omavaheliste võistluste on Tall. Politsei Spordiring pidanud võistlusi Helsingi ja Riia politseiametnikega. Nii on spordiringi meeskond kaks aastat järjest võitnud Helsingi politseiametnike meeskonda, omandades võidutähena väärtusliku hõbekarika. Riia politseiga on peetud möödunud aja jooksul koguni 4 laskevõistlust.

Viimasel aastal on küll märgata võistluste ja nendest osavõtjate arvu kahanemist, mis tingitud üldisest majanduslikust kitsikusest, sest laskevõistluste korraldamine kui ka nendest osavõtt on alati seotud otsekoheste kuludega. Kuid vaatamata sellele, püsib

üldine lasketasapind stabiilsena ega avalda tagajärgedes langust. Osaliselt põhjustab arvude vähenemist ka laskurite tegutsemine ühel ajal mitmes organisatsioonis, mistõttu võistlejad valguvad laiali ning jääb osaliselt varju töö ja tegevus laskealal politsei-organisatsioonides.

Tallinna Politsei Spordiringi juures moodustati hiljuti teiste osakondade kõrval ka laskur-sektsioon selle mõttega, et koondada laskealast huvitatud ametnikud ühiselt tegutsema laskesporti levitamise ja arendamise alal.

Perekonnaseisuametniku kohuseist abiellumisteadaande vastuvõtmisel.

T. Teder.

Abielluda soovijad ilmuvad perekonnaseisuametniku juure ja teatavad, oma isikut tõestades, et nad tahavad abielluda (Prs. s. § 38, R. T. 191/192 — 1925).

Perekonnaseisuametnik täidab abielluda soovijate kohta teatelehe, millel tähendatakse: abiellumise soovist teadaandmise aeg, isikute perekonnanimi, nimi, sünniaeg ning -koht, perekonnaseis, elukutseline tegevus, alaline elukoht. Teatelehele kirjutavad alla perekonnaseisuametniku juure ilmunud abielluda soovijad ning perekonnaseisuametnik.

Abiellumisteadaande võib teha perekonnaseisuametnikule ka kirjalikult, kusjuures kirjalik teadaanne peab sisaldama teatelehel nõutud andmed, ja abielluda soovijate allkirjad peavad olema tõestatud kas notari, rahukohtuniku, politsei või vallavalitsuse poolt.

Teatelehel tähendatavad andmed abielluda soovijate sünniaja ning lese või lahutatu perekonnaseisu kohta tõestatakse algdokumentidega, kui perekonnaseisuametnikul need andmed tema juures olevatest isiku perekonnakirjadest ei selgu (Prs. s. j. §§ 31, 32, R. T. 48 — 1926).

Abiellumisteadaande esitamisel tuleb perekonnaseisuametnikul kõigepealt selgusele jõuda, kas ta on õigustatud abiellumisteadaannet vastu võtma. Perekonnaseisu muudatuste registreerimise aluvust perekonnaseisuametnikule määrab Perekonnaseisu seaduse § 3. Sellest paragrahvist tuleb järeldada, et kodanikud võivad oma abiellumise sooviavalduse esitada kas kohaliku omavalitsuse perekonnaseisuametnikule või ametnik-vaimulikule oma alalise elukoha või ajutise viibimiskoha järgi. Sellest üldreeglis on mõned erandid: 1) Segaabielusid, s. o. kus üks pool on välismaalane ja teine pool on Eesti kodanik, on kompetentne registreerima ainult omavalitsuse perekonnaseisuametnik (Prs. s. § 47). Kui mõlemad pooled on välismaalased, võib abielu registreerida ka usuühingu perekonnaseisuametnik. Kui välismaalane ja Eesti kodanik, kes soovi-

vad abielluda, on esitanud sooviavalduse usuühingu perekonnaseisuametnikule, juhib see neid omavalitsuse perekonnaseisuametisse, kus nad peavad esitama uue sooviavalduse (K.-S. adm.-o. seletus 17. I 1931. nr. 1509). 2) Perekonnaseisuametnik ei või oma abiellumise sooviavaldust vastu võtta ega ise oma abiellumist registreerida, vaid peab selleks pöörduma mõne teise perekonnaseisuametniku poole (v. Erichsen. Führung der Standesregister 1917, lhk. 7). 3) Vahialune võib abiellumisteadaande teha ainult kirjalikult, kusjuures tema allkiri tõestatakse vangimaja ülema poolt. Luba vahialuse abiellumiseks annab vangimajade valitsuse direktor: ajaistujaile — oma võimuga, kohtu- või eeluurimisaluseile — kokkuleppel prokuröriaga (Vangimajade valitsuse ringkiri 5. X 1926, nr. 39 p. 4 ja 8).

Abiellumisteadaande vastuvõtmisega ja kuulutamisega tuleb kindlaks teha, kas ei ole abielutakistavaid asjaolusid. Perekonnaseisuametnikul tuleb kindlaks teha, missuguseid tõendusid tal vastaval konkreet-juhtumil tuleb abielluda soovijailt nõuda, sealjuures peab ta hoiduma pealiskaudsusest, samuti liignõudmistest. Tal tuleb kindlaks teha, kas abiellujad on abieluealised, kas nad on olnud abielus, missuguse juhtumi läbi lõppes eelmine abielu, kui kaua on tagasi eelmise abielu lõppemisest jne. põhjusel, et nendel eeldustel keruvad üles eritingimused kavatsetava abielu sõlmimiseks. Ettevalmistuse toimingute hulka kuulub ka kindlakstegemine, kas abielu sooviija on välismaalane ja sellena peab ta esitama Perekonnaseisu s. § 48 ettenähtud loa abiellumiseks.

Enne kuulutamise korraldamist tuleks abielluda soovijaid tutvustada ka Abieluseaduse §§ 2—9 ettenähtud abielutakistavate asjaoludega.

Dokumentide nõudmise suhtes abielluda soovijailt tuleb perekonnaseisuametnikel pidada silmas järgmist.

I. Nii Eesti kodanikelt kui ka välismaalasilt tuleb nõuda: 1) nende sünnitunnistused. Sünnitunnistusi ei ole tarvis esitada, kui abielluja sünd on kantud sisse selle ametniku aktiraamatusse (resp. meetrikasse) või kui abielluja perekonnakirju peetakse selles omavalitsuses, kus abiellumise sooviavaldus esitatakse. Perekonnaseisuametnikul on lubatud loobuda sünnitunnistuse nõudmisest, kui tal asjaolud, mis sünnitunnistustega kindlaks tehakse, on isiklikult kindlasti teada (Prs. s. j. § 31). Sünnitunnistustega tehakse kindlaks: a) abiellujate nimed, perekonnanimed ja nende kirjutamise viis (Prs. s. § 44, Prs. s. j. § 41); b) abiellujate sünniaasta, -kuupäev ja -kohit (Prs. s. § 44, Abielu s. §§ 2, 8, 9, R. T. 138 — 1922). Sünnikohta ei sisalda apostliku õigeusu kogudustes kuni 1. juulini 1926. peetud sünni-meetrikaraamatud; c) abiellujate põlvnemist (päritolu), kas ta on abielust sündinud, vallaslaps või adopteeritud ja võimalikku sugulusvahekorda (Abielu s. §§ 3, 6, 8, 9).

Sünnitunnistused, mis ei ole selleks õigustatud isikute (asutiste) poolt antud, ei sisalda väljaandmise allikat (näiteks, missuguse usu-

ühingu meetrikaraamatu aasta ja kandenumברי põhjal välja antud), millel puudub ametipitsat või kus see nõutav, kalendri märkus, samuti mille usaldatavus on kõigutatud väljaksimise jne. teel tehtud paranduste läbi, võib perekonnaseisuametnik tagasi lükata. Silmas tuleb pidada, et välismaa sünitunnistused oleksid legaliseeritud (vt. „Eesti Politsei“ nr. 2 — 1931.: „Missugused perekonnaseisudokumendid on juriidilise maksusega?“).

Puudub asjaosalistel võimalus sünitunnistusi muretseda, näiteks põhjusel, et vastav kirikuraamat, resp. süniregister ära põlenud, või sünd omal ajal on jäänud üldse registreerimata jne., siis on nõutav niisuguse asjaolu tõenduseks ametlik teatis. Ametliku teatise esitamisel võib sündi tõestada näiteks kohtuaktide, kaitsevæe-, kooli- ning isikutunnistuste ja politsei protokolli ning teiste dokumentidega, kui need äratavad usaldust (K.-S. adm.-o. seletus 4. XI 1930 nr. 973).

2. Kodakondsuse tõendus. Selleks on isikutunnistus, kodakondsusetunnistus, Nanseni pass, välisriigi pass jne.

3. Elukoha tõendus. Punktis 2 ja 3 tähendatud tõendused on tarvilikud ainult siis, kui perekonnaseisuametnikul tekib kahtlus nende andmete suhtes.

II 1. Eesti kodakondsusse kuuluvatelt alaealistelt abiellujatelt, s. o. 18- ja 19-a. meesterahvastelt ja 16-, 17-, 18- ja 19-a. naisterahvastelt tuleb nõuda: a) kui nad abielust sündinud või vanemate hilisema abiellumisega seadustatud, nende lihalikkude vanemate kirjalik nõusolek abiellumiseks. On üks vanematest teadmata äraolekul, on ta ilma vanema õigusega, on ta mõistuse kaotanud või üldse seesuguses olekus, kus ta oma tahet ei saa avaldada, siis jätkub ühe vanema nõusolekust; b) kui abielluja on vallaslaps, siis on tarvilik ainult ema nõusolek; c) kui abielluja adopteeritud, on tarvilik adoptiivanemate ehk adopteerija isiku kirjalik nõusolek; d) kui abielluja vanemad on surnud või ei teosta vanema õigust, on tarvilik eestkostja kirjalik nõusolek; e) kui abielluja vanemad või üks neist keelduvad oma nõusolekust, peab olema abiellumiseks vaeslaste kohtu luba; f) kui abielluja eestkostja keeldub abiellumise nõusolekut andmast, peab olema vaeslaste kohtu luba abiellumiseks; g) kui alaealine abielluja on tunnustatud täisealiseks, peab ta esitama vastava kohtu tunnistuse (vt. „Eesti Politsei“ nr. 3 — 1931 ilmunud artikkel „Alaealiste abiellumisest“). Kahtluse puhul on perekonnaseisuametnik õigustatud nõudma adoptiivanematena või eestkostjatena esinevilt isikuil tõenduste ettenäitamist, et nad on õigustatud avaldama nõusolekut, selleks võivad olla seadusejõusse astunud adopteerimise kohtuotsused ja vaeslaste kohtu tunnistused.

2. Eesti kodakondsusse kuuluvailt, kui ka välismaalasilt abiellujailt, kes juba kord abielus on olnud, tuleb nõuda: a) kui abikaasa on surnud, siis abikaasa surmatunnistus. Seni kui dokumentaalseid tõendusi eelmise mehe (resp. naise) surma kohta ei ole, ei saa naine (resp. mees) uude abiellu astuda, olgu siis, et

kohus tema palvel lahutab abielu (Sisemin. adm.-o. seletus 8. IV. 1927 nr. 43). Surmatunnistuse nõudmine langeb ära, kui vastava isiku surm on registreeritud samas perekonnaseisuametis, kus abielu kavatsetakse registreerida, või see selgub sama perekonnaseisumeti perekonnaregistrist; b) kui abielu on lahutatud või tühistatud, siis abielu lahutamise või tühistamise üle seadusejõusse astunud kohtuotsuse ärakiri.

3. Abielus olnud naistelt uueks abiellumiseks esimese 10 kuu sees pärast abielu lõppemist tuleb nõuda: a) tõendus, et nad vahepeal on sünnitanud (lapse sünnitunnistus), või b) mitte varem kui neli kuud pärast eelmise abielu lõppu riigi- või omavalitsuse teenistuses oleva arsti tunnistus selle üle, et nad ei ole rasedad (Abielus. § 7.). Välisriigi kodakondsusse kuuluvailt naistelt ei ole ette nähtud selles punktis nimetatud tunnistusi nõuda.

4. Leselt, kel eelmisest abielust on alaealised lapsed, tuleb nõuda vaeslaste kohtu tunnistus selle kohta, et varanduslik vahekord laste ja lese vahel on lahendatud (B. E. S. §§ 278, 283, 284, 287). Petserimaal ja Naroovatagustes valdades see nõudmine ei maksa.

5. Adoptiiv-vanema abiellumiseks oma adoptiiv-lapsega tuleb nõuda kohtuotsus selle kohta, et adoptioon on lõpetatud (Abielusead. § 7).

6. Eestkostjalt või tema lastelt, kes soovivad abielluda isikuga, kes tema eestkoste all, tuleb nõuda selleks vastava vaeslaste kohtu luba (Abielus. § 9).

7. Abiellumise sooviavalduse vastuvõtmisel tuleb perekonnaseisumetnikul ka selgusele jõuda, kas abielluda soovijate kohta peetakse juba omavalitsuses Perekonnaseisu seaduses ettenähtud perekonnakirju. Kui selgub, et neid veel ei peeta, tuleb (nii omavalitsuse kui usuühingu) perekonnaseisumetnikul selgitada abiellujaile, et abiellumisega on ühenduses neil kohustus omavalitsuses korraldada oma perekonnakirju (Prs. s. j. § 60, R. T. 27 — 1931), ja missugused dokumendid selleks veel täiendavalt tarvilikud. Need dokumendid tuleb abiellujail muretseda ning esitada abiellumise päevaks, et perekonnaseisumetnikul oleks võimalik perekonnakirju avada või need dokumendid edasi saata ühes abieluakti ärakirjaga vastavale omavalitsusele. Kui niisugune selgitus ja nõudmine on olnud, ja kodanik siiski abiellumise päevaks ei ole esitanud perekonnakirjade avamiseks puuduvaid dokumente, ei ole perekonnaseisumetnik õigustatud sel põhjusel abiellumise registreerimist edasi lükkama. Perekonnakirjade korraldamine jätkub niisugusel juhtumil omavalitsuses pärast abielu registreerimist.

III. Välismaalasilt tuleb perekonnaseisumetnikul nõuda Prs. s. § 48 põhjal veel nende kodumaa diplomaatliku või konsulaar-esindaja tunnistus selle kohta, et kavatsitava abielu sõlmimiseks ei ole takistusi nende isikute kodumaa seaduste järgi.

Kodakondsusetult isikult niisugust tunnistust ei saa nõuda, sest ta ei seisa ühegi riigi kodakondsuses.

Mõne välisriigi kodanikule, kel niisuguse tunnistuse muretsemine on raske või võimatu, on lubatav esitada ka muid usaldatavaid tõendusi, mis tõendaks, et kavatsetava abieliu sõlmimiseks ei ole takistusi nende isikute kodumaa seaduste järgi. Muude usaldatavate tõendustena võiks arvesse võtta näiteks mõne teise tema kodumaa asutise sellekohast tunnistust või notariaalselt tõestatud väljavõtet, ühes kinnitatud tõlkega, tema kodumaa vastavast seadusest, mis käsitab abiellumise üldisi eeltingimusi j. t. Tekib perekonnaseisuametnikul kahtlus niisuguse tõenduse usaldatavuse suhtes, tuleks tal küsida järelevalveasutise arvamust.

Eesti naiskodaniku, kes välisriigi kodanikuga tahab abielluda, tähelepanu tuleb juhtida sellele, et ta kaotab Eesti kodakondsuse ja sellele, kuidas tal tuleb toimida, kui ta soovib Eesti kodakondsusse edasi jääda (Prs. s. § 47).

Abiellumise sooviavalduse tühistamiseks jätkub ühe asjaosalise vastavast teadaandest perekonnaseisuametnikule (K.-S. adm.-o. seletus 9. V 1931. nr. 148).

Perekonnaseisu seadus ega selle seaduse juhtnõõrid ei määra ära mitu korda üks isik võib perekonnaseisuametniku ees esineda abiellumise sooviavaldusega. Kuid perekonnaseisuametnik on kohustatud iga abiellumise soovi vastuvõtmisel pidama silmas Prs. s. juhtnõõride § 6 (R. T. 48 — 1926) nõuet, s. o. perekonnaseisuametnik on kohustatud kaaluma, kas esitatud andmed vastavad tõele ja kas isikud, kes pooltena esinevad, vastavad nende kohta maksvatele nõuetele. Kahtluse puhul ei võta perekonnaseisuametnik toimingut enne ette, kui kahtluse all olevad asjaolud on selgitatud ning ei osutu takistavateks põhjusteks (K.-S. adm.-o. seletus 29. IV 1929 nr. 455).

Abiellumise soovi teadaande vastuvõtmisele järgneb perekonnaseisuametnikule kohustus abiellumise soovist kuulutada. Perekonnaseisuametnik paneb kuulutuse üles oma ametiruumis ja saadab kuulutused ka omavalitsustesse, kus need Prs. s. § 39 põhjal kuuluvad väljapanemisele. Kuulutus peab sisaldama Prs. s. j. § 33 ettenähtud andmed.

Perekonnaseisuametnik, kes abiellumise sooviavalduse on võtnud vastu ja sellest seaduslikus korras 14 päeva on kuulutanud, võib asjaosalisele kodanikule tema soovil välja anda teatise, mis sisaldab andmed, kus, mis ajast mis ajani abiellumise soovist on kuulutatud, kas vaidlusi on tõstetud või mitte. Niisugune teatis omab maksvuse kuus kuud, arvates abiellumiskuulutustes vaidluse tõstmiseks ettenähtud lõpu tähtaja möödumisest (Prs. s. § 40). Kodanikud nõuavad niisuguseid teatise juhtudel, kui soovivad abieliu registreerida mitte selles perekonnaseisuametis, kus nad esialgse abiellumise sooviavalduse esitasid. Perekonnaseisuametnik, kellele nimetatud tähtaja jooksul uue abiellumise sooviavaldusega esineakse, juure lisades teatise abiellumise soovist kuulutamise kohta, võib, kui kõik tarvilikud dokumendid olemas, otsustada abieliu re-

gistreerida ilma uue kuulutuseta (K.-S. adm.-o. seletus 16. I. 1930. nr. 6433.).

Abiellumise soovist kuulutamine võib ära jääda Prs. s. § 39 kolmanda lõike põhjal, kui abielusõlmimine on kiiresti tarvilik, kas ühe abielluja raske elukardetava haiguse, kiire, kauemaks ajaks ärasõidu jne. tõttu, ja kui pooled on esitanud tarvilikud tõendused, et ei ole takistusi abiellumiseks. Sellega on jäetud perekonnaseisuametniku otsustada, kas üht või teist ettetoodud põhjust võib lugeda kaaluvaks; igatahes sünnib kuulutuste ärajätmine perekonnaseisuametniku vastutusel (Sisemin. adm.-o. seletus 31. VIII 1928. nr. 1838).

Enne 1. juulit 1926 oli kiriklik kuulutus protsessuaalse nõudmisena sunduslik. 1. juulist 1926. alates ei oma kiriklik kuulutus enam juriidilist maksvust, vaid see on iga usuühingu sisemine asi, mispärast abieluregistreerimisel ei saa arvesse võtta kiriklikke kuulutusi (Sisemin. adm.-o. seletus 10. VIII 1926. nr. 504.).

On abielu sõlmimise vastu tõstetud vaidlusi, avaldab neid perekonnaseisuametnik pooltele 7 päeva jooksul, neile ette pannes anda vastuseletusi (Prs. s. j. § 34). Tõstetud vaidlust võib pooltele teatavaks teha kirjalikult või pooled selleks kutsuda perekonnaseisumeti ruumi, selle järgi, missugune vastava asutise töökord või missugune neist viisidest üksikul juhtumil on otstarbekohasem tarvitada (Sisemin. adm.-o. seletus 9. XI 1926 nr. 504).

Vaidlused ja vastuseletused antakse perekonnaseisuametnikule kirjalikult või suuliselt. Suulised avaldused kannab perekonnaseisuametnik erilehele, millele vaidlusttõstja või seletustandja alla kirjutab (Prs. s. j. § 35.).

Vaadates läbi vaidlused ja vastuseletused ning pooltelt esitatud muud kirjalikud tõendused ja kuulates üle kaasatoodud tunnistajad, otsustab perekonnaseisuametnik, kas võib sõlmida kavandatava abielu, tehes protokolliraamatus vastava protokoll, kuhu märgitakse esitatud tõendused (Prs. s. § 40, Prs. s. j. § 36).

Riigikogu üldkomisjoni seletuskirjas Perekonnaseisu seadusele on seletatud: „Viimast lõiget (Prs. s. § 40) täiendati nõudega, et perekonnaseisuametnik peab tegema vastava protokoll, milles märgitakse esitatud tõendused, et sel teel oleks võimaldatud täpne ülevaade asjakäigust ning et jääks protokollgi algdokumentiks.“

Praktikas on tulnud ette juhtumeid, kus perekonnaseisuametnik iga registreeritava abielu kohta on koostanud protokoll protokolliraamatus (vorm nr. 12); see on üleliigne töö, mida Perekonnaseisu seadus ega selle seaduse juhtnöörid ei nõua.

Perekonnaseisuametniku eitava otsuse tegemiseks võib olla Abielus. §§ 2—9 ja B. E. S. §§ 278, 283, 284, 287 ettenähtud abiellumise eeltingimuste puudumine. Nimelt on eitava otsuse põhjuseks abieluealsuse puudumine, vanemate või eestkostja või vaeslaste kohtu nõusoleku puudumine, sugulus, hõimlus, adoptioon, lesk- või lahutatud naise ooteaeg, parandamatu vaimuhaigus, lange-tõbi raskel kujul, oma teo iseloomust ja tähendusest mitteamusaa-

mine või oma tegevuse mitte juhtida suutmine, pidalitõbi ja sügahaigus haiguse külgehakkavuse järgus, lehel varanduse lahutamise kohustus veel täitmata (B. E. S. §§ 278, 283, 284, 287), veel olemasolev abielu.

Perekonnaseisuametnikul tuleb selle järgi kuidas asja seisukord on, otsustada: a) kas — kuna abielutakistus tõendatud — abielusõlmimist ära ütelda, b) või — kuna abielutakistuse kõrvaldamine võimalik — abiellujatele teada anda tingimusi, mille täitmisel abielusõlmimine edaspidi võimalik, c) või — põhjusel, et ülesantud takistust tegelikult ei olnud olemas — abielusõlmimine ette võtta.

Kui ei ole põhjusi, mis perekonnaseisuametnikku kohustavad abielusõlmimist ära ütleva või olemas olnud takistused seaduslikul teel kõrvaldatud, võtab perekonnaseisuametnik abielluda soovijatega kokkulepitud ajal abieluregistreerimise ette.

Eesti maaomavalitsuse reformi kava.*)

August Oja.

I. Kokkuvõtteid ja põhjendusi. Eesti maaomavalitsuse reformi juhtnõõride aluseks tuleb võtta kokkuvõttes keskmine läbilõige teoreetilisest arutlusest omavalitsuse üle, välismaade omavalitsusist, Eesti maaomavalitsuse ajaloolisest arengust ja tegelikult väljakujunenud olukorrast, vastavalt meie oludele.

Tuleb arvesse võtta, et omavalitsus on kohapealse seltskonna omavalitsus, kuid riikliku teooria järgi omavalitsuse asjad on ka riigi asjad, kuigi ainult kohaliku tähtsusega; riik annab seega osa võimust omavalitsuse teostada. Omavalitsuse asutusi tuleb riigi organitest lahus hoida. Riigivalitsus ja omavalitsus täiendavad üksteist vastamisi.

Poliitilisest seisukohast loetakse omavalitsus kõige täielikumaks kodanlikuks vabaduseks. Mida laialisem on asjade ulatus, mis on kohaliku omavalitsuse käes, seda demokraatlikum on riigikord.

Tutvudes välismaade omavalitsustega näeme, et Euroopas ei ole ühtki riiki, kus puuduks omavalitsus. Kõige demokraatlikumateks maadeks osutuvad Inglismaa tema vabade asumaadega ja Põhja-Ameerika Ühendriigid, kus kohalik omavalitsus on täielikult demokratiseerunud. Prantsusmaa departemang on dekontsentreeritud keskkadministratsiooni ja kohaliku omavalitsuse raiooni, kus prefekt keskvallitsuse kohaliku agendina osutub kohalike omavalitsusliste organite ülemuseks. Sama iseloom on valitsenud ka Saksamaa provintsid, maakondades ja teistes allüksustes, kus presiden-

*) Toimetis avaldab käesoleva kirjatüki, kuna küsimus on praegu päevakorral, ilma et ta oleks nõus kõigi väidetelega.

did j. t. juhid on suurel määdul keskvalitsuse agentideks, mille juure on viimastel aastatel veel tekkinud kohalike esinduskogude apolitiseerimise vool.

Kindlamad ja kõige enam põhjendatud alused leiame Eesti maaomavalitsuse ajaloolisest arengust (v. sama autori: „Eesti maaomavalitsuse ajalooline areng“, „Eesti Politsei“ nr. 6 — 1931). Meie omavalitsuse tegevus peab põhjenema teatava piirini mineviku päranduse austamisel. Kuid iganud asutused tuleb siiski likvideerida. Seda tuleb aga teha, nagu Montesquieu tähendab üldiselt seaduste muutmisest, „väriseva käega“, et ei purustataks ilmaaegu seda, mis vaid pealiskaudsel otsustamisel näib olevat iganud. Seda suurema jõuga peab aga purustama niisuguseid asutusi, mis on olnud halvad juba oma tekkimisest saadik või mis uue korraga sugugi ei suuda leppida. Terve ajalooline areng ei ole muud kui alalhoidluse ja purustuste vaheldus.

Uue Eesti omavalitsuse tõi 1917 revolutsioon. Vene Ajutise Valitsuse 30. märtsi 1917 määrusega asutati maakondadesse ajutised maakonna nõukogud, kellele anti õigus asutada täidesaatvaid organeid, mis ka loodi. Maaomavalitsuse allüksusena jäi püsima endine vald, kuid see sai kõikseisuslikuks, ning senise valla territooriumi alla läksid ka mõisa- j. t. maad.

Eesti Vabariigi Põhiseadus kindlustas §§ 75—77 maksva seisukorra. Esimene neist paragrahvidest määrab omavalitsuse üldiselt, teine — esinduskogude valimise viisi, kolmas — maksude võtmise. Nende paragrahvide alusel võiks meie maaomavalitsus küllaldaselt areneda.

Selleks arenguks peaks muu seas tõuget andma veel ka rahvusvaheliselt tunnustatud tingimus, mida nõutakse Rahvasteliitu astujailt riigelt. See on nimelt nõue, et riigil oleks omavalitsus võimalikult demokraatlikul alusel.

Tegelik elu näitab, et ei olda rahul maksva korraga, maaomavalitsus loetakse nagu mingiks koormaks; eriti maavalitsuse aparaat loetakse kalliks. Maaomavalitsuse reform on saanud päevaküsimuseks.

Et anda püsivaid põhjendusi kõige otstarbekohasema maaomavalitsuse reformile, tuleb selgusele jõuda, millised on need põhjused, mis on takistanud üldiselt nii väga soovitud parema korra maksmapanekut. Seisukorra parandamiseks tuleb kõrvaldada need takistavad põhjused, tuleb näidata õige tee nende kõrvaldamiseks.

Üheks takistavaks põhjuseks on olnud, ja, võib olla, saab veel kaua olema, meie maaomavalitsuse küsimuses ajaloolise arengu mitte küllalt hindamine. Unustatakse, et ajalugu on jätnud rahva ellu sügavad jäljed, et rahva keskel püsivad arusaamised ning kombed, mis aastakümnete ning isegi aastasadade jooksul on püsinud puht-ajaloolistel põhjustel.

Teiseks takistavaks põhjuseks on meie omavalitsuse küsimuses poliitilise külje liig tugev allakriipsutamine. Teame ju kõik, et on mängu näiteks maavalitsuste kaotamise küsimuses erakondade

huvid: Iga erakond on niivõrd teadlik, et oma meeste kaudu maaomavalitsuses on soodus võimalus oma huvide kaitseks ning arendamiseks, kuid teisest küljest ei saa salata, et reform on hädavajalik; see aga võib tuua kaasa tähendatud võimaluste piiramise ja koguni kaotamise.

Kolmandaks takistavaks põhjuseks, õigemini tingimuseks, mis tuleb üles seada parema korra kättesaamiseks, on küsimus, mis puudutab enam meie üldist riigikorda, kui eriti omavalitsust. See on meie tegelaste osavõtt mitmest esinduskogust. See on küll asjaolu, millele võidakse väga palju vastu vaielda ja mida ehk küll ei loeta küsimuses otse mõõduandvaks, kuid mis siiski väärrib tähelepanu, ja seda nimelt järgmistel põhjustel.

Valitsemine jääb üksikute asjaks, suuremad hulgad jäävad kõrvale; nende osavõtu puudumisega nad muutuvad ükskõikseks valitsemise vastu. Sellega võib jõuda järelduseni, et res publica ei ole enam res populi. Need vähesed, kes võimu juure jäänud, püüavad endile toetust leida vaid erakondadelt ja peamiselt ajakirjanduselt. Ühed ja needsamad tegelased istuvad ja toimivad nii Riigikogus kui ka omavalitsuste esinduskogudes. On näit. mõnes küsimuses valla-, alevi-, linna- või maavolikogudes valitsemas arvamused, mis näib kodanikele olevat vastuvõtmatu, siis ei ole loota selle küsimuse otsustamisel Riigikogus teissuguse, võib olla õiglasema otsuse saamist, kui seal istuvad samad isikud, kes otsustasid küsimuse volikogudes. Kujuteldagu, kui sarnane olukord valitseks kohtutes: ühe asja otsustaks üks ja sama koosseis nii esimeses kui teises astmes! Seal loetakse see käega katsutavaks õiglusetuks. Seepärast ei peaks ühe esinduskogu liige enam osa võtma teisest esinduskogust; kes istub Riigikogus, see loobugu maavolikogust, ja vastupidiselt; ka vallavolikogud tuleb arvesse võtta. Peale selle: esinduskogu liige, kes on valitud või määratud mõnele täidesaatvale kohale, loobugu esinduskogust ja andku aset järgmisele kandidaadile; samuti riigi- või omavalitsusteenijad, kes on valitud esinduskogu liikmeks, loobugu teenistusest. Kui nii on suurendatud valitsemisasjadest osavõtjate kodanike arv, siis res publica on res populi.

Kõiki neid nõudeid silmas pidades ja takistavaid põhjusi kõrvaldades, asume julgesti ja kindlasti reformi teostamisele. Võtame põhjaliku arutluse alla Põhiseaduse vastavad paragrahvid ja vaatleme, milline peab olema meie maaomavalitsus, millisena on teda tahtnud näha Põhiseadus.

Palju arutlusi on tekitanud Põhiseaduse § 75: „Omavalitsuste kaudu teostab valitsemist kohal riigivõim, niivõrd seaduses selleks ei ole loodud eriasutusi“. On kaalutud peaasjalikult küsimust, kas meie omavalitsuse aluseks on tahetud võtta kogukondlik-ühiskondlik või riiklik teooria, kuid ka küsimust, kas anda prioriteet kohtadel omavalitsuse või riigi asutustele.*)

*) Näit. E. Maddison'i referaat 1. Eesti Omavalitsustegelaste kongressil 24.—26. oktoobril 1924.

Nende Põhiseaduse paragrahvide arutamise käigust Asutava Kogu Omavalitsuse ja Põhiseaduse komisjonides nähtub, et meie omavalitsuse aluseks on võetud riikliku teooria põhimõte. Üldise reeglina ei ole keskvalitsusel Põhiseaduse § 75 järgi kohtadel oma asutusi. Valitsemine sünnib seal rahva poolt valitud valitsemisaparaadi — omavalitsusasutuste kaudu. Sellest välja minnes kuuluvad omavalitsusasutuste kompetentsi ka kõik ülesanded, mis sisaldavad kohapealse valitsemise mõistet, ja kõik riiklikud ülesanded, mis nõuavad teostamist kohtadel. Põhiseadusega on omavalitsustele võimaldatud kõige laiem kompetentsi piirid, millesse ei pea kuuluma vaid need ülesanded, mis peaksid jääma eriasutuste kompetentsi. Seda näitab Põhiseaduse § 75 tekst, mis küll redaktsiooniliselt, sõnade järjekorra poolest puudulik, kuid süstemaatilise tõlgitsemise kaudu küllalt selge. Tuleb järeldada, et omavalitsuse kompetentsi kuuluvad kõik riiklikud ülesanded, mis nõuavad kohtadel teostamist. Piirata võib nende kompetentsi ainult seaduseandlisel teel eriasutuste loomisega, kellele pannakse mõnede riiklike ülesannete teostamine.

Kerkib küsimus, kas on meil tegelik olukord nii välja kujunenud? Kas on antud prioriteet kohtadel omavalitsustele? Sellele tuleb vastata, kui jälgida viimaste aastate seaduseandlust, et piiri riigi ja omavalitsuse asutuste ülesannete vahel on olnud väga muutlik: on järgnenud rida seadusi (näit. Maanteede seadus j. t.), mis tunduvalt nihutavad seda piiri. Seetõttu pole ka kerge prioriteedi küsimuse otsustamine.

Lähemale jõuame sellele küsimusele *asutuste ülesannete küsimuse lähema vaatlemisega*. Meie seaduseandlus on nähtavasti asunud seisukohale, et omavalitsuse ülesanded on riiklikud, kohaliku valitsemise ülesanded ja et ei ole põhimõttelist vahet ülesannete vahel, mis täita keskvalitsusel, ning ülesannete vahel, mis peavad kuuluma omavalitsuste kompetentsi. Peab tähendama, et teatav vahe on siiski olemas: ühed on ülesanded, mis antakse keskvalitsustele, n. ö. tehniliseks teostamiseks, teised aga olenevad kohalike elanike nõuetest ja vajavad kohapealset otsustamist, kas ja kuidas need täide saata. Esimete ülesannete huvides näib paljudele soovitatav olevat, et neid teostaks kohtadel riigiametnikud, kes käivad üksikasjus ühiste juhtnõõride järgi, teotsevad kiiresti ja asjalikult. Kohalike elanike nõudeid ja vajadusi ei suuda aga riigiametnikud nii hästi tabada ega lahendada, kui seda teevad elanike eneste poolt valitud ja usaldatud omavalitsustegelased. Kindlam seisukoht on olnud iga üksiku ülesande iseloomust ja selle otstarbekohasemast teostamise võimalusest. Nende ülesannete ülekandmisega ühele või teisele poole suureneb ning väheneb vastavalt ühe või teise asutuse tegevuspiir ja seega ühenduses ka tema ülalpidamise raskus, mis paralleelülesannete liitumisel peaks enesega kaasa tooma tunduva kokkuhoiu asutuse ülalpidamise kuludes. Ei tule selle juures arvestada ainult otsekohe kuluseid, vaid ka kaudseid, sest mõnikord küll otsekohe väikesi kuluseid nõudev, kuid

halvastitöötav asutus võib kaudselt kallimaks minna, kui otse rohkem kulusid nõudev, kuid ajakohaselt teotsev ametiasutus. Paljud ülesanded (politsei, riigimaad ja -metsad), nagu see ka vaidluse all, võiksid olla ühest vaatepunktist riigi, teisest — omavalitsuse asutuste käes. Omavalitsuse arenemiseks on tarvilik võimaldada temale võimalikult laialdased ülesanded ja avar tegevusvabadus. Ei tule piirduda ainult omavalitsuste asutustega, vaid kogu riigi valitsemisaparaadi tegevus tuleb arvesse võtta. On isegi mõeldav näit. posti-telegr.-telefoni asjanduse majandusliku osa üleandmine omavalitsustele, eriti postivedu maal ja liinide ehitamine.

Jääb järele küsimus, milline peaks siis kõigi tarvilike ülesannete täitmiseks olema meie maaomavalitsus oma organisatsioonilt?

On selge, et kohaliku omavalitsuse organisatsioon peab koosnema vähemalt kahest ükssteisel asuvast kihist, mis tihedasti puutuvad kokku. Esimeseks, alamaks kihiks on väikeste rakukeste võrk, mis haarab väikesi maa-alasid (vallad). Säärase algraku piirides suurem osa kodanikke tunnevad ükssteist hästi, kohalikud tarvidused kujunevad väga lihtsaks, ja nende rahuldamine ei nõua suurt vaeva ega keerulisust. Nende väikeste üksuste kogudes otsustatakse peaaesjalikult ja esijoones kohalikud tarbed, kohaliku heakorra ja huvide küsimused, kuna riigi huvid, mis seadusega antud kohaliku omavalitsuse organite hooleks ja kaitse alla, otsustatakse suuremate üksuste kogudes, mis koosnevad mitmesuguste elanike gruppide esindajaist ja mille koosseis on mitmekesisem ning seepärast ka enam kõlvulik laialisemate ning põhimõtteliste küsimuste arutamiseks.

Meie omavalitsus on praegu kaheastmeline. Ta on selleks kujunenud n. ö. ajaloolises käigus. Tähtsaks päevaküsimuseks on viimasel ajal saanud nende astmete, eriti maavalitsuste olemasolu küsimus. On liikumas mõte, kas mitte moodustada üheastmeline omavalitsus, (vallad) otse keskvalitsuse järelevalve alla ja kaotada maavalitsused. Teoreetiliselt oleks see küll mõeldav, kuid praktiline teostamine on küsitav: esiteks, oleme jäänud sellega hiljaks, sest tosin aastaid on meie omavalitsuse elus ka juba oma ajalugu, ajaloolist kujunemist aga tahame austada; teiseks, praeguste maavalitsuste ülesannete jagamine valdade ja keskvalitsuse vahel on seotud nägematute üksikasjadega ning tekkivate raskustega. Võib kujuneda olukord, kus ei leidu asutust, kellele panna üht või teist keskmist ülesannet, mis valla ülesandena on liig suur, keskvalitsuse ülesandena aga liig väike. Siin kerkib ka küsimus, millega asendada kaotatavaid maavalitsusi? Kihelkonnad? Kihelkondade mõte ei ole uus. Meil on olnud kihelkonnad juba Vana-Eesti ajal, kuid hiljem kiriku- ja mõisavõimu organitena, ning Vene aja lõpul (1915) Eestimaa rüütelkonna sellekohases kavas uendatud kujul ette nähtud. Ka Asutava Kogu Omavalitsuse komisjonis oli kihelkonna kui üheastmelise omavalitsuse küsimus arutusel; seal ei pooldatud kihelkonda. Kihelkonna üksuste kindlaksmääramine, neile tsentrumite leidmine, piiriõendused, ülesannete jagamine, vastavate nor-

mide muutmisega — see kõik on niivõrd suur ja pikaajaline töö, et tekib kartus, kas see ei lähe viimaks kallimaks kui seniste maaomavalitsuste ülalpidamine reformitud kujul. Ja kuhu jäävad siis senised maakonnad ehk maad? Miks ei võiks edasi jääda maakondlik omavalitsus? Nende kaotamine võib tunduda revolutsiooniline, võib tuua tühjuse tunde. Kõike seda ja ka ajaloolist arengut ning praegust seisukorda arvesse võttes tuleb asuda seisukohale, et meie maaomavalitsuse küsimuses on otstarbekohane jäädakaaheastmelise omavalitsuse juure: valla- ja maa (konna) -omavalitsus.

Ka Põhiseaduse seisukohalt on täiesti põhjendatud seniste omavalitsuste allesjätmine. Põhiseadus ei keela omavalitsuse üksuste asutamist nii kuidas see on otstarbekohasem. Nagu mäha As. Kogu komisjonide protokollidest, on seal omavalitsuste üksuste küsimuses asutud seisukohale, et uues omavalitsuse korralduses tuleb aluseks võtta praegu olemasolevad omavalitsuse üksused, vaid ja maakond, mis ajalooliselt on kujunenud välja meie maal ja vastavad majanduslikele ning kultuurilisile ülesandele, ja et valla- ja maa(konna)-omavalitsused tuleb uues omavalitsuse seaduses moodustada peajoonetes sarnasel kujul, kui nad praegu on; omavalitsuse üksuste nimetusi Põhiseadusse võtta, ei peetud tarvilikuks.

Olles täiesti kindlal arvamusel, et senised omavalitsuse üksused tuleb jätta alles, tuleb siiski nende üksuste tegutsemist reformida.

Ka teistes maades on omavalitsuse reformi küsimusele pühendatud palju tähelepanu ja on ka juba saavutatud sel alal tagajärgi. Nii on Saksamaal viimasel ajal järjest püütud omavalitsusi kiskuda välja poliitiliste erakondade mõjupiirkonnast. Selleks on leitud mitmesuguseid abinõusid, näit. maanõuniku volituste kestvuse pikendamine mitme nõukogu kestvuseni, kreisikogu mõju vähendamine jne. Kõige tähtsam on aga kreisikogu moodustamise viisi muutmine sel teel, et selle liikmed valitakse mitte otsekohe maakonna elanike, vaid valla- ja külakogude poolt; seega ei loeta kreisikogu enam poliitiliste erakondade esinduskoguks.

Sedasama sihti taotleb meilgi esile kerkinud n. n. sihtühingute probleem.*) Ühe kava järgi oleks maavalitsus sunduslike üheastmeliste maaomavalitsuste sihtüksuste keskkohal maakonnas, selle keskkoha korraldavaks organiks oleks sihtühingu liikmete — valdade esindajate kogu; täidesaatva võimu esindajaks maakonnas oleks maavanem, kelle juure võiks veel sihtühingu liikmete poolt valida nõukogu. Seega oleks maavalitsus kui teise astme omavalitsus vormiliselt kaotatud, tegelikult aga oleksid selle sihtühingu ülesanded umbes samad mis praegu maavalitsusel; kõrvaldatud oleks ainult kõikvõimas kolleegium maavalitsuse näol ja volikogu; selle asemel oleks täidesaatva võimu esindaja ja vastutav isik maa-

*) O. Suursõöt, Maaomavalitsus — sihtühing? — „Maaomavalitsus“ Nr. 3 — 1928. E. Maddison, Sihtühisuste probleem meie omavalitsuste elus. — „Maaomavalitsus“ Nr. 12 ja 13 — 1928.

vanem, kuna sundmäärusi annaks mitte erakonna keskbüroodest juhitud parlament, vaid tegelikud omavalitsuste huvide tundjad ja kaitsjad — valdade esindajad. Teise kava järgi liituksid omavalitsuse üksused sihtühinguteks üksikute ülesannete täitmiseks (haridus, tervishoid, hoolekanne j. m.). Selle kava järgi sihtühingute loomisega ei oleks veel midagi lihtsustatud: kõik olemasolevad omavalitsuse üksused jäävad alles, nad ainult liituvad ja loovad selle liitumisega veel uue aparaadi juure. Üldine maaomavalitsuste liitumine aga, nagu teada, on meil teostunud ühiselt nii esimeses kui teises astmes (Eesti Maaomavalitsuste Liit).

Jäädes selle juure, et reformida tuleb meie maaomavalitsuste tegevust nende konstruktsiooni suurema muutmise, kuid lihtsustamise, ülesannete otstarbekohasema jaotamise ja teiste väikese mate paranduste abil, tuleb märkida järgmist.

Ei ole tähtis, kas omavalitsus on ühe- või kaheastmeline; see on puht-otstarbekohasuse küsimus. Ülalavaldatud põhjendusil ja arvesse võttes enamuse tahet tuleks jääda praeguse kaheastmelise maaomavalitsuse juure, seda täiendades, parandades, võimalikult lihtsustades ja ajakohaste elunõuetega kokkukõllasse viies. Meil maksev maaomavalitsuse konstruktsioon on kujunenud tegeliku elu tarvidustest ja nõuetest, ja peaks seepärast vastama kogu ülalkirjeldatu keskmisele läbilõikele, väikeste, kuid paratamatute kõrvalekaldumistega. See peaks lepitama ka kõige nõudlikumaid kodanikke, kuna reform aitaks kaasa valitsemisaparaadi lihtsustamisele ja kulude vähendamisele.

II. M a a o m a v a l i t s u s e r e f o r m. Maaomavalitsuste olemasolu, kuigi see mitmelt poolt on leidnud vastuseismist, tuleb lugeda kindlasti põhjendatuks. Ülaltoodud põhjendused ja üldine ülesannete jaotus tõestavad seda üksikasjalisemalt.

1. Maaomavalitsuse üksuse korraldus. Maaomavalitsuse üksuste aluseks on senised maakonnad oma ajalooliselt kujunenud piirides. Maa (kond) koosneb: laiemas mõttes — kõigist maa (konna) piirides asuvatest valdadest, alevitest ja linnadest; kitsamas mõttes — ainult valdadest. Järelevalve suhtes kuuluvad ka alevid maa(konna) koosseisu kitsamas mõttes, kuna on otstarbekohane järelevalvet alevite üle teostada maavalitsustel.

Maa(konna) piiride muutmise, mis on küllalt tähtis küsimus juba seepärast, et ta võib põhjalikult teisendada ajalooliselt kujunenud maakondade piire, võiks teostuda, muutmise puudutatud vallavolikogude seisukohti ära kuulates: a) kui muutmist pooldavad kõik asjaosalised maavolikogud — Kohtu- ja Siseministri otsusel; b) kui muutmist ei poolda mõni asjaosaline maavolikogu — Vabariigi Valitsuse otsusel, Kohtu- ja Siseministri ettepanekul. Kui piiride muutmise või mõni muu põhjus toob endaga kaasa uue maa(konna) asutamise või olemasoleva kaotamise, siis otsustatakse küsimus seaduseandlisel teel, kaotamise korral ära kuulates vastavate maavolikogude seisukohti.

2. Maaomavalitsuse ülesanded. Maaomavalitsuse ülesannete määramisel ei pääse mööda riigiasutuste ülesannete üksikasjalisest käsitlest. Riigiasutuste ülesannetest võiks omavalitsustele üle anda (välja arvatud Tallinnas asuvad alad, mis jätta otse vastava ministeeriumi korraldada):

a) Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi alal: 1) kõigi kesk-, kutse- ja täienduskoolide korraldamine ja ülalpidamine, kusjuures algkoolide ülalpidamine on valla-, linna- ja aleviomavalitsuste ülesandeks, üldine koolitegevuse järelevalve ja koolivõrgu üldkorraldamine aga jääb ministeeriumi ülesandeks; 2) hariduslike ja üldkasulike ettevõtete, nagu rahvamajade, raamatukogude jne. asutamine, toetamine ja nende tegevuse järelevalve, kusjuures nende tegevuse otsene juhtimine on valla-, linna- ja aleviomavalitsuse ülesandeks, nende võrgu üldkorraldamine jääb ministeeriumi ülesandeks; 3) haigemajade, sanatooriumide ja leprosooriumide, apteekide ja teiste tervishoiuasutuste asutamine, korrashoid ja ülalpidamine, ministeeriumi järelevalve all, eriti tervishoiu- ja ravitsusasutuste kättesaadavamaks tegemine; 4) lastekodude, lastekodu-sanatooriumide, nõdramoistuselike kodude, pimedate kodude ja eksternaatide, invaliidide ühiselumajade j. t. sarnaste asutamine, korrashoid ja ülalpidamine, ministeeriumi järelevalve all.

b) Kohtu- ja Siseministeeriumi alal: 1) maaomavalitsuste ülesandeks teha maa- ja vallaomavalitsuste üksuste korraldamine; valla- ja aleviomavalitsuste tegevuse järelevalve Kohtu- ja Siseministeeriumi kui ka teiste keskasutuste volitusel; 2) perekonnaseisu registreerimise korralduses ministeeriumi tegevusele kohtadel kaasaaitamine, samuti kaasaaitamine ühingute, seltside ja nende liitude registreerimisel ning rekvireerimise, sõjakahjude ja kodakondsuse asjade lahendamisel; 3) avaliku heakorra ja julgeoleku eest hoolitsemises, üldisile politseikorraldusile kaasaaitamine ja nende korralduste elluviimisel ministeeriumile igakülgsete andmete ning arvamuste teatamine, ka politseiteenistusse määratavate isikute kohta kohaliku omavalitsuse arvamuse avaldamine; 4) kohtuasutuste korralduses, peale hoolekande- ja vallakohtute korraldamise, kaasaaitamine kohtu-, politsei- ja vangistusametitele ruumide ja sisseseadete leidmiseks ning korrashoiuks.

c) Majanduministeeriumi alal: 1) otsekoheste maksustamise teostamises maksuametid liita maavalitsuste majandusosakondadega, maksuinspektorid aga jätta Maksudevalitsuse koosseisu ja alluvaks Maksudevalitsuse direktorile, kusjuures kogu nende osakondade tegevus anda Majandusministeeriumi järelevalve alla; 2) aktsiis maksustamise teostamises kaotada aktsiisiringkonnad, kelle kantseleiline asjaajamine ja arvepidamine anda maavalitsuste majandusosakondade ülesandeks, aktsiisiinspektorid aga jätta Maksudevalitsuse koosseisu ja alluvaks Maksudevalitsuse direktorile, kusjuures aktsiisi maksustamine jätta Majandusministeeriumi erilise järelevalve alla; 3) tolli maksustamise teostamises liita tolliametid piirivalve kohalike asutustega, luues Piirivalve- ja Tollivalitsuse

Kaitseministeeriumi alluvusse, maksude arvestamise osas aga Maandusministeeriumi järelevalve alla; kohalike omavalitsuste ülesandeks jätta kaasaaitamine piirivalve- ja tolliasutustele ruumide ja sisseseadete leidmiseks ning korrashoiuks; 4) monopolide valitsemises arendada monopoli saaduste müügi andmist omavalitsuste korraldusse, samuti jätta omavalitsuste ülesandeks kaasaaitamine riigimonopolide teostamiseks vajalike vahendite, ruumide ja sisseseadete leidmiseks ning korrashoiuks.

d) Põllutööministeeriumi alal: 1) maakorraldus kohtadel jagada maa- ja vallaomavalitsuste vahel, viies maakorralduskomisjonid ja maakorraldajad maavalitsuste juure, muutes vastavalt nende komisjonide koosseisu, kuid jättes komisjoni esimeheks siiski rahukogu alalise liikme; endiseks jääks ka vahakord Maakorralduse peakomisjoniga, mis endiselt asuks Põllutööministeeriumi juures; riigimaade ringkonnavalitsejate ülesannete jätkamine anda vallaomavalitsuste ülesandeks; 2) maaparandustööde, nagu maade kultiveerimine, soode kuivatamine ja jõgede reguleerimine, mille teostamiseks Põllutööministeeriumil peaks olema üldine kava, tuleks teostada maaomavalitsuste kaasabil; 3) põllutöö-, karjakasvatus-, kodumajandus- j. t. sarnased koolid anda vastavate maa- või linnaomavalitsuste korraldusse ja ülalpidamisele ühistel alustel üldhariduslike koolidega, Põllutööministeeriumi järelevalve all, jättes riigi kätte vaid riigi seemnekontrolljaama, riigi põllutöökatsejaama, Tori hobusekasvatuse, Tooma sooharimiskooli, seakasvatuse katsejaama ja Voltveti metsakooli; 4) loomatervishoiu korralduses viia maakonna ja jaoskonna loomaarstid vastavate maavalitsuste koosseisu, jättes aga nende tegevuse Põllutööministeeriumi loomatervishoiu-osakonna järelevalve alla. Riigi maade ja metsade valitsemine kohtadel, kuigi oleks kergesti üleviidav omavalitsuste ülesandeks, siiski juba selle tähtsuse pärast, mis maa ja mets omavad riigivaranuste hulgas, peab nende valitsemine jääma riigiasutuste ülesandeks.

e) Teedeministeeriumi alal. 1) Maanteede ja sildade ehitamine ja korrashoid on Maanteede seaduse ja sellele järgnenud määruste ning korralduste põhjal antud omavalitsuste teostada, Teedeministeeriumi järelevalve all. 2) Jõuvankrite asjanduses on Jõuvankrite seaduse põhjal pandud omavalitsustele jõuvankrite registreerimine ja nende liikumise korraldamine ning järelevalve, kuna üldjärelevalvet teostab Teedeministeerium, omavalitsuste ja politsei kaasabil ning koostööl; ka suuremate liinide pidamise lepingud liinipidajatega on seni sõlminud ministeerium. Liikumise arenedes on viimasel ajal eriti esile kerkinud reisijate ja kauba vabaveo küsimus, s. t. üksikute, mitte kestvate vedude korraldus, millega võimaldatakse igale autoomanikule vedada reisijaid ning kaupu kõigil maanteedel, kinni pidamata teatud liinist; küsimuse lahendamiseks on Teedeministeeriumis töötatud välja selle vabaveo korralduse kava, mis on veel kokkukõlastamisel maavalitsuste arvamuste ning soovidega. See küsimus, arusaada-

valt, toob endaga kaasa mitmed teised küsimused, nii jõuvankrite maksustamise reformi küsimuse kui ka, võib olla, koguni mõnede suuremate linnadevaheliste ja raudteedega konkureerivate liinide (näit. Tallinn—Pärnu) riigi kätte võtmise küsimuse. 3) Posti-telegraafi-telefoni kohalikus tegevuses on otstarbekohane anda omavalitsuste kätte maaposti korraldus ja kohalikud telefoniühendused, Posti-telegraafi-telefoni valitsuse järelevalve all. Nende alade otsene tegevus oleks vallaomavalitsuste ülesandeks, kuid postiajendite, postitalude, maatelefoni keskjaamade ning kõnepunktide võrgu kindlaksmääramisel võiksid maaomavalitsused tunduvalt kaasa aidata. Ka Posti-telegraafi-telefoni valitsuse koosseisus olevate maakondade telegraafi-telefoni võrkude ülemate tegevus tuleks lähemalt siduvusse viia maavalitsuste tegevusega, eriti maavalitsuse teedeosakonna tegevusega. 4) Ehitustegevuse edendamises ja järelevalves on Teedeministeeriumi tegevus samuti seotud omavalitsustega. Nii teostatakse harilike ehitusprojektide kinnitamine linnades omavalitsuste poolt, avalike ehitiste nagu kirikute, teatrite, kinode jne. projektid ja linnaplaanid aga kinnitab Teedeministeerium vastavate omavalitsuste ettepanekul. 5) Avalike tööde korraldamine, kuigi seadustega reguleerimata, siiski viimastel aegadel igaaastaste krediitilubamistega Riigikogu poolt on teostatud Teedeministeeriumi poolt osalt riigi-, osalt omavalitsusasutuste kaudu, ministeeriumi järelevalve all.

Liites loetletud ülesanded maaomavalitsuste seniste ülesannetega, oleksid maaomavalitsuse ülesanded kokkuvõttes ja peajoontes järgmised.

a) Administratiiv-alal: 1) maakonna üldine valitsemine omavalitsuslikul alusel, riikliku teooria põhimõttel, oma esinduskogude osavõtul ja riigi keskasutuste järelevalvel; 2) maa-, valla- ja aleviomavalitsuste üksuste korraldamine seaduses ettenähtud korras; 3) valla- ja aleviomavalitsuste tegevuse ühtlustamine ja järelevalve Kohtu- ja Siseministeeriumi kui ka teiste keskasutuste volitusel; 4) hoolitsemise avaliku heakorra ja julgeoleku eest maal, ka looduslike õnnetuste ärahoidmise eest, kaasa aidates üldiseile politseikorraldusile ja andes nende korralduste elluviimisel ministeeriumile igakülgseid andmeid ning arvamusi, peale selle avaldades kohaliku omavalitsuse arvamust ka politseiteenistusse määratavate isikute kohta; 5) kaasaaitamine ministeeriumi tegevusele kohtadel perekonnaseisu registreerimise korralduses, samuti ühingute, seltside ja nende liitude registreerimisel ning rekvireerimise, sõjakahjude ja kodakondsuse asjade lahendamisel; 6) kaasaaitamine kaitsevæetenistuse korraldamisel, eriti mobilisatsioonide teostamisel ja teenistuskohuste täitmise järelevalvel; 7) kodanikele juriidilise abi korraldamine; hoolekande- ja vallakohtute korraldamine kui ka kaasaaitamine kohtu-, politsei- ja vangistusasutustele, samuti piirivalve- ja tolliasutustele ning muudele riigi ettevõtetele ruumide ja sisseasete leidmiseks ning korrashoiuks; 8) kõigi üldiste esinduskogude valimiste korraldamine maakondades; 9) riigi keskasutuste nõud-

misel, sellekohaste seaduste põhjal, mitmesuguste administratiivse iseloomuga ülesannete täitmine.

b) Hariduse ja sotsiaalalal: 1) hoolitsemine rahva hariduse eest koolide kaudu kui ka väljaspool kooli; maal asuvate kesk-, kutse- ja täienduskoolide korraldamine ja ülalpidamine, järelevalve maal asuvate algkoolide üle; kaasaaitamine ministriumile üldises koolitegevuse järelevalves ja koolivõrgu üldkorraldamisel; 2) hariduslike ja üldkasulike ettevõtete, nagu rahvamajade, raamatukogude jne. asutamine, toetamine ja nende tegevuse järelevalve kui ka nende võrgu üldkorraldamisel ministriumile kaasaaitamine; 3) kaasaaitamine maa piirides asuvate kultuuri- ja muinasvarade kaitse korraldusele kui ka kultuuriväärtuste arendamisele üldse; 4) hoolitsemine rahva tervishoiu eest; haigemajade, sanatooriumide ja leprosooriumide, apteekide ja teiste tervishoiuasutuste asutamine, korrashoid ja ülalpidamine, ministriumi järelevalve all, eriti tervishoiu- ja ravitsusasutuste kättesaadavamaks tegemine; 5) arstlike personaali korraldus, kohtadele asetamine ja järelevalve sellekohaste seaduste, määruste ja korralduste põhjal ning ministriumi üldjärelevalve all; 6) maa piirides asuvate avalike väljade, parkide ja surnuaedade korrashoid, kohalike valla- ja aleviomavalitsuste kaasabil; 7) üldine hoolekanne sellekohaste seaduste põhjal; laste- ja vanadekodude, varjupaikade, invaliidide ühiselumajade, töömajade j. t. sarnaste asutamine, korrashoid ja ülalpidamine ministriumi järelevalve all.

c) Majanduse alal: 1) üldine maaomavalitsuse majapidamise korraldamine, asutuste ja varade valitsemine; kaubanduse, tööstuse j. t. majanduslike ettevõtete asutamine ja korraldamine, üldine tootlusolude reguleerimine ja maaelanike tarvete eest hoolitsemine, eriti rasketel aegadel; 2) koormatiste ja maksude määramine maaomavalitsuse kasuks, sellekohaste seaduste põhjal, kui ka riigi heaks võetavate otsemaksude korraldus seniste maksuametite ülesannetes maksuinspektorite juhatusel ja kaasabil, Majandusministriumi järelevalve all; 3) aktsiisi maksustamise teostamiseks seniste aktsiisiringkondade kantseiline asjaajamine ja arvepidamine aktsiisinspektorite juhatusel ja kaasabil, Majandusministriumi erilise järelevalve all; 4) monopolide valitsemises monopoli saaduste müügikorraldus omavalitsuste kaudu, samuti riigimonopolide teostamiseks vajalike vahendite, ruumide ja sisseseadete leidmine ning korrashoid; 5) kaasaaitamine riigi keskasutuste maksudekorraldustele kohtadel üldse ja kõigi maksude sissenõudmise ning tasumise korraldusteks, peale selle valla- ning aleviomavalitsuste koormatiste ja maksude ühtlustamine ning kogu nende korralduste järelevalve.

d) Põllumajanduse alal: 1) üldine põllumajanduse edendamine ja kaasaaitamine maareformi teostamise lõpuleviimiseks; maakorraldustööde teostamine maakorralduskomisjonide kaasabil; maakorralduse peakomisjoni järelevalvel; 2) kaasaaitamine maaparanduse, nagu maade kultiveerimise, soode kuivatamise ja jõgede reguleeri-

mise töödele, mille teostamiseks Põllutööministeeriumil olgu kindlaksmääratud üleriiklik kava, tööde tegelik läbiviimine aga sündigu maaomavalitsuste kaudu; 3) maal asuvate põllutöö-, karjakasvatuse-, kodumajandus- j. t. sarnaste koolide korraldamine ja ülalpidamine, ühistel alustel üldhariduslike koolidega, Põllutööministeeriumi järelevalve all; 4) loomatervishoiu korraldus maakonna ja jaoskonna loomaarstide abil, Põllutööministeeriumi loomatervishoiuosakonna järelevalvel.

e) Teede, ühenduste ja avalike ehituste alal: 1) maanteed ja sildade ehitamine ja korrashoid Maanteed seaduse ja sellele järgnenud määruste ning korralduste põhjal, Teedeministeeriumi järelevalve all; 2) jõuvankrite registreerimine ja nende liikumise korraldamine ning järelevalve; reisijate ja kauba vabaveo korralduse arendamine ja tarbekorral mõnede liinide otsene ekspluateerimine, Teedeministeeriumi järelevalvel, politseiorganite kaasabil; 3) maa- ja kohaliku telefonivõrgu korraldus ja kohalikud telefonivõrkude ülemate kaasabil, Posti-telegraafi-telefoni valitsuse järelevalvel; 4) ehitustegevuse arendamine ja korraldamine. Ehitusseaduse ja sellega kaasaskäivate määruste ning korralduste nõuete kohaselt, Teedeministeeriumi järelevalve all; 5) avalike tööde korraldamine, osalt tööpuuduse kõrvaldamiseks, osalt üldiste tarviduste rahuldamiseks selleks vastavalt ettenähtud krediitide piirides, Teedeministeeriumi järelevalve all.

3. Maavolikogu korraldus. Maavolikogu ja üldse maaomavalitsuse organite korralduses on esile tõstetud peamiselt kaks küsimust: 1) kas maaomavalitsuse organid on tarvilikud ja 2) kui on, kas siis volikogu ei tuleks moodustada valdade esindajaist — vallavanemaist.

Esimeses küsimuses tuleb asuda kindlale seisukohale, et maaomavalitsuse organid on tarvilikud, nagu see ka ülal üksikasjaliselt põhjendatud.

Teises küsimuses — kas maavolikogu tuleks moodustada vallavanemaist — tuleb tõestada, et vallavanemate kogu ei too paremusi ja et praegune kord peaks väikeste muudatustega olema küllalt rahuldav. Seda tõestust aitab kergendada juba üldine põhimõte, et omavalitsuse kui niisuguse peatingimuseks ja tunnusemärgiks on just esinduskogud, mis valitud otse rahva poolt, mida näeb ette ka meie Põhiseadus, vallavanemate kogu ei saa lugeda aga otse rahva poolt valitud esinduskoguks.

Kas vallavanemate kogu tooks paremusi, selle üle võib palju arutella ja vaielda, kuid vaevalt suudetakse paremuste võimalusi tõestada. Küll aga võib selle vastu kindlasti öelda, et loodetavate paremuste asemel saame juure veel ühe katseinstituudi, mille elluviimine nõuab mitmekülgseid, põhjalikke normide muudatusi ja põhimõtete ümberhinnanguid.

Rarem on jääda praeguse korra juure, püüdes parandusi luua ülalvaldatud põhimõtete kohaselt. Jättes vallavanemad oma otse-

koheste ülesannete täitmisele, tuleb püüda maaomavalitsuse tegevusele kaasa tõmmata laiemaid ringkondi. Selleks tuleb seada tingimuseks, et maavolikogusse võib valida ainult neid, kes ei ole vallavolikogu ega Riigikogu liikmed, veel täpsemalt, kandideerida ja valitud saada võib ainult ühtedel valimistel ja ainult ühes valimisringkonnas. Ka peavad maavolikogu liikmed, kes valitud või määratud täidesaatvatele kohtadele, loobuma volikogust; samuti peavad riigi või omavalitsuse teenistuses seisvad isikud volikogusse valimise puhul lahkuma teenistusest.

Nagu vallavolikogu valimistelgi, nii ka maavolikogu valimistel tuleb võimaldada valijaile suuremat vabadust isikute valimiseks, olenematult poliitiliste erakondade nimekirjadest. Selleks tuleb kaotada nimekirjade sundusliikkus, jättes soovijaile nende tarvitamise võimaluse; valijail olgu õigus nimekirjades kriipsutada alla üht kandidaati kui ka juure lisada „metsikuid“. Maksev olgu üldiselt nõue, et iga valija annaks valimistel nimekirja või sedeli, millele oleks selgesti kirjutatud nõutav arv kandidaate. Seega oleks ka maavolikogu valimistel taotletud isikuvalimise vabadus.

Maavolikogu volituste kestvus tuleb pikendada, ühes kõigi teiste esinduskogude volituste kestvuse pikendusega, nelja aasta peale. Põhjendused selleks on: lühikese ajaga ei suudeta töösse küllalt süveneda, sagedased valimised teeva liigset kulu ja tüütavad rahvast. Volikogude laialisaatmised ja uued valimised enne tähtaega olgu lubatavad seaduses ettenähtud, eriliselt mõjuvaid põhjusil.

Maavolikogu võimkonda kuuluvad küsimused: 1) maa-, vallaja aleviomavalitsuste üksuste korraldamisel piiride muutmise jne. küsimuste arutamine ja otsustamine; 2) maavalitsuse, revisjonikomisjoni ja teiste tarvilike komisjonide liikmete, esindajate ning volinike valimine ja neile tasu määramine; 3) maaomavalitsuse täidesaatvate organite ja ettevõtete asjaaajamise ja valitsemise korraldus, nende tegevuse ja aruannete kontrollimine; 4) maavalitsuse eelarvete läbivaatamine ja kinnitamine; maksude määramine sellekohastes seadustes ettenähtud korras; 5) maavalitsuse korralduses olevate kapitalide ja muude varade valitsemise korra kindlaksmääramine, erikapitalide ja ettevõtete asutamine ja nende kasutamise korraldamine; maakonna tarveteks laenude tegemise otsustamine; 6) kinnisvarade omandamine, võõrandamine, pantimine, rentimine pikemaks ajaks; suuremate lepingute kinnitamine; muud tähtsamad majanduslikud küsimused; 7) määruste ja korralduste andmine sellekohaste seaduste põhjal ja üldisel õiguslikul alusel; 8) mitmesugused sellekohaste seadustega maavolikogule pandud ülesanded ja volikogu enda poolt tõstetud küsimused ning sooviavaldused.

Maavolikogu koosolekute juhatamise suhtes on õigustatult tõstetud küsimus, kas seda ei tuleks panna maavalitsuse esimehele — maavanemale. On toodud põhjenduseks selle poolt, et sagedasti raisatakse palju aega maavolikogu juhataja valimisega, tehakse sellest suur rühmadevaheline kauplemine jne. Selle kõrvaldamiseks oleks lihtsamaks ja mõjuvamaks abinõuks jätta volikogu koosole-

kute juhamine maavanema ülesandeks. Samuti jääks ka volikogu protokollide kirjutamine maavalitsuse sekretäri ülesandeks.

4. Maavalitsuse korraldus. Esitatud põhimõtete kohaselt peab maavalitsus olema kollegiaalne, koosnedes maavalitsuse liikmetest, kellest üks on maavalitsuse juhiks — maavanemaks ja teine — tema abiks. Maavalitsuse liikmete arv, ühes arvatud maavanem ja tema abi, võib olla kolm kuni viis, maavolikogu määramist mööda. Maavanema, tema abi ja maavalitsuse liikmed valib maavolikogu nende kodanlike seast, kel on õigus olla valitav maavolikogu liikmeks, kuid kes on peale selle vähemalt 25 a. vanad ja omavad kõrgema või vähemalt keskkooli hariduse ning viimasel korral kauaaegse praktika administratiiv-tegevuses. Maavalitsuse liikmete volituste kestvus peab võrduma maavolikogu volituste kestvusele.

Maavalitsuse asjaajamine jaguneb osakondadeks, mida juhtivad maavalitsuse liikmed. Osakondade juhtimisest võtavad osa ka maavanem ja tema abi, kusjuures üks maavalitsuse liige võib juhatada mitut osakonda. Osakonnad asutatakse üksikute valitsemisalade järgi, mille kohaselt võib kõigi maavalitsuste kohta osakonnad ja nende ülesanded järgmiselt kindlaks määrata. Need oleksid ja tegutseksid: 1) Administratiiv-osakond — maakonna üldise valitsemise, järelevalve, avaliku heakorra ja julgeoleku, mitmesuguste üldiste korralduste, esinduskogude valimise jne. alal; 2) Hariduse- ja sotsiaal-osakond — rahva hariduse, hariduslike ja üldkasulike ning kultuuriliste ettevõtete, rahva tervishoiu ja hoolekande alal; 3) Majandusosakond — maaomavalitsuse majapidamise, koormatiste ja maksude, majanduslike ettevõtete ja monopolide alal; 4) Põllumajandusosakond — põllumajanduse, maakorralduse, maaparanduse, põllumajandusliku hariduse ja loomatervishoiu alal; 5) Teedeosakond — maanteed ja sildade, jõuvankrite liikumise, maaposti ja kohalike telefoniühenduste, ehitustegevuse ja avalike tööde alal.

Osakonnad teostavad maavalitsuse ülesandeid maavolikogu lähema kontrolli ja Kohtu- ja Siseministeriumi ning vastavate alade järgi ka teiste ministeriumide järelevalve all, sellekohastes seadustes ettenähtud ulatuses. Maavalitsuse algatuseks on ettepanekute esitamine maavolikogule viimase otsustamisele kuuluvates küsimustes, eriti maavalitsuse poolt kokkuseatud eelarvete ja aruannete, maksustamise kavade, määruste ja korralduste kinnitamise kohta, peale selle igasuguste ettepanekute esitamine maaomavalitsuse ülesannete lahendamiseks ning teostamiseks. Maavalitsus viib maavolikogu otsused täide. Ta teostab järelevalvet valla- ja aleviomavalitsuste üle. Oma otsused maavalitsus teeb koosolekutel, mida juhatab maavanem või tema abi; otsused protokolleeritakse.

Maavanem on kogu maakonna esindaja ja maavalitsuse juht. Tema ülesandeks on eriti: 1) maa avaliku korra ja julgeoleku järelevalve, eriti segastel aegadel, sündmuste ja õnnetuste puhul, politseivõimude kaasabil; 2) maavalitsuse ja selle asutuste tegevuse järelevalve ja ühtlustamine ning vallaomavalitsuste üldise olukorra silmaspidamine; 3) maavolikogu ja maavalitsuse koosolekute kok-

kukutsumine ning juhatamine; 4) esinimine maavalitsuse nimel avalikel esinemisel, asutis ja toiminguis; 5) mitmesuguste üldiste korralduste täitmise järelevalve ja veel sellekohaste seadustega maavanemale pandud ülesanded.

Maavalitsuse liikmed — osakonna juhatajad juhivad igaüks temale usaldatud osakonna tegevust, seaduses ettenähtud ulatuses; nad peavad igaüks oma osakonna alal hoolitsema valla- ja aleviomaavalitsuste vastava tegevuse järelevalve ja ühtlustamise eest, tarbekorral vastavalt keskasutusilt juhatust ja nõu küsides.

Maavalitsuse sekretär on maavalitsuse teenistuses kantslei asjaajamise, kirjavahetuse ja arvepidamise korraldamiseks ja juhtimiseks. Maavalitsuse sekretäri valib ametisse maavolikogu määramatuks ajaks; ta on alaline maavalitsuse ametnik. Ta peab olema kõrgema haridusega, õigusteadlane, hästi ettevalmistatud administratiiv- ja eriti omavalitsuse alal. Peale üldise asjaajamise, kirjavahetuse ja töökorralduse on maavalitsuse sekretäri ülesandeks isiklikult: maavolikogu ja maavalitsuse otsuste protokolleerimine ja neile käigu andmine, tähtsamate dokumentide valmistamine, salajane kirjavahetus, juuriidilised küsimused ja määrusekavade läbivaatamine ja muud sellekohastes seadustes ettenähtud ülesanded.

Maavalitsuse ametnikud ja teenijad määrab maavalitsus sellekohaste koosseisude ja eelarves ettenähtud palgakrediitide piirides. Nende ülesanded määratakse kindlaks sellekohase tööjaotusega, seaduses ettenähtud korras.

Siinkohal tuleb mainida üht demokraatliku omavalitsuse nõuet, mille täitmisest tuleb kinni pidada. See on nimelt omavalitsuse ametnike ja teenijate lähem osavõtt üksikute alade juhtimisest. On tähtis, et omavalitsuse teenistuses seisvad isikud kutsutaks osa võtma nende alla usaldatud alade juhtimisest, nii et nad ei jääks lihtsalt käsutäitjaks. Sel tingimusel, kus kõigi asjade üle korraldab üldine täidesaatev organ, mille igale liikmele on usaldatud mingi eriala juhtimine, on võimalik ülalavaldatud nõuet täita vaid sel teel, et iga osakonna eriteadlased, nagu insenerid, juristid, arstid, asjaajajad ja raamatupidajad, inspektorid ja nõunikud, kuigi mitte valitud maavolikogu poolt, võtaksid sõnaõigusega osa vastava ala asjade arutamisest komisjonides ja ka maavalitsuse koosolekutel, ühes maavalitsuse sekretäriaga. Nende osavõtt peaks kaasa aitama küsimuste asjatundlikumale käsitlemisele, peale selle tooks see enesega kaasa teadmise, et need ametnikud ja eriteadlased ei tunne endid omavalitsuse töös ainult käsutäitjainena, vaid ka kaasaraäkijainena.

5. Maaomavalitsuste ülalpidamine. Maaomavalitsuste ülalpidamise kulud kaetakse rahalistest sissetulekutest: sellekohastes seadustes ettenähtud maksudest, toetusrahadest ja muudest sissetulekutest valitsuse ning teiste omavalitsusasutuste poolt, protsentidest ja sissetulekust maaomavalitsuse kapitalidest ja muudest varandustest ning ettevõtetest, peale selle mitmesugustest jhuslikest sissetulekutest. Maaomavalitsustele antakse nende väljaminekute katteks eriseadustes ettenähtud osa sissetuleku, liikumata

varanduste ja teistest maksudest. Peale selle on maaomavalitsus õigustatud võtma väljaminekute katteks maavolikogu otsuse põhjal ja vastavate keskasutuste kinnitusel järgmisi makse: kinnisvaramaksu, tulumaksu, trahterimaksu, maksu tööstuse ja kaubanduse ettevõtete äritunnistustelt, maksu liikumisabinõudelt veeteedel, maksu autodelt, mootorjalgratastelt, juhtidelt ja mootorpaatidelt, maksu laskeriistadelt ja jahipidamise lubadelt, laada- ja turuplatside maksu, lõbustusmaksu, suvitajate maksu, kantseleimaksu. Veel võetakse maksu maavalitsuse teedekapitali heaks Maanteede seaduse põhjal: lisa-kinnisvaramaksu ja lisa-põhiärimaksu.

Maaomavalitsuse maksude küsimus tuleks lahendada sellekohase uue üldseadusega, arvesse võttes maaomavalitsustele lisaks tulnud ülesandeid, tuleks jõuda selgusele, kas maaomavalitsuste tulud on jagatud vastavalt ülesannetele ja missuguses sihis peaks tuluallikate uut jagamist ette võtma.

Maaomavalitsuse tulude ja kulude kohta seatakse kokku iga aasta peale eelarve, millesse võetakse kõik eelarveaasta kulud ja tulud. Kuludena võetakse eelarvesse esiteks summad kõikide kohustuste täitmiseks, mis seaduste põhjal on maaomavalitsuse ülesandeks, siis summad ettenägematuteks kuludeks ja tagavarakapitaliks, nende kulude katmisest vabaksjäänud tulud määratakse muudeks maaomavalitsuse tarvidusteks. Peale korraliste kulude ja tulude võib eelarve sisaldada ka erakorralisi kulusid ja tulusid; aasta kestes tekkivate lisakulude katmiseks aga võib saada summasid lisaeelarve korras. Eelarved kuuluvad pärast vastuvõtmist maavolikogu poolt Kohtu- ja Siseministri kinnitamisele.

Maaomavalitsus võib teha laenusid seesugusteks otstarveteks, mis toovad maaomavalitsusele kestvat majanduslikku kasu või soodustavad tähtsate üldhuvide arendamist, ja ainult sel korral, kui nendeks otstarveteks ei jatku maaomavalitsuse tuludest.

6. Maaomavalitsuste järelevalve. Maaomavalitsuste tegevuse järelevalvet teostab Kohtu- ja Siseministerium üldiselt ja teised ministriumid eriti, neile kuuluvatel aladel. Teenistusvalvet teostavad maavanem ja maavolikogu poolt valitud revisjonikomisjon. Järelevalve, nii riigivalve kui ka teenistusvalve, on üldiselt maaomavalitsuse tegevuse seaduslikkuse, kuid mõningate aktide suhtes ka otstarbekuse üle.

Teenistusvalve teostamiseks peaks maavanemal, peale maavalitsuse ja selle asutuste tegevuse järelevalve ja ühtlustamise, olema õigus avaldada keeldu maavolikogu koosolekul seadusevastaste ja üldse kodanike, riigi või omavalitsuse huvidele kahjulike otsuste tegemise vastu. See keeluavaldus tuleks protokolleerida koosolekul. Kui maavolikogu sellele vaatamata häälteenamusega teeb asjas otsuse, siis peaks maavanemal olema õigus nõuda säärase otsuste ümberotsustamise korraldust. Maavanemale tuleks anda ka õigus maavalitsuse koosolekul avaldada keeldu seadusevastaste ja kahjulike otsuste tegemise ja säärase küsimuste arutuselevõtmise vastu. Kui aga maavalitsus sellele vaatamata häälteenamusega otsustab küsi-

muse arutusele võtta ning teeb otsuse asjas eneses, siis peaks maa-
vanemal olema õigus säärase otsuste täideviimine seisma panna ja
küsimus volikogule lõpuliikumiseks otsustamiseks ette kanda.

Revisjonikomisjon teostab teenistusvalvet maavalitsuse tege-
vuse ja aruannete kontrollimiseks. Revisjonikomisjonil on õigus
nõuda nii maaavanemalt kui ka kõigilt teistelt maavalitsuse ametnik-
kelt ning teenijailt nende ametialalise tegevuse kohta andmeid ning
seletusi. Revisjonikomisjoni ettepanekul on maavolikogul õigus
nõuda maavalitsuse ametnikelt ja teenijailt kõigi kahjude tasumist,
mis on tekitatud nimetatud isikute seadusevastaste või otstarbekoha-
tute toimingute tagajärjel ja mida oleks võidud ära hoida küllaldase
hoole ning ettevaatuse juures.

Riigivalve teostamiseks on Kohtu- ja Siseministeeriumil ja
teistel ministeeriumidel õigus neile kuuluvatel aladel oma ametnike
kaudu revideerida maaomavalitsuse asutuste asjaajamist, pärida
neilt seletusi ja nõuda asjusse puutuvate andmete, dokumentide
või nende ärakirjade esitamist. Maavolikogu protokollidest saade-
takse ärakirjad Kohtu- ja Siseministeeriumile ja teistele vastavatele
ministeeriumidele 7 päeva jooksul pärast volikogu koosolekut.
Kohtu- ja Siseministeeriumi sisulise kontrolli alla kuuluvad maavo-
likogu poolt vastuvõetud sundmäärused, valdade ja maakondade
piirimuutmise küsimused, maavalitsuste eelarved j. t., mis on sea-
duses ette nähtud. Teiste ministeeriumide kontrolli alla kuuluvad
sellekohastes seadustes ettenähtud küsimused. Maavolikogu otsu-
sed, mis osutuvad seadusevastasteks, võivad Kohtu- ja Siseminis-
teerium kui ka teised, järelevalvet teostajad ministeeriumid neile
kuuluvatel aladel saata maavolikogule tagasi ümberotsustamiseks,
kuid võivad ka nende vastu avaldada protesti administratiiv-kohtu
korras; tähtsamais ja vaieldavais küsimusis võib otsekohe tõsta
protesti administratiiv-kohtu korras. Teiste ministeeriumide kont-
rolli alla kuuluvais või ühiseis küsimusis kuulab Kohtu- ja Sisemi-
nisteerium enne ümberotsustamise või protesti algatamist ära vas-
tava ministeeriumi seisukoha. Ümberotsustamiseks tagasiantud või
administratiiv-kohtu korras protestitud otsused võib seisma panna
kuni nende ümberotsustamiseni või administratiiv-kohtu otsuseni.

Kui revideerimisel või muul viisil on maaomavalitsuse asutuste
tegevuses leitud seaduserikkumist, siis vastav ministeerium teatab
sellest maavalitsusele, nõudes seadusliku korra maksmapanekut mää-
ratud tähtaja jooksul; selle nõudmise mittetäitmise korral antakse
protest administratiiv-kohtule, kuna protestitud tegevuse võib kuni
kohtu otsuseni seisma panna. Kui aga selle juures on leitud maa-
omavalitsuse ametisikute tegevuses süüteo tunnusi, siis teatab vas-
tav ministeerium sellest kohtuvõimudele süüdlaste vastutusele võt-
miseks. Maaomavalitsuse poolt täitmata jäetud ülesanded täide-
takse vastava ministeeriumi korraldusel maaomavalitsuse kulul.

Maaomavalitsuste järelevalvet tuleb teostada nii, et kohtadele
sõidaksid revideerima järelevalveametnikud Kohtu- ja Siseminis-

teeriumist üldise järelevalve alla, teistest aga — neile kuuluvatel aladel.

7. Maaomavalitsuste liitumine. Maaomavalitsuse üksused võivad liituda sihtühinguiks üksikute ülesannete täitmiseks. Nende sihtühingud on mõeldavad peamiselt niisuguseiks ülesandeiks, mis tarvilikud riigi üksikuis osades, ulatudes üle mitme maakonna; kui ülesanded ulatuvad üle terve riigi, siis jääb nende teostamine iga maakonna asjaks üldistel alustel. Maaomavalitsuste vaheliste sihtühingute ellukutsumist võivad põhjustada eriti: suuremate erikoolide korraldamine ja ülalpidamine, laiaulatuslikumate hariduslike ja üldkasulike ettevõtete asutamine ja toetamine, suuremate haigemajade, sanatooriumide, varjupaikade j.n.e. asutamine, korras-hoid ja ülalpidamine; kaasaaitamine üle mitme maakonna ulatu-vatele maaparandustöödele ja veekogude korraldamisele, peale selle põllutöö- j. t. sarnaste koolide korraldamine ja ülalpidamine; ühen-dusteede ja neil liikumise ühine korraldamine, eriti suurematel lii-nidel, ja maaposti ning telefonivõrkude korraldamine mitme maa-konna vahel.

Neist sihtühinguist võtaksid osa, peale maaomavalitsuste, ka linnavalitsused, kuid ka riigi- ja eraasutused, kes on huvitatud vas-tava ühingu sihtidest või kelle osavõtt on tarvilik ühingu ning üld-suse huvides. Ühinguil peaks olema õigus tarvilikel kordadel sundida vastavaid asutusi ühinguist osa võtma. Peale selle tuleks sundusli-kuuks teha mitte ainult osavõttu, liikmeks astumist, vaid ka ühingute asutamist, kui need peavad täitma niisuguseid ülesandeid, mis on tehtud kohuseks seaduse järgi kõigile riigi- või omavalitsusasutus-tele, ja kui nende loomine on üldsuse huvides tarvilik.

Maaomavalitsuste osavõtuga ettenähtud sihtühingute asutamise otsustab, vastavate maavolikogude seisukohti ära kuulates: kui asutamist pooldavad kõik osavõtjad maaomavalitsused — Kohtu- ja Siseminister, kui aga mõni osavõtjatest maakondadest ei poolda ühingu asutamist — Vabariigi Valitsus, Kohtu- ja Siseministri ette-panekul.

Kuna sihtühingud täidavad riigi üksikutes osades ühiseid üles-andeid, üle terve riigi ulatuvad ülesanded aga jäävad iga maakonna asjaks, maavalitsused aga, kui teise astme omavalitsused, on otseses läbikäimises nii Kohtu- ja Siseministeeriumiga kui ka teiste minis-teeriumidega, siis kerkib küsimus, kas ongi enam tarvidust ülemaa-lise omavalitsuste liidu järele. Tuleb küsida, miks liidu ülesandeid ei või täita need ministeeriumid, kes on huvitatud neile kuuluvatel aladel vastavate ülesannete korralikust täitmisest kohtadel, ja kokku-võttes Kohtu- ja Siseministeerium kui omavalitsuse asjade ülemkor-raldaja üldse. Riikliku teooria põhimõtete järgi, mis meil valit-semas, on omavalitsuse asjad ka riigi asjad, ja seepärast ei tule karta, et omavalitsuste ühiste huvide kaitse ei leiaks küllaldest kind-lustust riigiasutuste hoolitsusel. Nende tegevuse ühtlustamine ja omavalitsuse tegelaste teadmiste laiendamine on samuti hõlpsam riigiasutustel teaduslike asutuste kaasabil, kes omavad selleks tar-

vilikud abinõud ja jõud. Et omavalitsuste ülesannete täitmine oleks võimsam, selle eest aitab hoolitseda juba nii teenistusvalve kui ka riigi järelevalve. Jääks vaid üle moodustada Kohtu- ja Siseministeeriumi juure mingi keskkogu, mis oleks ministeeriumile nõuandvaks organiks maakondade ja valdade ülesannetesse puutuvate küsimuste lahendamisel. Selleks võiks luua Maavanemate Nõukogu. See nõukogu asendaks ka senise Maaomavalitsuste Liidu, jättes viimase paratamatult ülearuseks ning likvideeritavaks.

Maavanemate Nõukogu korraldus tuleks luua sellekohase seadusega, mis määraks ka Nõukogu ülesanded üksikasjaliselt.

III. Kokkukohi u võimalusi. Kokkukohi all tuleb siin mõista mitte ainult otse rahalist kokkukohi, vaid ka kaudset, nägematut kokkukohi ning üldist tervenemist. Et esitatav reform tahab olla võrdlemisi laiaulatuslik ja põhjanev, siis on ka raske ära näidata kõiki kokkukohi võimalusi. Püüame seda siiski allpool teha enam-vähem lähemalt igal alal. Need võimalused aga peaksid andma, peale otsese rahalise kokkukohi, ka väga mõjuvat kaudset kokkukohi ning tervenemist. Ei tule leppida ainult otsese kokkukohi — mõne miljoniga, vaid tuleb silmas pidada, milliseid kaudseid tagajärgi võiks anda üks või teine reformi ettepanek.

Valitsusasutuste ratsionaliseerimine, nagu teada, lähtub kolmest põhimõttest: 1) selle inimmaterjali omaduste parandamisest, kelle kaudu asutus funktsioneerib, 2) administratiiv-asutuste funktsioonide peenendamisest ja nende struktuuri otstarbekohasest ehitusest ja 3) asutuse töö enese plaanikindlast korraldusest. Struktuuri põhimõttes pakuvad suurimat huvi asutuste asjaajamise lihtsustamiseks n. n. funktsionaalse süsteemi käsitlemise katsed, milline süsteem esimesena leidis käsitlemist tööstuses ameerika inseneri Taylor'i poolt. Valitsusasutuste ehituse funktsionaalne tüüp on iseloomustav funktsioonide jagamise poolest ja ka sellepoolest, et iga funktsiooni teostamine on pandud eritöölisele. Asutusel ei ole vahepealseid astmeid „funktsionaalsete meistrite“ või sekretäride — ettekandjate ja asutuse juhi vahel teatud ühesisuliste küsimuste ringis. Saksamaal säärased funktsionäärid, kes on kutsutud asutuse teatud funktsioonide juhtimisele, nimetatakse detsernentideks, Inglismaal — abisekretärideks (Assistant Secretaries). Detsernent on asutuse tööjaotusega tema peale pandud funktsioonide iseseisev juhtija („lubaja“); ta juhib teatud funktsiooni, aga mitte asutuse osa. Valitsusasutuse tehnilised abiosad kujunevad endistest valitsustest, osakondadest, jaoskondadest ja moodustavad terve asutuse jaoks üldise büroo ning kontori, mis on terve asutuse teenistuses. Funktsionaalne süsteem annab võimaluse asetada iga meest õigele kohale vastavalt tema eriteadmistele ja kogemustele.

Ühenduses kokkukohiuga kerkib üles nõue, mis puudutab mitte nii väga kokkukohi otseselt, vaid seda küll kaudselt, veel enam aga meie riigiasutustes valitsevat üldist korda, kuid mis aegade jooksul võib sisse juurduda omavalitsuse asutustes, kui sellele aegsasti ei tehta tõkkeid. Selle nõude täitmine ja puudutatava korra

parandamine peaks aitama endaga kaasa tuua üldist tervenemist. See kord on nimelt mitmeametipidamise tõbi, mis on haaranud meie üksikuid tegelasi mitte ainult esinduskogudes, vaid ka teistel aladel. Riigi- ja omavalitsusasutustes tuleb teha lõpp mitmeametipidamisele ja mitme sissetuleku soetamisele. Tuleb kaotada igasugused eri-, lisa- ja muud tasud kindlapalgalisile ametnikele, ja selle asemel võtta tarvilike lisatööde tegemiseks abijõude uute inimeste näol. Siis peaks ka üldiselt tervenema kogu meie ühiskondliku tulukuse ja tööjaotuse küsimus.

Kõigi nende ettepanekute, nõuete ja tingimuste täitmisega saaksime kätte üldise, otsese ja kaudse kokkuhoiu, kuid ka loodetava üldise tervenemise.

Üksikutel aladel püüame näidata kokkuhoiu võimalusi järgnevalt.

Administratiiv-alal peaks üldist kokkuhoidu tooma peaaesjalikult kaasaaitamine ruumide ja sisseseadete leidmiseks ning korrashoiuks kohtu-, politsei- ja vangistusasutusele, samuti piirivalve- ja tolliasutusele ning muudele riigi ettevõtetele. Maavalitsusele annab see küll tööd, kuid selle eest vähenevad tunduvalt vastavad väljaminekud üksikute ministeeriumide aladel, kus ei ole enam tarvis igasse linna saata oma inseneri ja majandusülemat, vaid küllalt on sellest, kui kohalik maavalitsus aitab selle asemel kaasa majandustehnilisest küljest maavalitsuse teenistuses olevate jõudude abil.

Hariduse ja sotsiaalalal peaks tooma kokkuhoidu ja ühtlust kõigi maakonnas asuvate koolide majandusliku külje eest hoolitsemine, kus see osalt on juba nüüd maavalitsuste ülesandeks. Lihtsam on maavalitsustel teostada neid lisaülesandeid kohtadel, kui korraldada seda ministeeriumist kulukate väljasõitudega. Ministeeriumi ülesanded peaksid aga selle võrra vähenema, kuna tema ülesandeks jääb vaid üldine koolitegevuse järelevalve ja koolivõrgu üldkorraldamine. Samuti peaks ministeeriumi ülesandeid vähendada hariduslike ja üldkasulike ettevõtete, nagu rahvamajade, raamatukogude j.n.e. täielik jätmine omavalitsuse hoolde, mis küll juba ongi nii, kuna ministeeriumi ülesandeks jääks vaid nende võrgu üldkorraldamine. Eriti peaks aga üldist kokkuhoidu andma haigemajade, sanatooriumide ja leprosooriumide, apteekide ja teiste tervishoiuasutuste asutamise, korrashoiu ja ülalpidamise andmine omavalitsuste hoolde, kuna need on omavalitsustele igati lähemal, kaudseid paremusi aga andma tervishoiu- ja ravitusasutuste kättesaadavaks tegemine. Kindlasti toob kokkuhoidu lastekodude, igasuguste teiste kodude ja ühiselumajade asutamise, korrashoiu ja ülalpidamise andmine omavalitsuste hoolde, mille korraldus juba puhtmajanduslikult peaks omavalitsustel olema hõlpsam.

Majanduse alal oleks põhjapanevamaks kokkuhoiuabinõuks maksuametite liitmine maavalitsuste majandusosakondadega. Esiteks, kokkuhoidu annaks juba ühine majapidamine: ühised ruumid, ühine teenistus jne. Teiseks, ühine asjaajamine kaotab kirjajaheutuse pidamise tarviduse seniste maksuametite ja maaomavalitsuste

vahel, kuna maavalitsused oma aparaadiga juba korraldaksid andmete kogumise j.n.e; ka keskasutustega, ministeeriumidega ei oleks enam paralleelset kirjavahetust maavalitsuste ja maksuametite poolt. Kolmandaks, peaks koondumist ja ühtlust tooma kogu maksuasjanduse korraldamine maakonnas üldse ühest keskkohast; ka peaks vähenema ametkondade vaheline „komisjonitamine“. Sellega seotult peaks ka kodanikule muutuma hõlpsamaks maksuküsimuste lahendamine, kuna tal neis küsimusis oleks tegemist senise mitme asutuse asemel maakonna linnas ainult ühega— maavalitsuse majandusosakonnaga. Ka teenijate koosseisudes peaks liitumine tooma kokkuhoidu, kuna kantseleide liitumisega väheneksid mitmed paralleeltööd ja asjaajamise lihtsustamisega jääksid ära mitmed ülearused tööd. Need kokkuhoiu võimalused on mõeldavad nii otsekohese kui ka aktsiisimaksustamise teostamises.

Tollimaksustamise teostamine jääks riigiasutuste ülesandeks, mis siin ei leia lähemat käsitlemist, kuid mööda minnes võib siiski näidata, millist kokkuhoidu annaks tolliametite liitumine piirivalve kohalike asutustega. Piirivalve ja tolli teenivad peaaegu paralleelselt üht ja sedasama ala: piirivalve teostab piirikui ka tollikaitset, toll aga õieti küll peaks ainult tollimaksustamist teostama, kuid ta teeb seda mitte ilma arvu-rikka tolliametnike ja -valvurite koosseisuta. Ometi aga peaks mõeldav olema tollikaitse ja valve korraldamine ainult piirivalve poolt, kes siis võiks teostada ka tollimaksustamist. Kui selle juures tuleks piirivalve suurendada, ütleme, praeguste tolliasutuste koosseisust ühe kümnendiku osas, siis samast koosseisust võiks vabaneda üheksa kümnendikku. See tooks suure kokkuhoiu juba otseselt; juure aga tuleb veel kokkuhoid, mis saadakse ühe juhtimiskeskuse ja majapidamise loomisest senise kahe asemele. Kaudselt aga tooks see kõik palju ettenägematuid paremusi nii üldise korra kui ka eriti tollikaitse kindlustamise mõttes.

Monopolide valitsemises tooks monopolide saaduste müügi laiendamine omavalitsuste kaudu kokkuhoidu seega, et jääks ära keskasutuste kulukas läbikäimine üksikute müüjatega, samuti müüjate sõidud keskasutustesse j.n.e.

Põllutöösakonna alal peaks andma kokkuhoidu maakorralduskomisjonide ja maakorraldajate üleviimine maavalitsuste juure. Seega liituksid kantseleid ja isiklik koosseis, asjaajamine muutuks ühtlasemaks, kuna kogu maakorraldustööd kohtadel peaksid sündima kooskõlas maaomavalitsuse teiste ülesannete täitmisega, nende kavatsuste ja sihtidega. Kodanike seisukohast oleks see liitumine väga tervitatav veel seepoolest, et siis muutub läbikäimine kõigi maakonna asutustega ühtlasemaks, kuna läbikäimine maakorralduse asutustega kui maaomavalitsuste organitega tundub kodanikele lihtsam ja omasem.

Maaparandustööde korraldamine maavalitsuste kaudu tooks kokkuhoidu seega, et nii tööde väljaandmine kui ka nende teostamise järelevalve ja vastuvõtmine on kõik kohalik töö, mis kasu-

likum korraldada kohtadel kui keskkohast. Keskasutuse hooleks jääks vaid üldine tööde kava kokkuseadmine ja arendamine.

Põllutöö-, karjakasvatuse- ja majapidamiskoolide korraldus ja ülalpidamine võib olla kõige otstarbekohasem ainult omavalitsuste käes, samadel alustel nagu üldhariduslikud koolidki, selle vahega, et alluvad Põllutööministeeriumi järelevalvele. See peaks andma kokkuhoidu ka nende koolide ülalpidamises, kui osatakse koolide majapidamist korraldada kokkuhoidlikult. Mõned erikoolid, nagu Tori hobusekasvatuskool, Tooma sooharimiskool ja Voltveti metsakool, ka katsejaamad, nagu riigi seemne-kontrolljaam, riigi põllutöö-katsejaam ja seakasvatuse katsejaam, ei tooks kasu omavalitsuse käes, kuna nad selleks liig eriteaduslikud; seepärast on kasulikum need jätta riigi kätte.

Loomatervisohiu korralduses on kasulikum maakonna ja jaoskonna loomaarstid viia maavalitsuste koosseisu peajasjalikult seepärast, et siis on maavalitsustel kergem reguleerida loomatervisohiu korraldust, mis juba iseenesest on kohalik asi.

Maanteede ja sildade ehitamise ja korrashoiu alal tuleb olla kokkuhoiu küsimuses eriti tähelepanelik, kuna siin on tegemist väljaminekutega, mis kaetakse suurte summadena, mille jagamine üksikasjaliselt ei ole ette nähtud riigi üldises eelarves, vaid erieelarvetes. Tuleb pidada silmas, et peaosa teedekapitalist läheks maanteede ja sildade ehitamiseks ja korrashoiuks otsekoheselt, kuna maanteede masinate muretsemiseks ja isikliku koosseisu palkadeks tuleb määrata tarvilikud summad ainult hädavajalikkuse piirides. Siis oleks võimalik saavutada ühest küljest mõjuvat kokkuhoidu, teisest aga intensiivsemat teeparandust ja seega ka maanteede seisukorra üldist ja rutulist paranemist.

Jõuvankrite asjanduses ei ole praegu selget ülevaadet autoliinide ekspluateerimise tulukusest. Riik saab ettevõtjatelt — liinipidajatelt: jõuvankrite maksu otseselt ja bensiinimaksu kaudselt. Eristil liinimaksu, nagu see oli varemalt, enam ei võeta. Liinipidaja võtab sõitjailt maksu normides, mis harilikult kinnitatakse Teedeministeeriumi maanteede ja ehitusosakonna poolt. Peale selle saavad need liinid, kus toimetatakse ka postivedu, selle postiveo tasuks Postivalitsuselt võrdlemisi mõjuka toetuse sellekohase kilogramm/kilomeetrimaksu näol. Seniseist kogemustest on jäänud mulje, et kogu jõuvankrite liikumise ekspluateerimine eraalgatuse alusel võib aegade jooksul kujuneda ebasoodsaks riigile. Eriti hakkab see ennast tunda andma neil liinidel, kus auto kipub võistleva raudteega. Seal peaks olema tervendavaks abinõuks nende liinide ülevõtmine riigi kätte omavalitsuste kaasabil. Siis selguks ka liinide ekspluateerimise tulukus üksikasjaliselt. Avanevad tagajärjed võivad endaga kaasa tuua, võib olla, ka jõuvankrite maksustamise reformi päevakorra võtmise, vähemalt nende sõidu- ja veotariifide kindlaksmääramise, võib olla umbes samasuguses korras, nagu see sünnib raudtee ja teiste tariifide suhtes. Ühes sellega

omaks kogu jõuvankrite asjandus, mis on meil veel arenemas ühes paranevate maanteedega, püsivama ja ühtlasema ilme. Ka peaks see juure tooma tuluallikaid riigile.

Posti-telegraafi-telefoni kohalikus tegevuses peaks maaposti korralduse ja kohalike telefoniühenduste andmine omavalitsuste kätte endaga kaasa tooma, peale kokkuhoiu võimaluste majapidamiste koondamisega j.n.e., kaudseid paremusi postiagentuuride, kirjatalude ja maa telefonikeskjaamade ning kõnepunktide võrgu asjatundlikuma kindlaksmääramisega, seega tuues seda ala ka lähemale rahvale, kes on huvitatud maaposti ja kohalike telefoniühenduste otstarbekohasest korraldusest.

Maavolikogu korralduses annaks kokkuhoiu valimisnimekirjade kaotamine ja volikogu volituste kestvuse pikendamine nelja aasta peale.

Maaomavalitsuste tegevuse järelevalves peaks aitama kaasa kaudsele kokkuhoiule maavanema õigus maavolikogu ja maavalitsuse koosolekul keelata seadusevastaste ja kahjulike otsuste tegemist. Mitmeti peaks kokkuhoiu andma ka maavolikogu seadusevastaste otsuste ümberotsustamiseks andmine järelevalveasutuse poolt, ilma protesti tõstmiseta administratiiv-kohtu korras. Asjatundlikule tööle aga aitaks kaasa maaomavalitsuste järelevalve teostamine mitte ühe isiku poolt, nagu see on otstarbekohane vallaomavalitsuste juures, vaid erialade järgi: iga ministeerium oma ametnike kaudu.

Sihtühingud peaksid aitama koondada ka maaomavalitsuste ühistegevust üksikutel aladel. See tooks kaasa nende vabastamise kõrvalistest ülesannetest ja võimaluse seda enam pühendada oma üldistele ülesannetele. Sellega ühenduses kaoksid ka, kui likvideerub Maaomavalitsuste Liit, otsesed ja kaudsed kulud, mis seotud liidu olemasoluga ja sellest osavõtuga.

Täpsemalt selguvad kokkuhoiu võimaluste üksikasjad reformi teostamisel ja eriti ülesannete otstarbekohasel jagamisel, mille tagajärjel peab muutuma ka üldine riigiasutuste korraldus ja sellele vastavalt ka isiklik koosseis nii riigi- kui ka omavalitsusasutuses. Otstarbekohane asutuste ja koosseisude korraldamine peaks andma üldist kokkuhoiu.

Reformi teostamine toob aga kaasa terve rea normide, seaduste, määruste ja korralduste muutmise vajaduse. See kõik kokku peaks olema lähema tuleviku ülesanne.

Kohtuotsuseid.

Missuguses kohtukorras tuleb toimetada perekonnaseisuaaktide parandamisi? (Riigi-kohtu üldkogu t. nr. 37 — 1931.)

Kohtu- ja Siseministeeriumile saadetud kohtuotsuste ära kirjadest nähtub, et kohtutes perekonnaseisuaaktide parandamise korras suhtes valitseb lahkuminev praksis: ühed kohtud loevad perekonnaseisuaaktide paranduse asjad alluvaks rahukogudele tsiviilnõude korras, teised — administratiiv-kohtukorras, kolmandad — rahu-

kohtunikele administratiiv-kohtukorras. Sellejärele palus Kohtu- ja Siseministeerium kirjaga 6. III 1931 Riigikohut KS § 259¹ põhjal seletada, missuguses kohtukorras tuleb perekonnaseisuaktide parandamisi toimetada.

Prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus, et perekonnaseisuaktide parandamine pärast nende kokkuseadmist ja allakirjutamist asjaosaliste poolt toimetatakse Perekonnaseisu sead. § 24 järgi sama perekonnaseisuametniku poolt täiendava akti kokkuseadmise teel, kui parandus ei sisalda sisulist muudatust, ja nimelt samas korras, mis on maksev akti tegemisel, muil juhtudel aga kohtukorras. Sealjuures seadus ei tähenda ligemalt, missuguses kohtukorras see peab sündima.

Küsimuse otsustamisel peab pidama silmas kõigepealt, et perekonnaseisu muudatuste registreerimised on korraldatud eeskätt üldistes ühiskondlikkudes huvides riiklikult ja on sundusliku iseloomuga; kodanikud peavad oma perekonnaseisu muudatusi vastava perekonnaseisuametniku juures registreerima (v. 1925. a. RT nr. 191 Perekonnaseisu sead. § 3, samuti ka §§ 29, 30, 33, 38, 52 ja t.) ja peavad seda tegema karistuse ähvardusel RTS § 29 järgi (v. Sisem. juhtn. perekonnaseisu seaduse teostamiseks §§ 30 ja 43). Kuigi perekonnaseisuaktid teenivad tõendusteks ka kodanike omavahelistes eraõiguslistes suhetes, mis olenevad registreeritavaist sündmusist, on nad oma iseloomult eeskätt avalik-õiguslist laadi ja tuleb neid sellistena käsitada. Neis leiduvad andmed peavad olema usaldatavad, s. o. vastama tõeoludele. Kui nüüd nende kokkuseadmisel on sattunud viga, peab perekonnaseisuametnik nende parandamise võtma ette samas korras, nagu ta neid seadis kokku, s. o. asjasse puutuvate isikute osavõttel, niivõrd kui aga parandusi ei ole lubatud temal enesel võtta ette, vaid selleks on tarvis kohtu autorisatsiooni, peab sellest järelevalveasutusele teatama, kes samme astub üldises administratiiv-asutuste aktide muutmise korras vea parandamiseks. Kompetentseks tuleb loomulikult lugeda administratiivkohus, kes üldiselt valitsuse ja omavalitsuste asutuste tegevuse üle antavate kaebuste ja protestide lahendamiseks on kutsutud ellu. Seda vaadet kinnitavad ka Perek.-seisu sead. §§ 42 ja 51, kui nad üksikutel juhtudel, nimelt kui perekonnaseisuametnikud keelduvad abielu registreerimast või välismaal toimetatud abielu lahutamist või maksusetuks tunnustamist registreerimast, määravad, et nende tegevuse üle võib kaevata administratiivkohtu korras kohalikule rahukohtunikule. Nagu viimati itsiteeritud määrustest näha, on seaduseandja määranud kohalike rahukohtunikke perekonnaseisu küsimusi lahendada, vaatamata sellele, kas on tegemist linna või maa, valla või alevi perekonnaseisuametnikuga, mis ka loomulik on, sest et kõigi nende tegevus perekonnaseisuaktide kokkuseadmisel on iseloomult ühetaoline.

Perekonnaseisuaktide parandamise küsimust võib, nagu Perek.-seisu sead. § 28 näha, igaüks algatada, tähendab, peale perekonnaseisuametniku, kes eesrinnas aktide korrashoiu eest peab hoolit-

sema, ka iga kõrvaline isik ja asutus, juhtides järelevalveasutuse tähelepanu veale, mida perekonnaseisuamet oma jõul ei saa parandada. Järelevalveasutuse kohus on siis samme astuda akti parandamiseks, pöördudes kohaliku rahukohtuniku poole, kelle piirkonnas akt on ekslikult seatud kokku, et see paranduse tegemise kirjutaks ette.

Vastupidine vaade, nagu peaks perekonnaseisuaktide parandamisi taotlema üldreeglina tsiviilkohtus nõudekorras, on ekslik juba seepärast, et selles korras lahendatakse eraõiguslisi tülisid ja tsiviilkohtusse pöördumine on üldiselt vabatahtlik, ärarippuv asjaosaliste oma äranägemisest, vastavate aegumis- ja preklusiiv-tähtsagade kestel, siin aga on tegemist aktiga, mis on avalikõiguslise iseloomuga, mis, kui ta vigane on, sunduslikult peab parandatama, vaatamata, kunas viga tehtud, sest perekonnaseisuaktidel on kestev tähendus ja nende korrashoiu kohustus, mis eneses sisaldab ka avalikustulevate vigade parandamise kohustust, on kestev, mitte aeguv. Kõnelemata, et nende parandamist ei või rippuvaks teha üksikute eraisikute heast tahtest ja meelevallast, on ka loomulik, et nende parandamise küsimuse arutamist ei või tsiviilkohtu ülesandeks ja tsiviilkohtukorras lahendatavaks lugeda sel ajal, kui riigis on olemas haldustoimingute arutamiseks isekohtud ja kohtukord. Juhud, kus avaliku võimu kandjaid kästakse tsiviilkohtukorras esineda, on seaduses otse nähtud ette, näit. vaimuhaigeks ja pillajaks tunnustamiste asjades. Perekonnaseisuaktide asjus tsiviilkohtukorras akti parandust taotleda ei ole antud ühelegi ametipidajale. Küll aga on valveasutusil üldiselt õigus oma valvealuste asutuste tegevuses vigu leida, nende kõrvaldamist nõuda, kui need on otseses subordinatsiooni vahekorras temaga, kui aga on tegemist omavalitsusasutuste ja nende ametnike haldusaktide parandamisega, peab see sündima administratiiv-kohtukorras. Sama õigus peab kuuluma perekonnaseisuasjus nende ametnike üle seisvatele valveasutustele, sest muidu poleks mõtet Perekonnaseisu sead. § 28 määrusel, et nendele registreerimise aktide vigadest teatatakse.

Tsiviilkohtusse peab pöörduma ainult siis, kui akti sisu pärast on tekkinud tsiviilõiguslik tüli, näit., kui abielumees ei tunnusta tema nimele registreeritud last omaks või kui verisugulased vaidlevad lapse sünni vastu sünniaktis tähendatud vanematest, samuti kui nõutakse abielu maksvusetuks tunnustamist; niisugune pöördumine oleneb asjast huvitatud isikute oma vaba äranägemisest. Niisuguseil erandjuhtudel võib tsiviilkohtu otsus oma ette aluseks olla perekonnaseisuakti sisuliseks parandamiseks või muutmiseks.

Kõigil eeltoodud kaalutlustel

R i i g i k o h t u ü l d k o g u o t s u s t a s :

seletada, et perekonnaseisuaktide kohtu teel parandamise otsustamine kuulub rahukohtunikule administratiiv-kohtukorras vastava valveasutuse algatusel, neil erandjuhtudel, kui akti pärast on tekkinud asjast huvitatud isikute vahel tsiviilõiguslik tüli, võib parandamine järgneda tsiviilkohtukorras tehtud üldkohtu otsuse põhjal.

Ametlik osa.

Akt.

Olen Kohtu- ja siseministeeriumi juhtimise Riigikogu poolt valitud Kohtu- ja siseministrile hr. Ado Anderkopp'ile üle andnud 20. veebruaril 1932 kell 12 päeval.

J. Reinhold.

Olen Kohtu- ja siseministeeriumi juhtimise seniselt Kohtu- ja siseministrilt hr. Johan Reinhold'ilt üle võtnud 20. veebruaril 1932 kell 12 päeval.

A. A n d e r k o p p.

Kohtu- ja Siseministri käsukiri nr. 10 — 22. veebr. 1932. a.

Vabariigi Valitsuse otsusega 19. veebr. 1932. a. on Piirivalve valitsuse ülem kolonel Hans Kurvits kõrgendatud kindral-majoriks, vanusega 24. veebruarist 1932. a.

Sama otsusega on Piirivalve valitsuses kõrgendatud: kapten Aleksander Sakkeus majoriks, vanusega 24. veebruarist 1932. a., ja leitnandid Kurt Matson ja Villem Rossberg kapteniteks, mõlemad vanusega 24. veebruarist 1932. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 22. veebr. s. a. nr. 30.

Mootorpaadi nr. 5 pootsmann spetsialist Mihkel Toompuu on ülendatud hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest noorem-allohviteriks, arvates 24. veebruarist s. a.

Kohtu- ja Siseministri käsukirjaga 1. veebr. s. a. nr. 4

on koosseisude vähendamise tõttu vabastatud ametist, arvates 15. veebruarist s. a.:

Viljandi-Pärnu abiprefekt Pärnus Herman Kruus, Tartu-Valga abiprefekt Tartus Harry Saebelmann, Võru-Petseri abiprefekt Petseris Albert Lapmann, Lasnamäe jaoskonna abikomissar Tallinnas Johan Tobias, Balti puuvillajaoskonna abikomissar Tallinnas Martin Morrison, Petseri jaoskonna abikomissar Petseris Hugo Täht, Viljandi-Pärnu abiprefektuuri sekretär Pärnus Jaan Põldsam, Võru-Petseri prefektuuri sekretär Kornelius Arras.

Ametisse on kinnitatud jaoskonna politseikomissarideks senised abikomissarid, arvates 15. veebruarist s. a.

Aleksander Gutmann Sadama jaoskonna politseikomissariks Tallinnas, Mihkel Pikk Kopli jaoskonna politseikomissariks Tallinnas, Albert Narustrang Türi jaoskonna politseikomissariks Viru-Järva prefektuuris, Oskar Vihmann Tapa jaoskonna politseikomissariks Viru-Järva prefektuuris, Viktor Püvi Tõrva jaoskonna politseikomissariks Tartu-Valga prefektuuris, Voldemar Hõbbe Räpina jaoskonna politseikomissariks Petseri-Võru prefektuuris, Villem Rõõmus Hiiu-Kärdla jaoskonna politseikomissariks Lääne-Saare prefektuuris, Aleksander Baring raudteepolitsei Tallinna jaoskonna komissariks, Paul Kokk raudteepolitsei Valga jaoskonna komissariks, Aleksander Solnson raudteepolitsei Narva jaoskonna komissariks.

Senine Orissaare jaoskonna politsei-abikomissar Lääne-Saare

prefektuuris Tõnis Saarepera on paigutatud ümber ülaltähendatud jaoskonna likvideerimise puhul teenistuse huvides politsei-abikomissariiks Kuresaare politseijaoskonna juure, arvates 15. veebruarist s. a.

Raudepolitsei ülemkomissariiks on nimetatud senine raudteepolitsei komissar Hans Kuben, arvates 15. veebruarist s. a.

Käsk kiri 3. veebr. s. a. nr. 5.

Vabariigi Valitsuse poolt 8. jaanuaril s. a. kinnitatud politsei-asutuste koosseisude määruse (RT nr. 4 — 1932. art. 39) alusel on kinnitatud ametisse, arvates 15. veebruarist 1932. a.: kriminaalkomissariiks Narvas — senine kriminaalabikomissar Gustav Zeisig, kriminaalkomissariiks Valgas — senine kriminaalabikomissar Konstantin Kirschberg, kriminaalkomissariiks Võrus — senine kriminaalabikomissar Albert Freibach, kriminaalkomissariiks Paides — senine kriminaalpolitsei vanem assistent Hugo Heiter, kriminaalkomissariiks Kuresaares — senine kriminaalpolitsei vanem assistent Aleksander Martinson, kriminaalkomissari ajutiseks kohustetäitjaks Petseris — kriminaalpolitsei vanem assistent Jaan Ploomipuu.

Käsk kirjaga 9. veebr. s. a. nr. 6

on nimetatud kodanik Arnold Liivak notariks Mustla alevisse, arvates 1. märtsist 1932. a.

Käsk kiri 13. veebr. s. a. nr. 7.

Käsk kirjaga nr. 4 § 2 — 1. 2. s. a. koosseisude vähendamise tõttu 15. veebruarist s. a. ametist vabastatud Tartu-Valga abiprefekt Harry Saebelmann on määratud politseikomissariiks Tartu-Valga prefektuuri juure, arvates 15. veebruarist 1932. a.

Käsk kirjaga 20. veebr. s. a. nr. 9

avaldatakse teadmiseks Vabariigi Valitsuse otsus 15. veebruarist s. a.:

„1. Vabastada ametist koha kaotamise tõttu Võru-Petseri prefekt Johannes Gnadenteich, arvates 15. veebruarist 1932. a.

2. Politseiasutuste kujundamise määruse § 16 kohaselt moodustatud Narva prefektuuri kinnitada prefektiks Roman Pavian, arvates 15. veebruarist 1932. a.

3. Politseiasutuste kujundamise määruse § 16 kohaselt moodustatud Petseri-Võru prefektuuri kinnitada prefekti kohustetäitjaks Albert Lapmann, arvates 15. veebruarist 1932. a.“

Politseivalitsuse direktori käsk kiri 15. jaan. s. a. nr. 22.

Kohtu- ja Siseministri resolutsiooniga 13. jaanuarist s. a. on määratud Tartum. Meeri raiooni konstaablile Johan Podratschik'ule 50 kr. rahalist autasu energilise tegevuse eest kurjategijate jälgimisel ja tabamisel.

Kohtu- ja Siseministri resolutsiooniga 13. jaanuarist s. a. on määratud Viru-Järva abiprefektuuri kordnikule Aleksander Lepikule 20 kr. rahalist autasu tähelepanelikkuse eest ameti alal.

Endine konstaabel Albrecht Tuisk on määratud konstaabliks raudteepolitsei koosseisu, arvates 10. jaanuarist 1932. a.

Käsu kirjaga 26. jaan. s. a. nr. 23

on Viljandi-Pärnu abiprefektuuri konstaabel Johannes Kaur paigutatud ümber oma palvel ja huvides Tartu-Valga prefektuuri koosseisu, arvates 1. veebruarist 1932. a.

Viljandi-Pärnu abiprefektuuri kordnik Vassili Annusver on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Tartu-Valga prefektuuri koosseisu, arvates 1. veebruarist 1932. a.

Käsu kiri 6. veebr. s. a. nr. 24.

Kohtu- ja Siseministri käsu kirjaga nr. 4 § 2 — 1. 2. s. a. koosseisude vähendamise tõttu 15. veebr. s. a. ametist vabastatud Viljandi-Pärnu abiprefekti sekretär Jaan Põldsam on määratud konstaabliks Viljandi-Pärnu prefektuuri koosseisu, arvates 15. veebruarist 1932. a.

Kohtu- ja Siseministri käsu kirjaga nr. 4 § 2 — 1. 2. s. a. koosseisude vähendamise tõttu 15. veebr. s. a. ametist vabastatud Petseri jaoskonna politseiabikomissar Hugo Täht on määratud konstaabliks Petseri-Võru prefektuuri koosseisu, arvates 15. veebruarist 1932. a.

Politseiavalitsuse konstaabel Julius Reinap on paigutatud ümber teenistuse huvides Tartu-Valga prefektuuri koosseisu, arvates 10. veebruarist 1932. a.

Käsu kiri 15. veebr. s. a. nr. 25.

Kohtu- ja Siseministri käsu kirjaga nr. 4 § 2 — 1. 2. s. a. koosseisude vähendamise tõttu 15. veebr. s. a. ametist vabastatud Võru-Petseri prefekti sekretär Kornelius Arras on määratud konstaabliks Petseri-Võru prefektuuri koosseisu, arvates 1. märtsist 1932. a.

Koosseisude vähendamise tõttu on vabastatud ametist, arvates 15. veebruarist 1932. a., Viljandi-Pärnu abiprefektuuri konstaablid: 1) Konstantin Miller, 2) Heinrich Tilk ja 3) Martin Saul.

Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel Hans Auksmann on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Viru-Järva prefektuuri koosseisu, arvates 15. veebruarist 1932. a.

Kriminaalpolitsei agent Elmar Aberg on määratud kriminaalpolitsei vanemaiks agendiks, arvates 15. veebruarist 1932. a.

Viru-Järva prefektuuri konstaabel Julius Kuusberg on vabastatud ametist parandamatu haiguse tõttu pensionile mineku puhul, arvates 15. veebruarist 1932. a.

Tallinna-Harju kriminaalpolitsei vanem agent Karl Kolberg on paigutatud ümber oma palvel ja huvides konstaabliks Lääne-Saare prefektuuri koosseisu, arvates 1. märtsist 1932. a.

Raudteepolitsei komissari käsukirjaga 28. jaan. s. a. nr. 23

avaldatakse kiitust Tallinna jaoskonna Ülemiste raiooni allkonstaablile Jaan Kullmannile hoolsa teenistuskohuste täitmise eest, mille tagajärjel temal läks korda 23. dets. 1931. a. rongis tabada kaht salapiiritusega hangeldajat isikut ühes 10-liitrilise piiritusenõuga.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 5. jaan. s. a. nr. 3

on kinnitatud ametisse piirivalve ohvitseride aukohtu valimiskoosolekul 30. detsembril 1931. a. valitud aukohus, silmas pidades valitute vanuse järjekorda, järgmises koosseisus: eesistuja — kolonel Engman; liikmed — kolonel-leitnant Šervel, major Särev, major Tõnso ja major Viilip; tagavaraliikmed — majorid Paul ja Lüüs.

Aukohtu koosseis asus kohustetäitmisele 1. jaan. 1932. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 20. veebr. s. a. nr. 29

on ülenatud hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest järgmisse aastmesse allnimetatud üleajateenijad, arvates 24. veebruarist s. a.: v. a. o. Nikolai Kurvits veltveebliks, v. a. o. Jaan Sotnik veltveebliks, v. a. o. Artur Pungas veltveebliks, v. a. o. Aleksander Koppel veltveebliks, v. a. o. Peeter Labidas veltveebliks, v. a. o. Anton Oidram veltveebliks, v. a. o. Johannes Leimann veltveebliks, n. a. o. Roman Traksin van.-allohvitseriks, n. a. o. Aleksander Lensment van.-allohvitseriks, n. a. o. Voldemar Bricker van.-allohvitseriks, n. a. o. Elmar Koortmann van.-allohvitseriks, kapral Aleksander Jaakson noor.-allohvitseriks, kapral Elmar Teder noor.-allohvitseriks, reamees Jaan Tamm kapraliks, reamees Karl Kihlefeldt kapraliks, reamees Voldemar Suur kapraliks, reamees Johannes Viidemann kapraliks, reamees Jaan Papstel kapraliks, reamees Aleksander Preimann kapraliks, reamees Oskar Paas kapraliks, reamees Karl Ots kapraliks, reamees Aleksander Pung kapraliks, reamees Gustav Postov kapraliks, reamees Voldemar Andresson kapraliks, reamees Karl Voormann kapraliks, reamees Karl Mett kapraliks, reamees Leopold Matsik kapraliks.

Noor.-allohvitserid August Palm ja Kristjan Sternfeldt on ülenatud hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest van.-allohvitserideks, arvates 24. veebruarist s. a.

Politseivalitsuse ringkiri 27. jaan. s. a. nr. 2904-p.

Väga sagedasti on asutuste juhid pöördunud politseivalitsuse poole järelepärimisega üksikute varustusesemete ja materjali hindade kohta, mida mõni ametnikkudest soovib omandada raha eest.

Et hoiduda hulgalisest kirjavahetusest, teen käesolevaga teile teatavaks varustuse valmistamiseks tarvisminevate materjalide kui ka üksikute varustusesemete hinnad, mille eest on teil võimalus ametnikkudele nende poolt soovitud materjale või esemeid müüa. Nende müügist saadud raha tuleb maksta politseivalitsuse krediidi uuendamise arvel, peat. V § 5 alla.

Selle kättesaamisega kaotab maksvuse minu ringkiri 22. 11.
1926. a. nr. 1785-m.

H I N N A K I R I .

1.	Ülikonnariie diagonaal 142 sm lai	Kr. 15.35	meeter
2.	Ülikonnariie „Melton“ (kordnikele)	„ 9.75	„
3.	Palituriie „Biiber“ (ametnikele)	„ 17.90	„
4.	Palituriie „Melton“ (kordnikele)	„ 10.53	„
5.	Suveülikonnariie „Serge“	„ 9.—	„
6.	Kandiriie	„ 13.—	„
7.	Kraeriie	„ 15.40	„
8.	Voodririie 63—66 sm lai	„ 0.80	„
9.	Linane vaheriie 71 sm lai	„ 0.73	„
10.	Taskuriie 92 sm lai	„ 1.21	„
11.	Pagunid prefektil	„ 7.26	paar
	„ komissaril	„ 5.21	„
	„ konstaablil	„ 2.40	„
	„ kordnikul	„ 1.22	„
12.	Mütsimärgid: suurem	„ 0.25	tk.
	„ väiksem	„ 0.19	„
13.	Paguni rosetid: suured	„ 0.18	„
	„ „ väikesed	„ 0.08	„
14.	Nööbid: suured	„ 0.08	„
	„ väikesed	„ 0.05	„
15.	Krae ilustused: riigivapi kujulised	„ 0.38	„
	„ „ tammeoksa kujulised	„ 0.35	„
16.	Krae nurgad kordnikkudele	„ 0.08	„
17.	Krae numbrid	„ 0.08	„
18.	Möögarihmad	„ 2.50	„
19.	Täägirihamad	„ 0.50	„
20.	Revolvritohlud	„ 2.80	„
21.	Püssirihamad	„ 1.60	„
22.	Vöörihamad konstaabl. ja kõrgem. ametn.	„ 1.65	„
23.	Vöörihamad kordnikkudele	„ 3.60	„
24.	Täägi sangrihamad	„ 1.25	„
25.	Mööga sangrihamad	„ 3.10	„
26.	Esitusvöö konstaabl. ja kõrgem. ametn.	„ 11.50	„
27.	Esitusvöö kordnikkudele	„ 4.75	„

27. jaanuaril 1932. a.

N. Reiman,
Politseivalitsuse direktor.

P. Kollin,
Politsei vanem assistent.

Politseivalitsuse ringkiri 4. veebr. s. a. nr. 2967-p.

Resolutsiooniga 15. oktoobrist 1931. a. tegi Kohtu- ja Siseminister korralduse, et edaspidi võib lubada politseikooli kõrgema klassi eksamitele poliitseikooli alama klassi lõpetanud politseiametnikest üksnes neid, kes peale kooli lõpetamist vähemalt kaks aastat teeninud politseis.

Eelmainitud korralduse aluseks oli asjaolu, et nõudmised kandidaatide valikul politseikooli alamasse klassi on märksa nõrgemad kui valikul kõrgemasse klassi, mistõttu alama klassi lõpetajate massiline tungimine konstaabliskonda võib soovimatult mõjutada viimase kvaliteeti, avades nõrgemate võimetega isikuile, kes kõrgema klassi normaalsel komplekteerimisel tugeva võistluse tõttu jääksid välja, kõrvaltee konstaabli kohtadele pääsemiseks.

N. Reiman,
Politseivalitsuse direktor.

A. Liit,
Kriminaalpolitsei inspektor.

Vabariigi Valitsuse otsusega 28. jaan. s. a. on Tartu Eesti Põlumeeste Seltsi juhatusel Vahi põllutöökooli ülalpidamise heaks lubatud rahalist loteriid 100.000 kr. väärtuses toime panna 31. det. 1933. a., tingimusel, et piletite (looside) müüki võib alata pärast Eesti seltsi „Estonia“ rahalise loterii väljaloosimist. Piletite arv 100.000 à 1 kr. Võite on kogusummas 1026 — 20.000 kr. väärtuses. väärtuses.

Politseivalitsuse poolt on antud seltsile luba 30. jaan. s. a.

Vabariigi Valitsuse otsusega 30. jaan. s. a. on Eesti Lastesõprade Ühingu juhatusel uue eeskujuliku suvekoloonia ehitamise heaks lubatud rahalist loteriid 100.000 kr. väärtuses panna toime 1. detsembril 1933. a. tingimusel, et piletite (looside) müüki võib alata 21. detsembrist 1932. a. Piletite arv on 100.000 à 1 kr. Võite on kogusummas 1221 — 20.000 kr. väärtuses.

Politseivalitsuse poolt on antud ühingule luba 2. veebr. 1932. a.

Vabariigi Valitsuse otsusega 30. jaan. 1932. a. on Eesti Lauljate Liidu juhatusel X. ülemaalse juubellaulupeo korraldamise heaks lubatud rahalist loteriid 100.000 kr. väärtuses panna toime 24. juunil 1933. a. tingimusel, et piletite (looside) müüki võib alata 21. detsembrist 1932. a. Piletite arv 100.000 à 1 kr. Võite on kogusummas 1000 — 20.000 kr. väärtuses.

Politseivalitsuse poolt on antud Liidule luba 3. veebr. 1932. a.

Politseivalitsuse poolt on antud load:

laskeriistadega kauplemiseks: Tallinna linna pandimaja juhatusel Tallinnas, Maneesi tän. 4, maksuvusega 5. jaanuarini 1933. a.;

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Sõjaväe Majandusühisusele Tallinnas, Vene tän. 5 ja Tartus, Rüütli tän. 6 — maksvusega 19. jaan. 1933. a. ning Võrus, Jüri tän. 24, maksvusega 2. jaan. 1933. a., Jaan Hendriku p. Kirnale Viljandis, Lossi t. 27, maksvusega 16. nov. 1932. a., Voldemar Friedrichi p. Ausberg'ile Tallinnas, Veneturg 1, maksvusega 30. dets. 1932. a., Mats Matsi p. Arrole Abja-Paluoja, maksvusega 31. detsembrini 1931. a., Friedrich Friedrichi p. Krähenbühl'ile Kärdlas, maksvusega 4. jaan. 1933. a., Gustav Otto p. Laasile Paides, Turu pl. 11, maksvusega 4. jaan. 1933. a., Väike-Maarja Tarvitajate Ühisuse juhatusese Väike-Maarjas, maksvusega 31. dets. 1932. a., Villem Ludvigi p. Kariis'ile Haapsalus, Karja t. 14, maksvusega 1. jaan. 1933. a., Mihkel Mihkli p. Blokman'ile Valgas, Kesk t. 12, maksvusega 14. jaan. 1933. a., Karl Trummer'ile Albu vallas, Aravetel, maksvusega 22. dets. 1932. a., Nikolai Madise p. Schröder'ile Mässu vallas, Kömsil, maksvusega 10. jaan. 1933. a., Otepää Tarvitajate Ühisuse juhatusesele Otepää alevis, Turg 13, maksvusega 21. augustini 1932. a., Paul Karli p. Thal'ile Türil, Viljandi tän. 20, maksvusega 30. novembrini 1932. a., Arnold Leesman'ile Avanduse vallas, Simunas, maksvusega 27. novembrini 1932. a., Lääne-Nigula Tarvitajate Ühisuse juhatusesele Oru vallas, maksvusega 8. jaan. 1933. a., Voldemar Jaani p. Kaasikule Põlva alevikus, maksvusega 5. veebr. 1933. a., Paide Kaubatarvitajate Ühisuse „Iva“ juhatusesele Paides, Piisk tän. 1, maksvusega 31. jaan. 1933. a., Voldemar Juhani p. Schmidt'ile Jõgeva alevis, Suur t. 22, maksvusega 1. veebr. 1933. a., Aleksander Juhani p. Schmidt'ile Jõhvis, Turupl. 10, maksvusega 10. veebr. 1933. a., Liisa Kambile Lihula alevikus, maksvusega 10. veebr. 1933. a., Rudolf Peedi p. Reilend'ile Kilingi-Nõmmes, Laada tän. 10, maksvusega 19. veebr. 1933. a., ja Kristjan Karli p. Tatrikule Rakveres, Tallinna tän. 29, maksvusega 4. veebr. 1933. a.;

laskeriistade parandamiseks: Aleksander Joosepi Lõmpsule Nuia alevikus, maksvusega 30. jaan. 1933. a., Johan Jaagu p. Peebule Tartus, Võru tän. 10, maksvusega 18. jaan. 1933. a., Ado Hansu p. Jeesser'ile Velise vallas ja alevikus, maksvusega 26. jaan. 1933. a., Hans Andrese p. Saulile Märjamaa alevikus, maksvusega 31. jaan. 1933. a. ja Jakob Jaani p. Mätkiverile Loksal, maksvusega 21. jaan. 1933. a.;

laskeriistade parandamiseks: Aleksander Joosepi p. Reinhaus'ile Tallinnas, Juurdeveo 14, maksvusega 24. nov. 1932. a. ja Otto Jakobi p. Leepin'ile Laura alevikus, maksvusega 30. jaan. 1933. a.

Politseivalitsuse direktori otsustega on tühistatud: Kilingi vallas, Kikepera külas elava Tõnis Jaani p. Kannus'e laskeriistaluba jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas, Imavere vallas, Kooli talus elava Hans Hendriku p. Kornit'i laskeriistaluba, ja Krüüdneri vallas elava Karl Hansu p. Väana laskeriistaluba jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) ajaleht „Teadlik Kodanik“, ilmub Tõrvas, igal laupäeval; väljaandja ja vastutav toimetaja — Alfred Kliimann;

2) ajaleht „Otepää Teataja“ ja selle hinnata kaasanne „Vi-
hud“, ilmub Otepääs, üks kord kuus, väljaandja ja vastutav toime-
taja — August Toomingas;

3) ajaleht „Meie Võitluse Aeg“, ilmub Tallinnas, üks kord nä-
dalas, igal laupäeval; väljaandja ja vastutav toimetaja — Elfriede
Ellman;

4) ajaleht „Nõmme Majaomanik“, ilmub Nõmme linnas, tarvi-
dust mööda, vähemalt üks kord kuus; väljaandja — Nõmme Maja-
omanikkude Seltsi juhatus, vastutav toimetaja — Aleksander
Künkman;

5) ajaleht „Nõmme Teataja“, ilmub Nõmme linnas, tarvidust
mööda, vähemalt üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja
— Hjalmar Mäe;

6) ajaleht „Maa Sõna“, ilmub Tartus, tarvidust mööda; välja-
andja ja vastutav toimetaja — Johannes Märk;

7) ajakiri „Wachet...“, ilmub Tallinnas, üks kord kuus; välja-
andja — Alfred Bidder, vastutav toimetaja — Hans Rauchardt;

8) ajakiri „Estonia“, ilmub Tallinnas, tarvidust mööda, umbes
4—5 korda aastas; väljaandja — Rahvusvaheline Margikorjajate
Selts „Estonia“, vastutav toimetaja — Emil Bruhl;

9) ajakiri „Äriteenija“, ilmub Tallinnas, tarvidust mööda; väl-
jaandja — Äriteenijate Kutseorganisatsioonide Liit, vastutav toi-
metaja — Gerhard Pommer;

10) ajakiri „Puhkus“, ilmub Tallinnas, tarvidust mööda; välja-
andja ja vastutav toimetaja — Eugen Kruise;

11) ajakiri „Moodsa Elu Leksikon“, ilmub Tallinnas, üks kord
kuus; väljaandja — Kirjastusäri „Ringradio“, vastutav toimetaja
— August Külm;

12) ajakiri „Leegid“, ilmub Harjumaal, Raasiku vallas, üks
kord kuus; väljaandja — Eesti Sotsialistliku Töölise Partei Raa-
siku Ühing, vastutav toimetaja — Arno Kärner, ja

13) ajakiri „Eesti Punase Risti Samariitlane“, ilmub Tallinnas,
üks kord kuus — „Tuletõrje Teadete“ lisana; väljaandja — Eesti
Punase Risti Selts, vastutav toimetaja — Boris Voogas.

Küsimusi ja kostmisi.

„Eesti Politsei“ annab siin kõigile „E. P.“ tellijaile tasuta vastusi. Kui keegi tellijaist soovib vastuse saada enne järgmise numbril ilmumist, siis saadetakse sellekohasel soovil vastus posti kaudu kätte, kui selleks on lisatud juure 10-sendiline postmark. Toimetaja jätab endale õiguse avaldada kirjateel saadetud vastused „Eesti Politseis“, kui küsimused on põhimõttelised ja üldhuvitavad.

Kom. M. Küsimus: „Riigi Teatajas“ 11. dets. 1931. nr. 105 avaldati Vallasvara aresti alla panemise ja müügi asjus Tsiviilkohtupidamise seaduse muutmise ja täiendamise seadus. Selle seaduse III lõikes on öeldud, et käesolev seadus hakkab maksuma selle avaldamisega. Kohal tekkinud lahkarmuste selgitamiseks palun teatada, kuidas tuleb mõista avaldamise momenti, s. o. kas hakkas nimetatud seadus üleriiklikult maksuma 11. detsembril 1931 või hakkas seadus provintsis maksuma „Riigi Teataja“ kohtadele saabumise päeval, mis kõnesoleval juhul oli 12. dets. 1931.

Vastus: Seadused hakkavad ühel ajal maksuma üle terve riigi, kui neis maksmahakkamise aeg pole teisiti määratud.

L. v—s. Küsimus: Kas R. T. nr. 105 — 1931, nr. 745 all väljakuulutatud Ts. Kp. S. muutmise ja täiendamise seadus n. n. Raudvara seadus on kohaldatav ka vastuvaidlematute kroonu nõudmiste seaduse järgi riigi ja omavalitsuse maksuvõlgade sissenõudmiste juures vallasvara üleskirjutamisel ja oksjoni pidamisel. Jaataval korral missugusel alusel.

Vastus: On kohaldatav (Administratiiv-sissenõudmise seaduse § 28, R. T. 2 — 1932).

H. V. Küsimused: 1) Kas politsei on kohustatud praegu veel osa võtma riigi metsadest antava avalikkudel teedel asuvate sildade ja trummide paranduseks tarvismineva puumaterjali hulga kindlakstegemise komisjonidest?

2) Kellele kuulub praegu Põllumajanduse seaduse § 340 märkuses ettenähtud lubade väljaandmine?

Vastused: 1) Maanteede seadus ei näe ette niisugust politsei kohust. Samuti ei leidu seda ka Teedeministri ja Põllutöömistri määruses maanteede ja sildade jaoks riigi metsamaterjali andmise kohta (R. T. 33 — 1929). Nagu nähtub kõnesoleva määruse § 2, peab tarvismineva metsamaterjali hulga tegema kindlaks omavalitsus. Kuna niisugust politsei osavõtu kohust ei leidu ka teistes aktides, siis tuleb järeldada, et politseil ei lasu niisugust kohust.

2) Kõnesolevas märkuses on öeldud: „Kubermanguülematel on õigus lubada kasutada mürgitamist röövloomade hävitamiseks kas üldisel näol või selleks anda load üksikutele inimestele ja jahimeeste ühingutele.“ Kuna meil ei ole kubermanguülemaid ega -valitsusi, siis on kubermanguvalitsuse ülesandeid täitnud vastavad ministeeriumid. Seepärast tõuseb käesoleval korral küsimus, millist ministeeriumi peaks siin lugema kompetentseks. Ministeeriumide ja nende osakondade ülesanded on üldiselt meil nähtud ette Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduses (R. T. 28 — 1929). Nagu nähtub kõnesoleva seaduse §§ 44 ja 49, peab võitlust röövloomadega, kui põllu- ja jahiasjandusega seotud tegevust, lugema Põllutöömisteeriumi alaks.

Mürkide muretsemise alal tuleb järgida selleks Arstiseaduses (VSK XII), Mürgiste ja kangemõjuliste ainete väljaspool apteekte

müügi seaduses (R. T. 51 — 1930) ja Väljaspool apteeke mürgiste ja kangemõjuliste ainete müügi määruhes (R. T. 57 — 1930) sisalduvaid eeskirju.

S. T. Küsimus: Administratiiv-sissenõudmise seaduse (RT 2 — 1932) § 70 põhjal arvatakse riigile ja omavalitsustele võlgulevatele summadele juure 6% aastas, kui vastavas seaduses ei ole nähtud ette eriprotsendimäära. Vähemusrahvuste kulturomavalitsuse seaduse (RT 31/32 — 1925) § 6 p. d järgi on vähemusrahvuste kulturomavalitsuse asutuste varanduslikuks aluseks avalikud maksud vastavate vähemusrahvuste liikmetelt, mis tarbekorral kultuurnõukogu poolt nende peale pannakse selles suuruses ja neil alustel, nagu need eelarve kavas on nähtud ette ja Majandus- ning Haridus- ja Sotsiaalministri ühisel ettepanekul Vabariigi Valitsuse poolt on kinnitatud. Saksa kulturomavalitsuse kohta on Vabariigi Valitsus kinnitanud maksumääruse (RT 61 — 1926, § 8 muudatus RT 47 — 1929), mille § 8 järgi võetakse maksuvõlgadelt 1% kuus, kogusummas mitte vähem kui 25 senti.

Kas saksa kulturomavalitsuse kohta maksab eeltähendatud 6%-line määr või mitte?

Vastus: Küsimusele tuleb vastata jaatavalt. Erandiks võivad olla ainult juhud, kus eriseadusega on eriline kõrgem protsendimäär nähtud ette või kus on lubatud määrusega normeerida ka kõrgemat protsendimäära, kui üldseaduses on nähtud ette.

L. L. Küsimused: 1) Kui komisjar komandeerib alluva jaoskonna maaraiooni konstaabli naaber-konstaablile abiks korrapidajaks ja konstaabel saab seejuures õnnetu kukkumise läbi või muul sarnasel viisil raske vigastuse, ilma et see vigastus oleks tingitud rahuriikkujate vastuhakkamisest, kas loetakse sarnane vigasaamine ametikohuste täitmisel saadud veaks. Eitaval korral, millal loetakse politseinik ametikohuseid täitvaks — kas ainult siis, kui vigastus on sündinud vastuhakkamisel.

2) Administratiiv-sissenõudmise seaduse (R. T. 2 — 30) art. 15 § 54 näeb ette müügile määratud vallasvara kuulutamise kohtu-kuulutuste jaoks määratud eraajalehes ja Riigi Teatajas. Kes tasub ültaltähendatud kuulutuste kulud ja millistest summadest?

3) Tsiiviilkohtu otsuse täitmiseks palub nõudja arestida ja määrata müügile kostja päralt oleva vallasvara, mis koosneb kaupluse sisseseadest ja kaupadest. Kohal selgub, et kaupluse äritunnistus on pärast 1. jaanuarit s. a. antud välja kostja sugulase nimele, kellele kostja ühes elab, ja viimane tõendab, et kauplus sisseseadega kuulub temale. Kauplusel on silt kostja nimel. Kas võib kaupluse sisseseade ja kauba arestida ja määrata müügile ning kaupluse pitseerida, sest võlg ületab kaupluse sisseseade ja kauba väärtuse. Kostja varandust oma hoiule ei võta.

Vastus: 1) Küsimus on kahjuks liig umbkaudne ja seepärast

on raske anda täpset vastust. Ei ole selge, missugusel otstarbel lahendust tarvis on. Üldiselt võiks siin öelda vaid seda, et selleks, et vigastust lugeda saaduks ametikohuste täitmisel, on tarvis, et vigastuse tekkimine oleks tingitud tõeliselt mõnesugusest ametitoimetusest. Vigastuse tekkimine ja ametitegevus peavad olema põhjuslikes seos. Kui konstaabel, minnes peole korrapidajaks, kukub õnnetult trepist alla, siis võiks seda lugeda teenistuskohuste täitmisel saadud vigastuseks. Kui aga konstaabel peol tantsides vigastab oma jala, siis ei saa seda lugeda teenistuskohuste täitmisest tingitud vigastuseks, kuigi konstaabel peol viibis korrapidajana.

Pensionide alal vt. selles küsimuses Töö-hoolekandeministrieri juhatuskiri Riigi- ja omavalitsusteenijate pensioniseaduse §§ 9, 12 — 4 ja 40 p. b käsitamise kohta R.T. 74 — 1926.

2) Nagu peab järeldama Administratiiv-sissenõudmise seaduse § 39, langevad kõnesolevad kuulutamise kulud võlgniku kanda. See pärast tuleks vajalised kuulutuste kulud eraajalehelt ja Riigi Teatajalt saadud arvete järgi katta müüdüd vara eest saadud summast. Kui müük ei peaks osaltki korda minema, nii et müümata jäänud vara tuleb Adm.-sissen. s. § 63 korras pakkuda mõnele asutisele, siis peaks see, kes vara jätab endale, kandma kuulutuste kulud; kui aga niisugune asutis keeldub vara endale jätmast ning ei lähe korda võlglaselt kuulutusraha kätte saada, siis tuleb politseiametnikul pöörduda alluvuse korras esitisega ülemuse poole tarviliku summa saamiseks.

3) Vallasvara tuleb üldreeglina lugeda selle isiku omanduseks, kelle valduses on vara. Seepärast peaks kõnesoleval juhul katsuma selgitada, kelle valduses on see sisseseade ja kaubad. Tuleks selgitada, kelle nimel on kaupluse ruumid. Kui selgub, et kostja nimel, siis võiks asuda arestimisele, kui selle vastu ei räägi muud usutavad asjaolud. Kaupluse ruumide pitseerimine võiks tulla kõne alla, kui ei jää üle muud otstarbekohasemat hoidmisviisi.

Välismailt.

Süütamiste taud Saksamaal.

Süütamiste arv Saksamaal näitab viimaseil aastail järjekindlat tõusu, nii et on hakatud isegi kõnelema süütamiste „taudist“. Enamaltjaolt pannakse süütamised toime selleks, et saada kinnitusseltsidelt raha. Muidugi ei puudu ka süütamised kättemaksutuhinas, kadeduse tõttu jne., kuid nende arv on väike võrreldes süütamiste üldarvuga. Sarnaste süütamiste toimepanijaiks on ikka isikud, kes varem kohtu poolt ei ole karistatud; nad kuuluvad igasugustesse rahvakihtidesse; nende suurimaks mureks on aliibi muretsemine, mis küll tihti hästi ei õnnestu. Sarnaste süütamiste arvu tõus on seletatav esijoonel majanduslikult raskete aegadega: kui enam teist teed ei leita, süüdatakse maja või künä põlema. Just süütamised

kuuluvad sarnaste kuritegude hulka, mille arvu tõus näitab majandusolude halvenemist. Süütajate kindlakstegemine on raskeimaid politsei ülesandeid. Kõigepealt hävivad jäljed: tuli, tuletõrjajate töö hävitab palju. Raske on leida igakord tunnistajaid. Rahvas, eriti maarahvas ei pea süütamist, mis on toimetatud majanduslikel motiivil, suureks patuks; arvatakse, et „kinnitusseltsidel on palju raha, mis neile üks väike tulekahju ikka teeb“! Süütamised toimetatakse väga mitmel viisil, alates õige primitiivsete abinõudega ja lõpetades komplitseeritud meetoditega: võib ainult imestuda inimeste leidlikkuse üle, kui on vaja toime panna mõni kuritegu, isegi filmi kasutatakse selleks. Nii, näiteks, näidati Saksamaal mõne aja eest filmi, milles Pat ja Pataschon mängisid süütajate osa: nende meetodi kasutas üks süütaja. Palju aitab kurjategijate paljastamisele kaasa politsei kiire tegutsemine. Mõne aja eest pani süütamise toime saksa kirjani Strecker. Politsei jõudis õigel ajal sündmuse kohale ja paljastas teo, mis oli hästi läbi mõeldud ja korraldatud. Kirjanik ise viibis Veimari linnas tema Berliinis asuva korteri põlemise ajal. Ta oli oma korterisse asetanud hästi konstrueeritud isesüütaja, mis astus tegevusse alles 26 tundi pärast tema käimapanemist. Kirjanik tunnistas oma süü üles ja seletas, et motiiviks olnud süütaja läbielamused, mida ta vajanud uue romaani kirjutamisel. Ja praegu ilmubki selle kirjaniku sulest ühes Berliini ajalehes romaan, mille sisuks on süütamine.

Sunniti liigsöömise pärast troonilt lahkuma.

Dakota sultani Mohammedi lahkumine troonilt kõlab selle lahkumisega ühendusesolevate asjaolude tõttu nagu mõni fantastiline muinaslugu, kuid see on õige, sest hiljuti sunniti tema troonilt lahkuma, kusjuures inglise võimud otsivad teda taga kui harilikku kurjategijat. Sultan Mohammed sundis oma alamaid temale raha laenama. Sel moel saadud raha kasutas sultan selleks, et endale lasta osta kalleid sööke Euroopast. Kui keegi Dakota kodanikest ei laenanud sultanile raha, pandi isik trellide taha, kusjuures säärast „sõnakuulmatut“ alamat süüdistati kas riigi äraandmises, sultani elu kallale tungimise katses või milleski muus sellesarnases kuriteos. On selge, et niisuguses olukorras keegi ei julgenud keelduda „laenu“ andmisest. See idüll oleks kestnud ei tea kui kaua, kui sultani isu poleks iga päevaga kasvanud. Lõpuks läks asi nii kaugele, et saadud laenudest ei jatkunud Euroopa kaupmeestele võlgade tasumiseks saadud toiduainete eest. Sultan pidi põgenema, muidu oleks teda võlgade ja mitmesuguste kuritegude eest areteeritud. Siis kullutas Inglismaa, kellele sultan allub, Mohammedi troonilt lahkuks, ja vastavad politseivõimud tegid korralduse tema tagaotsimiseks.

Suurim autokuur Euroopas.

Stokholmis valmis mõne kuu eest suurim autokuur Euroopas. Uut hoonet, mis juba tarvitusele võetud, on küll raske nimetada

kuuriks, see on õigemini loss. Majja mahub 1500 autot, temas on erilised autode parandustöökojad, bensiini- ja õlimüügikohtad, autode pesemisruumid, mis on varustatud moodsamate puhastusabinõudega. Maja üksikud korrad on üksteisega ühendatud teedega, mis on nii ehitatud, et autod saavad sõita kõikidele kordadele; peale selle tõsetakse autod ka liftide abil üksikutele kordadele. Muidugi töötavad majas ka harilikud liftid inimeste veoks. Maja ülemine kord on nii seatud sisse, et selles võib toime panna ka suuremaid auto-näitusi. Sama ruumi võib muu seas kasutada ka tennismänguiks. Majas on võetud tarvitusele kõik võimalikud abinõud tulekahju kustutamiseks selle tekkimise korral: igal majakorral leidub aparate, mis automaatselt astuvad tegevusse tulekahju kustutamiseks, kui temperatuur tõuseb üle teatud normi, ühtlasi astub automaatselt tegevusse tulekahju häire. Kuna ehitus on betoonist, siis pole üldse karta suuremat tuleohtu.

Inglise arstid võitlevad autoõnnetuste vastu.

Mõne aja eest võttis Inglismaa teedeminister vastu arstide delegatsiooni, kelle ülesandeks oli selgitada ministrile suurt hädaohtu, mis on ühenduses autode liikumisega ja mis eriti suureneb, kui autojuhid on viinastunud olekus. Minister lubas delegatsioonilt avaldatud soovile vastu tulla ja erilist tähelepanu pühendada alkoholi mõju all olevatele autojuhtidele. Tähtis kõige selle juures on see, et kui see sõnum käis inglise ajalehtedest läbi, siis said delegatsiooni liikmed hulk kirju inglise arstidelt, kes soojalt tervitasid kolleegide sammu ja arvamus avaldasid, et tuleb kõige valjumalt astuda üles autojuhtide vastu, kes jooanud olekus juhivad jõuvankreid ja seega viivad hädaohtu inimeste elu.

Baaselis võideldakse tänavmüra vastu.

Suuremates Euroopa ja Ameerika linnades on hakatud viimasel ajal tõsiselt võitlema tänavmüra vastu, mille suurenemine on tingitud trammide, autobuste ja autode arvu suurenemisest. Hiljuti pandi ka Baaselis maksma uus määrus tänavliikumise kohta, millega peaaesjalikult reguleeritakse signaalide andmine sõidukite poolt tänavmüra vähendamise mõttes. Sõidukid, mis on niisuguses seisukorras, et nad liikumisel teevad suurt müra või mille koorem sünnitab müra, ei tohi Baaseli tänavatel üldreeglina liikuda kella 22 ja 6 vahel: otsustamine igal üksikul juhul, kas vastav sõiduk sünnitab öörahu rikkuvat müra, on antud vastavate politseiorganite kätte. Samuti võib politsei eeltähendatud tundidel keelata sarnaste mootorsõidukite liikumise tänavatel, mille signaalid pole korras ja teevad liig palju kära. Üldse keelatakse liig valju ja asjatu signaalide andmine öötundidel. Politseidepartemangule on volitus antud aja-jooksul üldse keelata akustiliste signaalide andmist kella 22 ja 6 vahel ja ette kirjutada optiliste signaalide sisseseadmist. Kas ja kudas sellest asja saab, on muidugi iseküsimus. Üldiselt tahetakse Baaselis maksma panna samasugune kord, nagu see juba valitsemas ja osalt kavatsusel Pariisis.

Autoõnnetused Berliinis.

Autoõnnetuste arv Berliinis näitab viimaste ametlike andmete järgi väikest kahanemist. Kuna läinud aasta teisel veerandil kokku juhtus 7337 õnnetust või 81 õnnetust päevas, langes see arv aasta kolmandal veerandil 6789 peale, mis teeb välja 74 juhtumit iga päeva kohta. Üldse tegutses sel ajal Berliinis: 8750 taksoautot, 769 autobust, 43.014 eraautot, 15.512 veoautot, 24.044 mootorratast, 17.485 jalgratast mootoriga ja 1718 veosõidukit. Samal ajal, s. o. l. a. juuli-, augusti- ja septembrikuudel surmati autoõnnetuste tõttu 78 inimest, kuna vigastatuid oli 3208. Sõidukeid vigastati kokku 6749 korral: 1584 korral raskelt ja 5165 korralt kergelt. Surmasaanud isikuist olid: 26 juhti, 40 jalakäijat ja 12 sõitjat. 2903 korral tehti kindlaks ka õnnetuse põhjus. Nimelt tekkis õnnetusi: 510 korral liig kiire sõidu tõttu, 45 korral liig kiire trammist möödasõitmise tõttu viimase peatuse ajal, 172 korral sõidust valel tänava poolel, 388 korral eksimuste tõttu möödalaskmise reeglite vastu, 250 korral tänavnurkadest möödasõitmisel, 378 korral vale sissesõidu tagajärjel teise tänavasse, 177 korral signaali andmata jätmise tõttu, 110 korral juhi joobnud oleku tagajärjel ja 1 korral juhi äkilise haigestumise tõttu. Kõigil neil juhtudel olid õnnetuse tekkimises süüdi sõidukite juhid. Alljärgnevad arvud näitavad, et süüdi on tihti ka jalakäijad. Nimelt oli õnnetuse põhjuseks veel: 395 korral mängimine ja ettevaatamatus sõiduteel, 32 korral jalakäija kehaline defekt, 31 korral joobnud olek, 56 korral kukkumine sõidukilt, 15 korral töötamine sõiduteel, 51 korral sõidukitele pealehüppamine või neist sõidul mahahüppamine, 23 korral trammist või omnibuse ootamine ja 5 korral sõidukiga kaasasõitmine jalgrattal. Edasi oli 102 korral õnnetuse põhjuseks sõiduki halb seisukord: piduri, tüüri või valgustuse viga, ja 162 korral — halb tee sillutus või ettenägematu takistus sõiduteel. Mis süüd puutub ilmastikku, siis leidsid eeltähendatud õnnetused aset: 4302 korral selge ilmaga, 1762 korral pilves ilmaga, 785 korral vihmaajal, 13 korral kõva tuule ajal, 13 kõue ajal ja 8 uduse ilmaga. Ja lõpuks mõned andmed veel valgustamise kohta. Õnnetused sündisid: 5576 korral päevalgel, 194 korral videvikus, 21 korral pimedas, 891 korral hea tänavvalgustuse juures ja 100 korral halva tänavvalgustuse juures.

Lauljanna toimetati kohale lunasaadetisena.

Konstantsa linna sadamas Rumeenias juhtus hiljuti lugu, mis on sensatsiooniks ka väljaspool Rumeenia piire. Sadamasse jõudis nimelt ühel Vahemere aurikul keegi lauljanna — lunasaadetisena. Ühe Rumeenias asuva suurema kabaree direktor palkas oma teenistusse lauljanna, kes astus üles Egiptuses, Aleksandria linnas. Lauljanna kirjutas küll lepingule alla, ei saanud aga teenistuskohast lahkuda, kuna tema palk oli kohtupristavilt pandud aresti alla. Lauljanna palus Rumeenia direktori saata temale reisiraha, kuna ta tefiti ei saavat lahkuda praegusest teenistuskohast. Direktor oli sel-

lega põhimõtteliselt päri, kuid kartis, et tema poolt saadetak reisiraha pannakse ka veel kohtupristavi poolt aresti alla. Ta tuli seetõttu algupärasele mõttele: ta sõlmis ühe laevandusseltsiga lepingu, mille põhjal selts oli kohustatud lauljanna toimetama piletita Konstantssasse, kandma kõik ülesõidukulud ja toimetama lauljanna direktori kätte, kes lauljanna saabumisel pidi tasuma kõik kulud — nii nagu sarnaseid lunasaadetise operatsioone toimetatakse mujal maailmas posti alal. Lauljanna teadis lepingust ja elas aurikul nagu suursugune isik kunagi: vahuviin aina voolas ja direktori arve kasvas. Konstantssas oli viimane siiski lepingu põhjal sunnitud lauljanna välja ostma.

Õiendus: Eelmises numbris on juhtunud eksitav viga J. Kaiv'i artiklis „Territoriaalvete laiuusest“ lehek. 39 — 26. real, seal tuleb lugeda „rahukohtusse“ asemel „v a h e k o h t u s s e“.

Väljaandja: *Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastus.*

Vastutav toimetaja: *O. Angelus.*

KUULUTUSI.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- B e s t e r m a n n**, Herman, kaitsev. vabastamise tunnistus nr. 1553, v. a. Rannapatarei nr. 6. ülemalt 29. 11. 24 a. (28152)
- L u k s**, Jakob, kaitsev. vabastamise tunnistus nr. 278, v. a. Soomusr. brigaadi staabi ülemalt 31. 8. 22 a. (28154)
- H e i n m a n n**, Artur, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 6365, Inseneripat. ülemalt 1921. a. (28153)
- E i n t h a l**, Jaan, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 48, v. a. 2. Soomusr. rügemendi ülemalt 2. 10. 23 a. (28155)
- V e r l i n**, Paul, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 8357, v. a. 1. jalav. rügemendi ülemalt 1. 11. 23 a. (28156)
- V a l g e n b a k**, Julius, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 8751, v. a. Lääne maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 27. 10. 20 a. (28157)
- R e e m a n n**, Martin, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 959, v. a. Tallinna vahipataljoni ülemalt 21. 6. 20 a. (28158)
- L o o m a n n**, Rudolf, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 465, v. a. Soomusrongide brigaadi nr. 2. ülemalt. (28159)
- P u u s e p p**, Richard, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 1625, v. a. Lääne maak. rahvaväe ülemalt 30. 9. 26 a. (28160)
- T r e i m a n n**, Villem, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 7707, v. a. Kalevlaste maleva pealikult 8. 8. 20 a. (28162)
- A l b e r t**, Aleksander, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 1451, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 26 a. (28163)

- P a i s**, Johannes, kaitsev. vabastamise tunnistus nr. 8862, v. a. Lääne maak. rahvav. ja K. L. ülemalt 27. 10. 20 a. (28134)
- G r ö n b e r g**, Voldemar, kaitsev. väest vabastam. tunnistus nr. 4828, v. a. Merekindluste ülemalt 16. 9. 20 a. (28135)
- L e p i k s o n**, Tõnis, kaitsev. väest vabastam. tunnistus nr. 3063, v. a. 3. piiriküti patalj. ülemalt 1921 a. (28136)
- A m b e r m a n n**, Johannes, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 1419, v. a. Traalerite divisjoni ülemalt 29. 4. 20 a. (28137)
- K r e e m a n n**, August, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 6248, v. a. Mereside ülemalt 27. 10. 23 a. (28138)
- N e u v a l d t**, Villem, laskeriistaluba nr. 1725, v. a. Lääne-Saare prefektilt 6. 12. 30 a. (28140)
- V i n s i**, Johannes, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 227, v. a. Tallinna allohv. kooli ülemalt 14. 1. 21 a. (28141)
- M e i e r**, Artur, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 1439, v. a. Väljapatarei nr. 8 ülemalt 31. 7. 23 a. (28143)
- M i h k e l s o n**, Aleksander, kaitsev. vabast. tunn. nr. 14267, v. a. 3. jalaväe polgu ülemalt 15. 9. 20 a. (28144)
- T e g e l b e r g**, Aleksander, kaitsev. väest vabastamise tunnistus nr. 1863, v. a. Väljapatarei nr. 17 ülemalt 14. 6. 20 a. (28146)
- M e n s a s**, Aleksander, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 2753, v. a. 2. sõjaväe hobuste tagavara ja laatsareti ülemalt 11. 8. 20 a. (28147)
- E s t**, Voldemar, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 3595, v. a. Tallinna vahipatalj. ülemalt. (28142)
- M u t s o**, Paul, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 1422, v. a. Kindluse suurtükiv. 2. grupi ülemalt 1. 7. 23 a. (28145)
- V u u l m a n n**, Johannes, kaitsev. väest vabastamise tunnistus nr. 3035, v. a. Sõjav. ühendatud õppeasutuste ülemalt 1926 a. (28131)
- N a a t u s**, Jüri Jaani p., kaitsev. väest vab. tunnistus nr. 6071, v. a. 6. jalaväe rüg. ülemalt 30. 4. 23 a.
- A l l e s**, Jüri Hansu p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 11075, v. a. 3. jalaväe polgu ülemalt 9. 8. 20 a.
- A s m e r**, August Hansu p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 14381, v. a. 3. jalav. polgu ülemalt 15. 9. 20 a.
- V e n n e r**, Ludvig Juliuse p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 18615, v. a. 3. jalav. polgu ülemalt 21. 12. 20 a.
- P o p p**, Peeter Peetri p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 773, v. a. Pärnu kaitsev. ringkonna ülemalt 6. 5. 29 a.
- A l n e k**, Jüri Jaani p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 3195, v. a. Iseseisva ratsapatarei ülemalt 30. 11. 20 a.
- K o s e n k r a n i u s**, Jaak Jaagu p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 836, v. a. Kuperjanovi partisaanide polgu ülemalt 10. 8. 20 a.
- T u u r**, Albert Tõnise p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 1963, v. a. Viljandi kaitsev. ringkonna ülemalt 26. 11. 29 a.

- P r e i**, Johannes Adele p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 6635, v. a. 2. diviisi staabi ülemalt 17. 8. 21 a.
- V o d i**, Hans Jaani p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 10370, v. a. 6. jalav. polgu ülemalt 8. 4. 20 a.
- E n n o**, Jaan Jaani p., sõjav. vabastam. tunnistus nr. 932, v. a. 9. jalav. polgu ülemalt 10. 8. 20 a.
- K i p p e r**, August Mihkli p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 1488, v. a. Tallinna garnisoni vahipatalj. ülemalt 27. 5. 31 a.
- H e n n i n g**, Nikolai Jaani p., kaitsev. vab. tunnistus. (44642)
- H a l l i k**, Paul Johani p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 10234, v. a. 3. jalaväe polgu ülemalt 18. 7. 20 a.
- L i n n a s**, Hans Hansu p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 4170, v. a. Ratsapolgu ülemalt 19. 5. 21 a.
- K u k k**, Hans Karli p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 1663, v. a. 2. jalaväe polgu ülemalt 10. 8. 20 a.
- P e r s i d s k i**, Arteemi Vassili p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 6973, v. a. 3. jalav. polgu ülemalt 27. 4. 20 a.
- M a i k a l u**, Martin Jaagu p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 479, v. a. Kindluse suurtükiv. divisjoni 2. grupi ülemalt 1. 9. 21 a. (44647)
- G r a n t**, Martin, Peetri p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 1057, v. a. 6. jalav. rügemendi ülemalt 25. 3. 27 a.
- L e p v i i k m a n**, Johannes Reinu p., sõjav. vabast. tunnistus nr. 2277, v. a. Meriväe ekipaaži ülemalt 9. 5. 24 a.
- N e c k s**, Voldemar Mihkli p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 14798, v. a. Tallinna tagavara-pataljoni ülemalt 20. 5. 20 a.
- L i h o l m**, Gustav Jakobi p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 286, v. a. Kindl. suurtükiväe divisjoni 2. grupi ülemalt 10. 8. 20 a. (44648)
- K a n t e r**, Hans Anne p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 14204, v. a. 3. jalaväe polgu ülemalt 15. 9. 20 a. (44649)
- S i r e l**, Richard Kristjani p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 7660/12650, v. a. 2. diviisi ülemalt 20. 12. 20 a.
- T r i i g i P ö l l u m e e s t e K o g u** kadumaläinud ümmargune tempel, millel pealkiri ümber ringi „Triigi valla Pöllumeeste Kogu“ ja ringi keskel —„Harjumaal“. (44641)
- P ö d e r**, Johannes, hobusepass nr. 364, v. a. Pajusi vallavalitsuselt 20. 1. 21 a.
- R o t h**, Jaan Jakobi p., obligatsioon 1240 rubla suuruses, mis kinnitatud dr. L. v. Rohland'i kasuks 15. mail 1869. a., ja kreposti akt kinnitusleping 13. 3. 23 a. Jakob Roth'i poolt Aakre vallas, Vutti talu nr. 71 edasiandmise kohta Jaan Roth'ile.
- P i h l a p**, Herman Hansu p., kaitsev. vabast. tunnistuse duplikaat nr. 945, v. a. Tartu kaitseväe ringkonna ülemalt 23. 2. 28 a.
- T ü r k**, Jaan Liisa p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 16912, v. a. 1. div. staab. 9. 8. 20 a.
- O s k a r**, Martin Jaagu p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 3581, v. a. 2. jalaväe rügemendi ülemalt (Kuperj. partis. patalj.) 30. 4. 23 a.

- V a a r t, Margus Andrese p.,
 blanko-veksel 150 kr. plank
 120 kr. peale ja 10.000-mar-
 galine vekslipaber, mõlemad
 vekslid tähtaegadeta ja M.
 Vaart'i allkirjaga, kui vekslid
 väljaandja.
- K o r b, Viktor-Johannes Hansu
 p., laskeriistaluba nr. 2685,
 v. a. Tartu-Valga prefektilt
 4. 2. 31 a. — maksvusega
 15. 12. 31.
- L a a g e m a n n, Jaan Hansu p.,
 kaitsev. vabast. tunnistus nr.
 3316, v. a. Soomusrongide div.
 tag.-patalj. ülemalt 26. 2. 20 a.
 (28209)
- L i b l i k m a n, Alfred Hindreku
 p., kaitsev. vab. tunnistus nr.
 2266, v. a. 3. suurtükiv. rüg.
 ülemalt 27. 7. 23 a. (28210)
- S e i r e, Hugo Reinu p., kaitsev.
 vabast. tunnistus nr. 508, v. a.
 2. jalav. polgu ülemalt 1921 a.
 (101)
- B r a u e r, Jaan Kustase p., kait-
 sev. vab. tunnistus nr. 7568,
 v. a. Järva maak. rahvav. üle-
 malt 25. 10. 20 a. (113)
- T a m b e r g, Hans, sõjav. vab.
 tunnistus nr. 7442, v. a. 1. ja-
 lav. rüg. ülemalt 28. 4. 20 a.
 (8902)
- K a l t m a n n, Anton, sõjaväest
 vab. tunnistus, v. a. 1918 a.
 Harju rahvaväe komisjonilt —
 haiguse puhul. (8903)
- B a u e r m a n n, Jaan, sõjaväest
 vab. tunnistus nr. 32, v. a.
 1. soomusrongide rüg. ülemalt
 30. 5. 31 a. (8905)
- B l o n d, Mihkel, sõjav. vabast.
 tunnistus nr. 1024, v. a. Pärnu
 kaitseväe-ringkonna **ülemalt**
 5. 7. 19 a. (8906)
- J u s s, Martin, sõjav. vab. tun-
 nistus nr. 13, v. a. 2. soomusr.
 rüg. ülemalt 1. 9. 24 a. (8907)
- M u s t k i v i, Johannes, sõjav.
 vab. tunnistus nr. 364/5053,
 v. a. Sakala partis. üks. pat.
 ülemalt 30. 9. 23 a. (8908)
- V e n t s e l, Johannes, sõjav. va-
 bastam. tunnistus nr. 25, v. a.
 7. jalav. polgu ülemalt 4. 1.
 21 a. (8909)
- T a r i u s, Johannes, sõjav. vab.
 tunnistus nr. 10031, v. a. 3. ük-
 siku jalaväe pataljoni ülemalt
 20. 3. 21 a. (8910)
- A k s e l, Johannes, sõjav. vab.
 tunnistus nr. 5352, v. a. 5. ja-
 lav. polgu ülemalt 27. 4. 20 a.
 (8911)
- A n d r e k s o n, Elmar, sõjav.
 vab. tunnistus nr. 15712, v. a.
 6. jalaväe polgu ülemalt.
 (8912)
- L e p p, August, sõjav. vab. tun-
 nistus nr. 3609, v. a. 1. jala-
 väe polgu ülemalt 4. 3. 21 a.
 (16322)
- L e p p, Ernst, sõjav. vab. tun-
 nistus nr. 6048, v. a. 6. jalav.
 rügemendi ülemalt 30. 4. 23 a.
 (16323)
- L e p p, Eduard, sõjav. vab. tun-
 nistus nr. 3863, v. a. 6. jalav.
 polgu ülemalt 1. 10. 25 a.
 (16324)
- S c h m u u l, Madis, kaitsev. va-
 bastam. tunnistus nr. 8389, v.
 a. Tallinna vahipataljoni üle-
 malt 20. 8. 21 a. (23500)
- A l l a s, Aleksander, kaitsev. va-
 bastam. tunnistus nr. 300, v.
 a. Soomusrongide brigaadi üle-
 malt 20. 8. 21 a. (28901)
- S u i, Anton, kaitsev. vab. tun-
 nistus nr. 1621, v. a. Ranna-
 patarei nr. 6 komandörilt 30.
 11. 23 a. (28903)
- R ü ü t e l, Feodor, kaitsev. vab.
 tunnistus nr. 4131, v. a. All-
 ohvitseride kooli ülemalt 18. 8.
 21 a. (28904)

- Birkfeldt**, Jakob, sõjaväest vab. tunnistus nr. 252, v. a. Sv. var. val. intendant. osak. kingsepa- ja sadulsepatöök. ülemalt 25. 1. 21 a. (8904)
- Varvas**, Eduard, kaitsev. vab. tunnistus nr. 6536, v. a. Lennuväe rühma ülemalt 30. 12. 21 a. (28905)
- Oherth**, Gustav, kaitsev. vabast. tunnistus, v. a. 2. kahurväe polgu 10. pat. ülemalt 1922 a. (28906)
- Vrager**, August Jakobi p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 494, v. a. Kindluse suurtükiv. 2. gr. ülemalt 1. 9. 21 a. (25485)
- Väli**, Vassili Konstantini p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 1541, v. a. Saare maak. rahvav. ja K. L. ülemalt 4. 11. 20 a. (25496)
- Jammer**, Eduard Johannese p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 28474, v. a. Harju maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 12. 11. 20 a. (25497)
- Baumann**, Herman Jaani p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 484, v. a. Merejõudude rannavalve ülemalt 20. 8. 21 a. (25498)
- Veitsmann**, Eduard Hansu p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 1195, v. a. 1. diviisi intendandilt 30. 12. 21 a. (25499)
- Valp**, Johannes Jaani p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 95, v. a. distsiplinaar-roodu ülemalt 1. 11. 22 a. (25500)
- Meibaum**, Valter Joosepi p., sõjav. teenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 118, v. a. Tallinna rahvaväe ülemalt 19. 12. 23 a. (26198)
- Toime**, Alfred Anna p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3414, v. a. Väljapatarei nr. 13. ülemalt 14. 12. 21 a. (26199)
- Sirkas**, Eduard Jüri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1494, v. a. Aegnasaare komandandilt 5. 11. 30 a. (26200)
- Tükk**, Jüri, kaitsev. vab. tunnistus nr. 16180, v. a. Tallinna linna komand. 10. 8. 20 a. (26283)
- Määrfeldt**, Ernst, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 619, v. a. K. soomusrongide rügemendi ülemalt 22. 12. 20 a. (26284)
- Lilienthal**, Hendrik, kaitsev. väest vab. tunnistus nr. 11473, v. a. Kalevlaste maleva pealikult 21. 12. 20 a. (26285)
- Lobja**, Aleksander, kaitsev. vab. tunnistus nr. 3040, v. a. 10. jalav. rüg. ülemalt 30. 4. 23 a. (26286)
- Hinsberg**, Aleksander, kaitsev. vab. tunnistus nr. 3196, v. a. Sv. V. V. I. O. toitluslaos ülemalt 20. 8. 21 a. (26287)
- Jants** (Jänts), Karl, kaitsev. vab. tunnistus nr. 3027, v. a. Sv. ühend. õppeasutuse ülemalt 29. 11. 23 a. (26288)
- Pola**, Jüri, kaitsev. vab. tunnistus nr. 6761, v. a. 10. jalav. rügemendi ülemalt 30. 9. 23 a. (26280)
- Pintmann**, Eduard, kaitsev. vab. tunnistus nr. 3412, v. a. Võru maak. rahvav. ja K. L. ülemalt 22. 4. 20 a. (26290)
- Kruusimägi**, Jaan, hobusepass nr. 6, v. a. Võnnu valla-valitsuselt 15. 3. 26 a. (26391)
- Kesküla**, Johannes, laskeriistaluba nr. 475, v. a. Tallinna-Harju prefektilt. (26614)
- Vinter**, Johannes, vabadussõjalase maasaamise tunnistus nr. 10717, v. a. Harju kaitsev. väe-ringkonna ülemalt 15. 11. 27 a. (26615)

- T r i k**, Johannes, sõjav. vabast. tunnistus nr. 6023, v. a. 1. piiriküti pat. ülemalt 15. 9. 20 a. (26618)
- A r r o**, Eduard, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 1984, v. a. Väljapatarei nr. 17. ülemalt 12. 9. 21 a. (27646)
- M a t s o n**, Jüri, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 1650, v. a. Naisaare komandandilt 18. 12. 25 a. (27647)
- V ä l j a**, Eduard, kaitsev. vab. tunnistus nr. 312, v. a. Viljandi maak. rahvav. ülemalt 19. 2. 25 a. (27648)
- B a u e r m a n n**, Jaan, kaitsev. vab. tunnistus nr. 13217, v. a. Sõjav. ühend. õppeasutuse ülemalt 13. 10. 24 a. (27649)
- H e n d r i k s o n**, Aleksander, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 12166, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 31. 10. 23 a. (27650)
- K a l l a s p o o l i k**, Joh., kaitsev. vab. tunnistus nr. 2585, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 1. 5. 24 a. (27651)
- J u r k a n o v**, Leonid, kaitsev. vab. tunnistus nr. 6642, v. a. 3. üks. jalaväe polgu ülemalt 29. 8. 22 a. (27652)
- L o r i**, Martin, kaitsev. vab. tunnistus nr. 5233, v. a. 6. jalav. polgu ülemalt 1. 1. 26 a. (27653)
- J a n t s o n**, Jaan, kaitsev. vab. tunnistus nr. 10874, v. a. 6. jalaväe rüg. ülemalt 1. 10. 23 a. (27654)
- U u s**, Otto, kaitsev. vab. tunnistus nr. 14755, v. a. 8. jalaväe polgu ülemalt 9. 8. 20 a. (27655)
- M a i b l u m**, Jaan, kaitsev. vab. tunnistus nr. 26660, v. a. Harju maak. rahvav. ja K. L. ülemalt. (27656)
- L e v k o i**, August, kaitsev. vab. tunnistus nr. 703, v. a. 10. jalav. rüg. ülemalt 1. 2. 28 a. (27657)
- T r e i h o l d**, Joh., kaitsev. vab. tunnistus nr. 4549, v. a. 1. piiriküti pat. ülemalt 9. 8. 20 a. (27658)
- K a r u**, Aleksei, kaitsev. vab. tunnistus nr. 8577, v. a. 7. jalav. polgu ülemalt 31. 8. 22 a. (27659)
- V a i s e**, Johannes, kaitsev. vab. tunnistus nr. 314, v. a. 1. diviisi intendandilt 20. 5. 20 a. (27660)
- V a i s e**, Aleksander, kaitsev. vab. vabast. tunnistus, v. a. 1. jalaväe polgu ülemalt 20. 8. 21 a. (27661)
- B r e n n e r**, Johannes, kaitsev. vab. tunnistus nr. 7873, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 12. 10. 23 a. (27662)
- P i l b a s**, Johannes, kaitsev. vab. vabast. tunnistus nr. 146, v. a. Sõjav. spordikursuste ülemalt 16. 9. 20 a. (27663)
- K a m a t**, Jaan, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 6948, v. a. Scouts polgu ülemalt 7. 8. 20 a. (27664)
- A r r o**, Aleksander, kaitsev. vab. tunnistus nr. 7775, v. a. Sõjakooli ülemalt 31. 10. 22 a. (27665)
- K o k u t a**, Rudolf, kaitsev. vab. tunnistus nr. 6792, v. a. Piirivalve valits. ülemalt 1. 4. 30 a. (27666)
- S a l u n**, Otto, kaitsev. vab. tunnistus nr. 27548, v. a. Harju maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 5. 11. 20 a. (27667)
- P i k n e r**, Jaan, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 532, v. a. Tallinna vahipatalj. ülemalt 14. 9. 20 a. (27668)

- S a l a s o o, Eduard, kaitseväest vab. tunnistus nr. 3710, v. a. 1. jalav. rüg. ülemalt 29. 4. 23 a. (27669)
- S a a n k ü l l, Johannes, kaitsev. vab. tunnistus nr. 28442, v. a. Harju maak. rahvav. ja K. L. ülemalt 12. 11. 20 a. (27670)
- P a l m, Artur, kaitsev. vab. tunnistus nr. 14355, v. a. 5. jalaväe polgu ülemalt 20. 8. 21 a. (27671)
- S a a n k ü l l, Karl, kaitsev. vab. tunnistus nr. 1443, v. a. 1. jalav. rüg. ülemalt 15. 11. 22 a. (27672)
- P õ l m a, Jaan, kaitsev. vab. tunnistus nr. 5148, v. a. Sidepataljoni ülemalt 2. 9. 24 a. (27673)
- N o b e l, Jaan, kaitsev. vab. tunnistus nr. 5883, v. a. 1. diviisi külgehakkav. haig. vastu võitl. lentsalga vanem-arstilt 27. 4. 20 a. (27674)
- N i m m e r f e l d t, Aleks., kaitsev. vab. tunnistus nr. 4103, v. a. Soomusrongide suurtükiv. div. ülemalt 16. 9. 20 a. (27675)
- R o o s b a u m, Eduard, laske-riistaluba nr. 445, v. a. Võru-Petseri prefektilt 13. 6. 31. (26480)
- S e e n, Johannes, kaitsev. vab. tunnistus nr. 891, v. a. 2. jalaväe polgu ülemalt 22. 4. 20 a. (24885)
- H u n g a, Aleksander, kaitsev. vab. tunnistus nr. 1992, v. a. Väljapatarei nr. 8. ülemalt 1. 11. 22 a. (24886)
- M a r i l e h t, August, kaitsev. vab. tunnistus nr. 3255, v. a. 10. jalav. rügemendi ülemalt 30. 9. 26 a. (24888)
- A p r i i, Priidu, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 4639, v. a. Mereväe side ülemalt 20. 12. 20 a. (24889)
- V e s k i, Joosep, kaitsev. vab. tunnistus nr. 13149, v. a. Sv. ühend. õppeasutuste ülemalt 13. 10. 24 a. (24890)
- S a m m, Konstantin, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 5264, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 2. 12. 24 a. (24891)
- S o o s t e r, Julius, kaitsev. vab. tunnistus nr. 3251, v. a. Lääne maak. rahvaväe ülemalt 15. 9. 24 a. (24892)
- R ä h n, Eduard, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 989, v. a. Viljandi kaitseväe-ringkonna ülemalt 30. 7. 28 a. (24893)
- S a m u e l, Villem, kaitsev. vab. tunnistus nr. 8046, v. a. Inse-neripataljoni ülemalt 16. 9. 20 a. (24894)
- M a a r, August, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 10, v. a. Distsiplinaar-roodu ülemalt 14. 2. 22 a. (24895)
- J õ e l e h t, Johannes, kaitsev. vab. tunnistus nr. 3135, v. a. Mereväe side ülemalt 10. 8. 20 a. (25896)
- E s p e n b e r g, Erich, kaitsev. vab. tunnistus nr. 110/1554, v. a. Merejõudude staabi ülemalt 24. 3. 24 a. (24897)
- S a l k, Eduard, kaitseväest vab. tunnistus nr. 281, välja antud 2. soom.-rügemendi ülemalt 22. 10. 25 a. (27712)
- L a u r, Osvald, kaitsev. vab. tunnistus nr. 2240, välja antud 3. suurtükiväe rüg. ülemalt 27. 6. 23 a. (27714)
- D a n i l a s, Gustav, kaitsev. vab. tunnistus nr. 4213, välja antud Tallinna tagavara polgu ülemalt 26. 2. 20 a. (27715)

- E l t e r m a n n**, Ott, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 845, välja antud Järva maak. rahvaväe ülemalt 12. 7. 26 a. (27713)
- T a p a J a k o b i** koguduse põhikirja originaal-eksemplar, registr. Siseministeeriumi poolt 3. 7. 26 a. nr. 56 all. (44753)
- K a s k**, Alfred Kristjani p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1439, välja antud 2. suurtükiväe grupi ülemalt 3. 9. 24 a.
- K a s k**, Johannes-Voldemar Augusti p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 6614, välja antud 10. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 23. a.
- K u k k e r**, Johan Ado p., kaitseväest vabastamise tunnistus, välja antud 2. jalaväe rügemendi ülemalt. (44751)
- B o i d a k** (Boidakov), Vladimir Onufri p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 77, välja antud 1. suurtükiväe grupi ülemalt 28. 1. 27 a. (44754)
- M e t s i s**, Johannes Mihkli p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1687, välja antud s/l. „Lembit“ komandöriilt 15. 10. 24 a. (44755)
- F r i e d e b e r g**, August Kristjani p., sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1512, välja antud Narva linna komandandilt 1. 6. 20 a.
- T i m m u s k**, Jaan Peetri p., sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 91/855, välja antud Sakala partisaanide üks. jal. pataljoni ülemalt 20. 8. 21 a.
- H a n s b e r g**, Jaan Jaani p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 6639, välja antud Pärnu maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 21. 5. 20 a. (17226)
- T a p a J a k o b i** koguduse põhikirja originaal-eksemplar, registr. siseministeer. poolt 3. 7. 26 a. nr. 56 all. (44753)
- K i t t u s**, Peeter Hansu p., sõjav. vabastamise tunnistus nr. 5479, välja antud 7. jalaväe rügemendi ülemalt 3. 9. 24 a.
- S u s i**, Elmar Jaani p., kaitsev. vabastamise tunnistus nr. 3195, välja antud Sv. var. val. int. osak. toitol.- lao valitsejalt 20. 8. 21 a.,
- R u s s a k**, Ferdinand Kusta p., sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1439, välja antud 2. jalaväe rügemendi ülemalt 21. 5. 20 a.
- U i l j a**, Kristjan, sõjav. vabastamise tunnistus nr. 2071, välja antud 2. jalaväe rügemendi ülemalt 11. 2. 21 a.
- P a l l o**, Johannes, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2130, välja antud Aegnasaare komandandilt 29. 3. 23 a.
- P u u s i l d**, Johan Jaani p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 9449, välja antud 1. Tallinna sõjaväe haigemaja ülemalt 22. 12. 20 a.
- I. a a r**, Arnold Hansu p., sõjav. vabastamise tunnistus nr. 6278, välja antud 5. Rakvere jalaväe polgu ülemalt 22. 5. 20 a.
- S i i l b e k**, Gustav Joosepi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1827, välja antud Naissaare komandandilt 1. 11. 22 a.
- R u u b e l**, Eduard Pauli p., mat. rikkell nr. 7552, välja antud Tartu ülikooli valits. 8. 9. 26 a. (17223)
- H e l s t e i n**, Konstantin Jaani p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 8368, välja antud Tallinna vahipatalj. ülemalt 20. 3. 21 a.

- Kukk, Jaan Kaarli p.**, kaitsevabastam. tunnistus nr. 10888, välja antud 6. jalaväe polgu ülemalt 15. 4. 20 a. (17225)
- Saavason, Johannes Jaani p.**, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 90, välja antud 4. suurtükiväe gr. ülemalt 21. 11. 31 a.
- Kukk, Jakob Kaarli p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 11801, välja antud 8. jalaväe polgu ülemalt 22. 5. 20 a. (17227)
- Pulst, Aleksander Augusti p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 8213, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 3. 3. 23 a. (17228)
- LaaS, Aleksander Aleksandri p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3033, välja antud 10. jalaväe polgu ülemalt 30. 8. 22 a.
- Ivleva, Akulina, Nanseni pass nr. 14526/31365**, välja antud Politsei peavalitsuselt 24. 11. 24 a. (18395)
- Koppel, Rudolf Priidu p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 13201, välja antud Harju kaitsev.-ringkonna ülemalt 30. 12. 27 a. (28616)
- Iller, Viktor Karli p.**, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 9065, välja antud Ratsapolgu ülemalt 11. 8. 20 a. (28617)
- Lukin, Karl Valteri p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2092, välja antud Mereväe side ülemalt 2. 5. 30 a. (28618)
- Antson, Aleksander Mihkli p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3199, välja antud 2. jalaväe polgu ülemalt 12. 9. 22 a. (28620)
- Kull, Mihkel Tõnise p.**, kaitsevabastam. tunnistus nr. 25969, välja antud 6. jalaväe polgu ülemalt 16. 9. 20 a. (28619)
- Kilter, Martin**, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1174, välja antud 10. jalaväe rügemendi ülemalt 14. 9. 28 a. (28622)
- Jaanson, Andreas Madise p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 7695, välja antud Pärnu maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 19. 9. 21 a. (28623)
- Jakobson, Eduard Jaani p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3432, välja antud Narva linna komandandilt 9. 8. 20 a. (28624)
- Seleznev - Sinkarenko, Anton Vassili p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3323, välja antud Auto-tankide div. ülemalt 31. 12. 23 a. (28625)
- Pisarev, Kirill Peetri p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2164, välja antud Harju maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 5. 3. 24 a. 28626)
- Jürgenson, August Mardi p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1943, välja antud Ratsapolgu ülemalt 5. 3. 21 a. (28627)
- Grossvaldt, Johannes Hansu p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 9312, välja antud Kalevlaste maleva pealikult 18. 9. 20 a. (28628)
- Kink, Eduard Jaani p.**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2568, välja antud Väljapatarei nr. 8. ülemalt 15. 7. 20 a. (28629)
- Matvei, Alfred**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 113, välja antud Balti patalj. ülemalt 28. 4. 20 a. (28632)

- M i c h e l s o n**, Konstantin, Eesti-
Soome reisikaart nr. 124, välja
antud Nõmme politseijaosk. 10.
9. 31 a. (28633)
- F u k s**, Nikolai, kaitseväest va-
bastamise tunnistus nr. 153,
välja antud Viru rahvaväe üle-
malt 1. 8. 22 a. (28634)
- Tunnustatakse maksvusetuks
järgmised isikutunnistused:**
- V u u l m a n n**, Johannes, välja
antud Palivere vallavalitsus-
selt 16. 12. 24 a. nr. 138.
(28131)
- E n k e l**, Johann, välja antud
Vormsi vallavalitsuselt 14. 10.
26 a. nr. 500. (28133)
- P e t e r s o n**, Ado, välja antud
Rakvere jsk. politseikomissa-
rilt 12. 12. 23 a. nr. 583/103623.
- P e h k**, Johannes Mihkli p., väl-
ja antud Aakre vallaval. 10.
11 27 a. nr. 61.
- K a a s**, Kristjan, välja antud
Orajõe vallaval. 3. 2. 28 a.
nr. 12. (16320)
- T a l t s**, Marie, v. a. Orajõe val-
laval. 28. 4. 31 a. nr. 28.
(16321)
- K ü b a r s e p p**, Klaara, välja
antud Tallinna 5. politseijaos-
konnalt. (21372)
- S o b o l e v**, Maria, välja antud
Teliskopli politseijaoskonnalt
27. 8. 21 a. nr. 292. (21373)
- K u t s e r**, Gustav, välja antud
Kärdla alevival. 8. 1. 20 a.
nr. 182. (24884)
- H u n g a**, Aleksander, välja an-
tud Suuremõisa vallaval. 25. 4.
24 a. nr. 33/086374.
(24887)
- H a m m e r**, Siina, välja antud
Tallinna linna politsei 6. jsk.
ülemalt 9. I. 20 a. nr. 5332.
(21374)
- I v a n o v a**, Klavdia, välja antud
Kopli pol. jsk. ülemalt 1. 8. 25
a. nr. 521. (21375)
- P i h l**, Aleksander, välja antud
Heimtali vallaval. 1926. a.
(21376)
- S e e v e r**, Jakob, välja antud Li-
hula vallaval. 16. 1. 20 a. nr.
674. (21377)
- M i l j o n o v**, Ivan, välja antud
Kopli jsk. politsei-abikomissa-
rilt 8. 12. 28 a. nr. 448.
(21378)
- B o b i k**, Aleksei, välja antud Ir-
boska vallaval. 9. 11. 27 a. nr.
633. (21379)
- V o n g o v**, Vladimir, välja antud
Tallinna linna politsei 3. jsk.
ülemalt 1. 6. 21 a. nr. 14061.
(21380)
- L a a n e**, Liisa, välja antud Ants-
la alevival. 20. 3. 29 a. nr. 616.
(21381)
- S e m j o n o f f**, Georg, välja an-
tud Mustvee alevival 28. 1. 27
a. nr. 11. (21382)
- A l e š i n**, Mihail, Nanseni pass
nr. 13145/27577, välja antud
12. 6. 26 a. politseivalitsuselt.
(21383)
- K a a r m a n**, Hugo, välja antud
Tallinna linna politsei 5. jsk.
ülemalt 13. 6. 23 a. nr. 107.
(21384)
- A l e k s e j e v a**, Feodosia, välja
antud Kopli pol. jsk. ülemalt
5. 5. 24 a. nr. 240. (21385)
- L a s a r e v**, Feodor, välja antud
Peipsiäärese vallaval. 17. 11. 27
a. nr. 233. (21386)
- P ä l l o**, Karl, välja antud Tallin-
na 1. jsk. politseikomissariilt
20. 10. 26 a. nr. 1393.
(21387)
- J ä r n**, Andrei Mihkli p., välja
antud Lasnamäe jsk. politsei-
abikomissariilt 10. 4. 26 a. nr.
133. (18394)

- K u m m**, Aleksei, välja antud Kogula vallaval. 27. 8. 20 a. nr. 268. (28902)
- M e i e r o v**, Gustav Kustase p., välja antud Saue vallaval. 27. 4. 20 a. nr. 1256. (25471)
- R a n k m a n**, Emilie Kustase t., välja antud Keila vallaval. 26. 1. 20 a. nr. 1269. (25472)
- V e e d a m**, Jaan Jaani p., välja antud Märjamaa vallaval. 25. 2. 24 a. nr. 148. (25473)
- V r a g e r**, August Jakobi p., välja antud Kloostri vallaval. 28. 10. 22 a. nr. 1863. (25484)
- M u r o**, Nikifor, välja antud Vilo vallaval. 27. 9. 26 a. nr. 781. (27707)
- R a a g**, Karl, välja antud Liigvalla vallaval. 27. 1. 23 a. nr. 40. (27708)
- M ä t l i k**, August, välja antud Nõmküla vallaval. 2. 4. 25 a. nr. 112. (27710)
- R e b a n e**, Marie, välja antud Lehtse vallaval. 11. 8. 21 a. nr. 151. (27711)
- K a r j o s e n**, Eduard Karli p., välja antud Taali vallaval. 6. 9. 20 a. nr. 461. (17216)
- H o l t s i n g**, Oskar Peetri p., välja antud Võtikvere vallaval. 29. 5. 23 a. nr. 107. (17217)
- T o m s o n**, Peeter Mihkli p., välja antud Taali vallaval. 22. 12. 19 a. nr. 544. (17218)
- V a l d e n**, Jakob Juhani p., välja antud Taali vallaval. 17. 9. 20 a. (17219)
- V i s u t**, Peet Jaani p., välja antud Taali vallaval. 21. 9. 20 a. (17220)
- N ä ä r**, Marie Tõnise t., välja antud Häädemeeste vallaval. 31. 10. 21 a. nr. 595. (17221)
- K a a s**, Juuli Mardi t., välja antud Taali vallaval. 13. 12. 19 a. nr. 213. (17222)
- R e e d e r**, Magnus-Voldemar, välja antud Tallinna 2. jsk. politseikomissariilt 17. 9. 28 a. nr. 966. (27709)
- R u u b e l**, Jüri Jaani p., Taali vallaval. 23. 12. 30 a. nr. 90716147. (17224)
- K r u u k**, Liisa Hansu t., välja antud Alliku vallavalitsuselt 11. 8. 22 a. nr. 854. (28630)
- R o s s m a n n**, Karl, välja antud Tallinna 5. jsk. politseikomissariilt 15. 5. 28 a. (28631)
- V a l g e p e a**, Juuli, välja antud Lasnamäe jsk. politsei-abikomissariilt 22. 2. 29 a. nr. 462. (18396)
- V i l l m a n n**, Hilda, välja antud Tallinna linna politsei 3. jsk. ülemalt 13. 3. 20 a. nr. 8633. (18397)

Lähemal ajal ilmub trükist

Lähemal ajal ilmub trükist

J. Valge

**Riigikohtu administratiiv-osakonnas 1930. aastal
lahendatud küsimusi.**

Hind Kr. 5.—

Eeltellimistega palutakse pöörduda „Eesti Politsei“ talituse poole.

Kohvik

„Corso“

Vabaduse pl. 5. „EKA“ maja.
Tel. 449-30 ja 454-18.

**elegantseim ja mugavaim
kohvik Eestis.**

Avatud iga päev
kella 9 homm. — 12 õhtul.

Muusika
kella 5 — 1/2 12 õhtul.

Ajakirjad.
Mate.
Pitjard.

Oma kondiitriäri.

Dancing-Palace

„Gloria“

Vabaduse pl. 3-a. Telef. 452-14.

==
Igal õhtul

Habaree ja Tants.

Pühapäeviti moodne

Kella 5 tee

täielise eeskavaga.

Sisepääs maksuta.

Couvert Kr. 1.50.

Olen oma koloniaal- ja tubakakaupluse üle viinud Vana Viru
tänavalt nr. 9

Väike Karja tänavale nr. 9,
end. B. Michelson & Ko. ruumidesse.

E. VILDTAG **Telef. 451-67.**

Ernst Aring

Tallinnas, Vana Viru tn. 8/10,
kõnetraat 451-03.

Raua- ja terasekaubad.
Ehitusetarbed.
Tihendused.

Metallid

Suurim poltide, mutrite, kruvide
ja needide ladu.

Inglise Kalevi- ja
Manufaktuuräri

Hermann Friedmann

Tallinn, Viru tän. 23.

Telefon 447-34.

Äsja ilmumus trükist

Kohtu- ja Siseministeeriumi Adm.-osak.
direktori **E. DOLF**'i poolt koostatud

**Linnade sissetulekute, väljaminekute,
eelarvete ja aruannete seadus.**

Raamat sisaldab veneaegse seaduse ühes eestiaegsete paranduste ning muudatustega ja Vene Senati ja Riigikohtu vastavate seletuste ning märkustega.

= Hind Kr. 1,25. =

Võttes arvesse, et raamat on trükitud piiratud arvul, palutakse tellimisega rutata. Raha äratasumisel posti kaudu saadetakse raamat koju kätte.

Pealadu „Eesti Politsei“ talituses, Postkast 338.

Toompea loss, tuba 34.

„Eesti Politsei“ soovib oma lugejaskonnale, eriti politseiametnikele, omavalitsustegelastele ja -teenijatele, äsja trükist ilmunud

A. Butdas'e

Riigi Teataja süstemaatilist üldjuhti

Hind Kr. 2,20.

Raha äratasumisel posti kaudu saadetakse raamat koju kätte.

Saadaval „Eesti Politsei“ talituses, Toompea lossis, tuba 34.
Postkast 338. Telef. 432-47.

Kohvik ja Kondiitriäri

H. Feischer.

Tallinn,

Harju 45. Tel. 445-00.

Th. Kaarmann

Raekoja nr. 8 ja 10

Majatarbed,

Koloniaalkaup

TARTU PANK

ASUTATUD 1868 A.

Peapank — Tallinnas.

Tartus — algasutus.

OSAKONNAD: Viljandis, Pärnus, Põltsamaal ja Rakveres.

*Võtab raha hoiule ajakohaste 0,0% eest.
Annab laenusid vekslite, kaupade ja
muude väärtuste kindlustusel. Diskon-
teerib vekslid. Toimetab kõiksugu
pangaoperatsioone. Korrespondendid
kõigis tähtsamates välismaa linnades.*

**Panga juures Eesti Hinnitus-Aktsiaselts
„Solaris’e“ peagentuur.**

Tehke oma sisseostud ainult

S. K. „Estonia“

kauplustest Jaani t. 3, Müürivahe t. 16, C. R. Jakobsoni t. 4.

**Müügil või, juust, konservid,
vorstid ja muud piimasaadused.**

Suure läbimüügi tõttu võime pakkuda ainult värsket kaupa võima-
likult odava hinnaga.

A/S. „VILL“

23 — VIRU — 23

Odavam ja soodsaim ostukoht

**fluusidest,
fleitidest ja
pesust**

Müük vabrikuhindadega

Kaubandus-Tööstus A.-S.

„Dental“

Niguliste 18, kõnetr. 432-42

**pakub oma laost hambaarstimise
ja hambatehnilisi tarbeasju ja
täielikke hambaarstikabineti sis-
seseadeid.**

Osakaupa maks võimalik